

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1485/2018. számú ügyben
(Előzményi ügy: AJB-1835/2017)

Érintett szerv:

- Belügyminisztérium
- Emberi Erőforrások Minisztériuma
- Nemzetgazdasági Minisztérium
- Országos Rendőr-főkapitányság

2018. március

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1485/2018. számú ügyben
(Kapcsolódó ügyek: AJB-1472/2011)**

Előadó: dr. Nagy-Megyeri Linda
dr. Zemplényi Adrienne

A vizsgálat megindulása

2011-ben az országgyűlési biztos AJB-1472/2011. számon, a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának védelme érdekében hivatalból vizsgálatot folytatott annak feltárására, hogy jelen van-e hazánkban a gyermekprostitúció jelensége és a gyermekek védelmére hivatott szervek milyen intézkedéseket tesznek akkor, ha ezzel a jelenséggel találkozunk.

A 2011-es vizsgálat óta eltelt hosszabb időszak jogszabályi változásaira és jogalkalmazási tapasztalataira figyelemmel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (4) bekezdése alapján hivatalból utóvizsgálatot indítottam. Az átfogó vizsgálatom célja annak áttekintése volt, hogy a jelentésben megtett ajánlások a gyakorlatban miként valósultak meg, milyen eredmények figyelhetőek meg, illetve az időközbeni jogszabályi változások milyen módon adaptálódtak, továbbá a Magyarországot terhelő európai uniós, illetve nemzetközi emberi jogi kötelezettségek teljesülnek-e. Utóbbi kapcsán indokolt kiemelni, hogy Magyarország 2015. július 2-án hirdette ki a gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális zaklatása elleni védelemről szóló Európa Tanács Egyezményének kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi XCII. törvényt. A Lanzarote-i Egyezmény 19. cikk 2. bekezdésének meghatározása szerint *gyermekprostitúció* a 18 év alatti gyermek szexuális cselekményhez történő felhasználásának a tényét jelenti, ha fizetségként pénzt, javadalmazást vagy bármilyen egyéb juttatást adnak vagy ígérnek, függetlenül attól, hogy a fizetséget, az ígéretet vagy a juttatást a gyermeknek vagy harmadik személynek biztosítják-e.

Az utóvizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése alapján megkeresésemben tájékoztatást kértem a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaitól, a területi gyermekjóléti szakszolgálatoktól, gyermekotthonoktól, az országos, a megyei és budapesti rendőr-főkapitányságok és a kerületi rendőrkapitányságok vezetőitől. A problémakör részletesebb megismerése érdekében megkerestem azokat a szakmai és civil szervezeteket, akik aktív szerepet vállalnak a gyermekprostitúció megelőzésében, visszaszorításában.

Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*” (Alaptörvény B. cikk (1) bekezdés);
- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a gyermek jogairól szóló a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív

Jegyzőkönyvről szóló 2009. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Gyermekprostitúcióról szóló Fakultatív Jegyzőkönyv);

- A gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális zaklatása elleni védelemről szóló Európa Tanács Egyezményének kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi XCII. törvényt (a továbbiakban: Lanzarote-i Egyezmény);
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.);
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabstv.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi (a továbbiakban: Be.);
- A szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Szbtv.);
- A szabálysértési elzárás végrehajtását a szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 57/2014. (XII. 5.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet);
- A nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet (a továbbiakban: Nyor.).

A vizsgálat előzményei

Az *AJB-1472/2011. számú ombudsmani jelentés* kiemeli, hogy a jelzőrendszer tagjainak a szükséges jelzéseket már a gyermekprostitúció gyanújának felmerülésekor meg kell tenniük, hogy a gyermekeket érintő elhanyagolás, nem megfelelő bánásmód, esetleges szexuális kizsákmányolás nagyfokú látenciája a jelzőrendszeri tagok rendszeres és következetes jelzéseivel csökkenjen, és a visszasságok, az orvosolandó problémák előtérbe kerüljenek. Ugyanakkor nem elegendő a problémák feltárása, ha azoknak a kezelésére nem alkalmas a gyermekvédelmi rendszer. Szükséges a gyermekvédelemben dolgozók szakmai támogatása, képzések, és a komplex, több területet átfogó problémamegoldás lehetősége, a prevenció eszközzrendszerének kidolgozása.

A *gyermekjóléti szolgálatokkal* kapcsolatban a jelentés rögzíti, hogy azáltal, hogy a gyermekjóléti szolgálatok a prostitúció gyanújának felmerülése esetén nem hozzák meg a gyermekek védelme érdekében szükséges intézkedéseket és nem élnek jelzéssel a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai felé, sérül a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga, valamint e mulasztás állandósítja az állam gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint intézményvédelmi kötelezettségével összefüggő jogsérelem bekövetkeztének közvetlen veszélyét. Megállapítást nyert továbbá, hogy a gyermekjóléti szolgálatok számára nem állnak rendelkezésre olyan speciális ismeretek, valamint szakmai protokollok, gyakorlati útmutatók, amelyek segítenék a munkájukat a gyermekprostitúció feltárásában és a gyermekek védelme érdekében kötelezően megteendő intézkedések meghozatalában. Ezek hiányában pedig nem tudnak kellő időben és hatékonysággal fellépni és megfelelő segítséget nyújtani a prostitúció áldozatává vált gyermekeknek.

A *gyermekotthonokkal* kapcsolatban a jelentés kitér arra, hogy azáltal, hogy a gyermekotthonok munkatársai a szexuális kizsákmányolás gyanújának felmerülése esetén nem élnek jelzéssel a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai felé, valamint, hogy a jelzőrendszer tagjaival való együttműködési kötelezettségüket nem teljesítik, sérül a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga. A feltárt visszasság állandósítja az állam gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint intézményvédelmi kötelezettségével összefüggő jogsérelem bekövetkeztének közvetlen veszélyét is. Megállapítást nyert továbbá, hogy a – gyermekjóléti szolgálatokhoz hasonlóan – gyermekotthonok munkatársai részére sem állnak rendelkezésre olyan szakmai protokollok, módszertani útmutatók, amelyek segítenék a munkájukat a gyermekprostitúció feltárásában és a gyermekek védelme érdekében kötelezően megteendő intézkedések meghozatalában. Számukra a

jogalkotó csupán szűk és kevésbé hatékony eszközrendszert biztosít, amellyel nem garantálható a prostitúció áldozatává vált gyermekek védelme, gondozása és segítése.

A *rendőr-főkapitányságok tevékenységét* érintve a jelentés rögzíti, hogy a Szabstv. 10. §-ának 2010. augusztus 19-én hatályba lépett módosítása – amely megszüntette az elzárás fiatalkorúval szembeni tilalmát, az Szabstv. 27. § (2) bekezdése, mely meghatározza a fiatalkorú elzárásának lehetséges időtartamát, az Szabstv. 11. §, ami szerint a pénzbírságot fiatalkorú esetében is át lehet változtatni elzárássá, valamint az Szabstv. 27. § (1) bekezdése, amely meghatározza, hogy az Szabstv. alkalmazása során ki tekintendő fiatalkorúnak és nem tekinti gyermeknek a fiatalkorút – alkalmas a jogállamiság elve, valamint gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga tekintetében – amely szerint minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz – visszásság előidézésére.

A *gyámhivatalokkal* összefüggésben az ombudsmani jelentés kitért arra is, hogy azáltal, hogy a gyámhatóságok a prostitúció gyanújának felmerülése esetén nem hozzák meg a gyermekek védelme érdekében szükséges intézkedéseket és nem élnek jelzéssel a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai felé, valamint, hogy a jelzőrendszer tagjaival nem működnek együtt, sérül a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga. Mindez az állam gyermekvédelmi kötelezettségével összefüggésben visszásságot idéz elő. A vizsgálat feltárta azt is, hogy a gyámhatóság munkatársai számára sem állnak rendelkezésre olyan speciális ismeretek, valamint szakmai protokollok, gyakorlati útmutatók, amelyek segítené a munkájukat a gyermekprostitúció feltárásában és a gyermekek védelme érdekében kötelezően megteendő intézkedések meghozatalában. Ezek hiányában pedig ugyancsak nem tudnak kellő időben és hatékonysággal fellépni, valamint megfelelő segítséget nyújtani a prostitúció áldozatává vált gyermekeknek.

A biztos az intézkedései között jelentésében felkérte a *nemzeti erőforrás minisztert*, hogy a szükséges szakmai protokollok és módszertani útmutatók kimunkálása és közvetítése segítségével gondoskodjon arról, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai eleget tegyenek jelzési és együttműködési kötelezettségüknek. Felkérte arra is, hogy kezdeményezzen komplex vizsgálatot annak kapcsán, hogy milyen társadalmi okai vannak a gyermekprostitúciónak és megállapításai alapján dolgozzon ki prevenció programot a veszélyeztetett fiatalok számára. Végül kezdeményezte, hogy fordítson kiemelt figyelmet a gyermekek jogtudatosítására, különös tekintettel annak az ismeretnek az elmélyítésére, hogy szexuális kizsákmányolásuk esetén mely szervezetekhez fordulhat segítségért. A *belügyminisztert* felkérte, hogy fordítson kiemelt figyelmet és kezdeményezzen határozott intézkedéseket arra vonatkozóan, hogy a gyermeket szexuálisan kihasználó szervezett bűnözői csoportokat mielőbb felszámolják. Az *Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjénél* pedig kezdeményezte azt, hogy gondoskodjon arról, hogy a továbbképzések alkalmával az állomány tagjai részletes ismeretanyaghoz jussanak a gyermekprostitúció jelenségéről, illetve az annak visszaszorítására, és megelőzése érdekében tehető rendőri intézkedésekről.

A *nemzeti erőforrás minisztere* a jelentésben megfogalmazott ajánlásokra úgy válaszolt, hogy „a jelzőrendszer működését, annak problémáit a tárca folyamatosan vizsgálja a rendszer hatékonyságának növelése céljából. A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet 2009-ben a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében átfogó ágazati reformtevékenységek elkészítésével lett megbízva. A TÁMOP 5.4.1 „Szociális szolgáltatások modernizációja, központi és területi stratégiai tervezési kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása” elnevezésű kiemelt program első megvalósítási időszaka a közeljövőben zárul. A program egyik kiemelt feladata a gyermekjóléti szolgálatra vonatkozóan egységes szakmai szabályzók, standardok és irányelvek elkészítése és bevezetése, az egyes szervezetek együttműködése módszertani kérdéseinek kidolgozása, egységes eljárásrend kialakítása. A program fontos eleme az észlelő- és jelzőrendszer sztenderdjeinek kialakítása, azon technikák egységes eljárásrendbe foglalása, melyek elősegítik a különböző tématerületek képviselőinek hatékony együttműködését a gyermek érdekében. A kiemelt projekt keretében *szabályozó anyag született a gyermekjóléti szolgálatok gyakorlati tevékenysége kapcsán*, melynek eleme az észlelő- és jelzőrendszer működtetésének szabályozása is.

A szakemberek számára a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások területén kötelező

továbbképzés keretében van mód a szakterületüket érintő tárgykörökben tanfolyamokon, továbbképzéseken való részvételre. A tervek szerint ilyen tárgyú képzések európai uniós forrásból is finanszírozásra kerülnek a jövőben. Ezen túlmenően a szociális és gyámhivatalok vezetőinek értekezletén fel fogják hívni a hivatalvezetők figyelmét arra, hogy a városi gyámhivatalok rendszeres értekezletein kellő alaposással foglalkozzanak a gyermekprostitúció kérdéskörével, valamint a kiskorú gyermekek házasságkötési kérelmének vizsgálatával.

A gyermekprostitúció jelensége érinti a gyermekvédelmi gondoskodásból engedély nélküli eltávozások kérdését. Ehhez a problémakörhöz kapcsolódóan az NCSSZI lett felkérve arra, hogy Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatával együttműködve dolgozzon ki módszertani útmutatót az engedély nélküli eltávozások megakadályozására. A gyermekprostitúció társadalmi okait feltáró komplex vizsgálat elvégzése érdekében szükséges intézkedések megtétele folyamatban van.

A téma jelentőségére tekintettel az alapvető jogok biztosának jelentésére a tárca felhívta az országos módszertani területi gyermekvédelmi szakszolgálat, az országos módszertani nevelőszülői hálózat, valamint a módszertani gyermekotthonok figyelmét. Egyidejűleg felkérték a szervezeteket és az NCSSZI Szolgáltatás-módszertani Koordinációs Központját, hogy együttesen dolgozzanak ki tervet a szakellátásban élő gyermekek jogtudatosítására, a gyermekprostitúció, szexuális kizsákmányolás esetén segítséget nyújtó szervek megismertetésére.

A *belügyminiszter* válaszként az *Országos Rendőr-főkapitányság* (a továbbiakban: ORFK) állásfoglalását küldte meg az alapvető jogok biztosának. Egyben tájékoztatta, hogy a Nemzetbiztonsági Munkacsoport megfontolja a tárgykör napirendre tűzését és megtárgyalását.

Az ORFK válasza szerint egyre növekvő számú a kizsákmányolt gyermekkorú szerte Európában. Egy az Európai Rendőrségi Hivatal által készített tanulmány kiemeli, hogy jellemző lett a segélyezési rendszer gyermekek felhasználásával történő kihasználása. Jellemző továbbá a gyermekek kisebb bűncselekmények elkövetésére való felhasználása. Számos esetben a szülők bűnrészessége is megállapítható. A rendőrség nyomozói szervei a kiskorú sértettek sérelmére elkövetett, az élet, a testi épség és az egészség, a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni, valamint bizonyos feltételek mellett a személy elleni erőszakos bűncselekmények esetén – a Be. 64/A. §-a alapján – soron kívül folytatják le a büntetőeljárást.

A hazai bűnügyi tapasztalatok *szerint az emberkereskedelem áldozatai* szinte kizárólag prostituáltak, vagy ilyen tevékenységre kényszerített személyek. Annak érdekében, hogy a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem elleni rendőri fellépés országosan egységes szemlélettel és gyakorlattal történjen, az országos rendőrfőkapitány kiadta a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 46/2007. (OT 30.) ORFK utasítást. Ez taglalja a bűnügyi szervek konkrét feladatait a jelenségkörhöz kapcsolódóan.

A gyermekek szexuális kihasználására szervezett bűnözői csoportok felderítése és felszámolása érdekében az elmúlt időszakban két együttműködési megállapodást kötött az ORFK. A Puskás Tivadar Közalapítvánnyal kötött együttműködési megállapodás célja az interneten található, gyermek- és fiatalkorúak szellemi és erkölcsi fejlődésre veszélyes, illegális, káros és jogsértő tartalmak visszaszorításának elősegítése érdekében egy, a jogsértő tartalmak online módon, weboldalon keresztül történő bejelentését lehetővé tevő internetes forródrót-szolgáltatás támogatása, valamint a jogsértő internetes tartalmak visszaszorítása területén a felek között megvalósuló hatékony együttműködéshez szükséges feltételek megteremtése.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal (a továbbiakban: NMHH) kötött együttműködési megállapodás megteremti a hazai digitális tartalmak minőségi fejlődését gátló, a kiskorúak szellemi, erkölcsi, fejlődését veszélyeztető tiltott és káros információs tartalmak visszaszorítása érdekében a felek között megvalósuló együttműködés feltételeit. Meghatározza az NMHH által működtetett online bejelentő forródrót-szolgáltatás révén elérhető információk rendőrség részére történő továbbításának eljárási rendjét.

A nemzetközi vonatkozású szervezett bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekményekkel

összefüggésben 2012 elején a Holland Királyság magyarországi nagykövetségének misszióvezető-helyettese javaslatot tett a gyakorlati együttműködés fokozására, közös akciók tervezésére. A javaslat alapján a Nemzeti Nyomozó Iroda Szervezett Bűnözés Elleni Főosztály Emberkereskedelem Elleni Osztály és a Holland Nemzeti Rendőrség Nemzetközi Rendőri Információs Főosztály között keretpartnerségi megállapodás jött létre. Az Európai Unió többi tagállamának rendőrségével még nincs ilyen együttműködés, de az Emberkereskedelem Elleni Osztály vezetőjének tájékoztatása szerint napi kapcsolatban állnak az Európai Unióban működő társszervek hasonló profilú szervezeti egységeivel.

A vizsgálat módszere

A 2011-es jelentésben leírtakhoz hasonlóan, az elmúlt 5 évben is azzal kellett szembesülni, hogy a gyermekprostitúció többnyire látens módon történik, ezért utóvizsgálatom során ismét komoly nehézséget jelentett, hogy a „jelenségről” hogyan kaphatok megfelelő, tényszerű információkat.

Hivatalomhoz a jelentés kiadása óta nem érkezett olyan panaszbeadvány, amely konkrét ügyben a gyermekek prostituálódását sérelmezte volna, sem az érintett kiskorúak részéről, sem a szülők, sem a gyermekek védelmére hivatott szervek részéről. A gyermekotthonokat érintő vizsgálataim során szerzett, közvetett jellegű tapasztalatokat leszámítva tehát jellemzően nem voltak olyan közvetlen, magára a gyermekprostitúció módjára, természetére, mértékére utaló információim, amelyekre az eljárást alapíthattam volna.

Mindezek miatt utóvizsgálatom eredményes lefolytatása érdekében *részletes tájékoztatást kértem* azoktól a szervektől, amelyek válasza a 2011-es vizsgálat alapját képezték. Területi oldalról mindez Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Győr-Moson-Sopron, Baranya, Csongrád megyét jelentette. A Hivatalom által kapott jelzések, sajtóhírek miatt, valamint a tudomásomra jutott jó gyakorlatok jobb megismerése érdekében a vizsgálatot – figyelemmel arra is, hogy az ország valamennyi régiójáról átfogó képet kaphassak – kibővítettem Bács-Kiskun, Vas és Hajdú-Bihar megyével. Ezen túlmenően a főváros hat kerületét (VIII., IX., X., XI., XIII., XVII. kerület) is megkerestem.

A megkeresett szervek körét ezen kívül három további gyermekotthonra (Fővárosi Kornis Klára Gyermekotthona, EMMI Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthon, EMMI Esztergomi Gyermekotthon) is kibővítettem. A gyermekek számos esetben épp a gyermekprostitúciós veszélyeztettség okán kerülnek be a gyermekvédelmi ellátórendszerbe, illetve a gyermekotthonban is veszélyeztetettek maradnak. A gyermekprostitúció áldozatai ugyan nem minden esetben lányok, de nagyobb részt ők vannak a legvesélyeztetettebb helyzetben. Így esett a választásom e három intézményre, hisz azokban csak lányok nevelkednek.

A 2011-es vizsgálatához hasonlóan jelen esetben is valamennyi megyében és kerületben ugyanazokat a szerveket kerestem meg, minden szervnek ugyanazokat a kérdéseket tettem fel. Ez alól kivételt képeztek a *gyámhivatalok* és az *alapellátás intézményei*. Ennek oka a 2011-es ombudsmani jelentés tapasztalatai, illetve az, hogy az időközben bekövetkezett intézményrendszeri átalakítások nyomán a gyámhatóságok a gyermekprostitúció megjelenési formáival – a gyermekvédelmi szakszolgálatokkal szemben – csak közvetve találkozhatnak. Az alapellátás szerepe nem vitatható ezen a területen, ugyanakkor ismételten szeretnék rámutatni a 2011-es jelentésben már kifejtett, azon megállapításra, mely szerint „*[ez] a cselekmény alapvetően látens jellegű és többnyire rejtve marad az alapellátás során a szakszolgálat munkatársai előtt, ezért az gyakran csak a gyanú szintjén marad, így az ilyen esetek száma, a probléma valódi súlya fel sem becsülhető. Sajnos a gyermekjóléti szolgálatok – és a jelzőrendszer többi tagja is – mindaddig amíg „csak” a gyanú áll fenn, nem intézkednek, nem teszik meg a gyermek védelme érdekében szükséges lépéseket*”. Az egyes megkeresett gyermekvédelmi szakszolgálatok felé intézett kérdéseim így elsődlegesen az intézményi szakellátás szintjére fókuszáltak, egyúttal azonban választ vártam a gyermekvédelmi jelzőrendszer működéséről, az alapellátás tapasztalatairól a gyermekprostitúció felismerése és megelőzése tekintetében is.

A megkeresésekben ismételten hangsúlyoztam, hogy a feltett kérdésekre adandó

válaszaikat részletesen fejtsék ki, illetve az e tárgyban esetlegesen rendelkezésre álló adatokat, iratokat is juttassák el hozzám. Ezekből az iratokból ugyanis lehetőségem volt megállapítani, hogy a vizsgálatom alá vont szervek eljárásuk során szem előtt tartják-e a gyermekprostitúció tilalmára és a gyermekek védelmére vonatkozó speciális szabályokat és az érintett gyermekek legfőbb érdekét.

Ezen túl áttekintettem a gyermekprostitúció tilalmával és megelőzésével kapcsolatos nemzetközi és hazai szabályozást, továbbá azt, hogy az elmúlt években milyen változások történtek a magyar jogrendszerben annak érdekében, hogy hazánk a nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeinek eleget tegyen. Lényeges, hogy utóvizsgálatom a 2011-es vizsgálathoz hasonlóan kizárólag a magyar hatóságok által, Magyarországon észlelt gyermekprostitúciós problémákra, esetekre terjedt ki. Hatásköröm nem tette lehetővé azt, hogy a külföldre vitt, illetve prostituáltként dolgoztatott magyar gyermekekkel, az emberkereskedelem jelenségével és az ezzel összefüggő bűncselekményekkel, a gyermekeket kihasználó bűnszervezetek elleni küzdelemmel, illetve a gyermekpornográfiával, annak szankcionálásával kapcsolatban megállapításokat tegyek.

A megállapított tényállás

1. A gyermekjóléti szolgálatok válaszai alapján

A megkeresett területi gyermekjóléti szolgálatoktól *a következő kérdésekben* kértem tájékoztatást:

- 1) Az irányítása alá tartozó intézményekbe bekerülő gyermekek esetében találkozott-e már a gyermekprostitúció jelenségével? Amennyiben igen, akkor azt milyen módon észlelte – pl. a gyermek elmondása alapján –, illetve mennyi idős gyermekek esetében?
- 2) Az intézményekbe való beutalás indokaként szerepelt-e a prostitúció? Tapasztalata szerint milyen „gyakori”, milyen nagyságrendű e jelenség az otthonba kerülő gyermekek között?
- 3) Milyen ismereteik vannak az intézményekben a gyermekprostitúció jelenségéről, kezeléséről, illetve azokat milyen forrásokból szerezték? Részt vettek-e, esetleg szerveztek-e ilyen témájú konferenciát, tréninget, képzést vagy továbbképzést? Amennyiben igen, úgy hány munkatárs vett részt ilyen képzésben az elmúlt években? Van-e olyan személy az intézményekben, aki nyomon követi a jogszabályi változásokat? Ha nem, akkor honnan informálódnak és mennyiben tudják hasznosítani a gyakorlatban?
- 4) Előfordult-e tapasztalatai szerint, hogy a gyermekek elszöknek az intézményekből és valószínűsíthetően prostituálódnak? Tapasztalatuk szerint, ez milyen okokból történik? Ilyen esetben a rendőrség visszaviszi-e őket és mennyi idő múlva az otthonba? Mi történik a szökésből visszatért gyerekekkel, ha kiderült, hogy szexuális kizsákmányolás áldozatává vált? Honnan szereznek információt arról, hogy mi történt a gyerekekkel a szökés során?
- 5) Hogyan működik a gyermekvédelmi jelzőrendszer a gyermekprostitúciós ügyek felismerésében, megelőzésében? Együttműködnek-e a rendőrséggel, kapnak-e jelzést tőlük arról, hogy a kiskorú prostituálódtott? Önök jeleznek-e a rendőrség felé, amennyiben ezt észlelik?

- 6) Kéri-e a rendőrség segítségét a gyermek védelme érdekében, illetve az esetleges kerítő (futtató) felelősségre vonása érdekében? Tájékoztatja-e az intézményeket a rendőrség, amennyiben a gyermeket prostitúcióra kényszerítő személy ellen nyomozást indít?
- 7) A kimenő ideje alatt prostitúció áldozatává vált gyerekek védelme érdekében milyen eszközeik vannak? Kik azok a személyek, akik kimenőre kikérhetik a gyermeket? Korlátozhatják-e a gyermekek kimenő idejét? Az intézményeknek milyen eszköze, illetve lehetősége van arra, hogy a gyermeket bent tartsa az intézményekben?
- 8) Rendelkezésükre áll-e ilyen esetekre vonatkozó szakmai protokoll, módszertani útmutató? Milyen szakmai protokollt követnek a prostitúció áldozatává vált gyermekek esetében? Kivel működnek együtt, milyen segítségeket vesznek igénybe, kiknek jeleznek? Vannak-e speciális programok az intézményekben a prostitúció áldozatává vált gyermekek számára? Tudnak-e segíteni az őt ért lelki-testi trauma feldolgozásában? Rendelkeznek-e ehhez megfelelő szakemberekkel?
- 9) Milyen problémákkal küzdenek jellemzően a prostitúció áldozatává váló gyerekek (kábitószer- és alkoholfüggőség, csellengés, bántalmazás, cyberbullying)? A gyermek elhelyezésénél figyelembe tudják-e venni, hogy korábban prostituáltként „dolgozott”?

A megkeresett szervektől érkezett válaszokat *megyékre lebontva ismertetem* az alábbiakban.

1.1 Baranya Megye

A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat (TEGYESZ) az ellátásába bekerülő gyermekek esetében találkozik a gyermekprostitúció jelenségével. Az érintettek általában 14-18 éves korosztályból kikerülő lányok, de a probléma előfordult már 13 éves korú lányoknál is. Fiúgyermeknél is volt példa ilyen veszélyeztetettségre. Jellemzően a prostituálódás veszélye, lehetősége, és az ezt a jelenséget általában kísérő problémák szerepelnek beutalási okként (például iskolakerülés, szerhasználat.) Több leánygyermeknél azonban már a beutaláskor szerepel a rendelkezésre álló jelzésekben, szakvéleményekben a korai szexuális élet. A bekerüléskor a prostitúció jelensége még elég látens, eljárás vagy egyéb konkrét bizonyított eset a gyermekprostitúcióra ekkor még jellemzően nincs. A gyermek szexuális bántalmazásának gyanúja azonban előfordul – akár fiúgyermeknél is – beutalási indokként.

Az intézmény évek óta részt vesz a pécsi Indít Közalapítvány kezdeményezésére alakult Prostitúciós Egyeztető Műhely (PEM) szakmai megbeszélésein, ahol az aktuális információk megosztása mellett hatékony megoldások keresésére törekednek. 2015-ben az intézményben a *"Gyermekbántalmazás felismerése és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban"* témakörben szervezett belső képzésen az otthont nyújtó ellátás szakemberei is részt vettek. A képzés nagy hangsúlyt fektetett a szexuális bántalmazás eseteire is. A rendőrkapitányságok és az ügyészség képviselőivel megindult egy *szakmaközi egyeztető műhely*, mely az aktuális problémák, köztük az engedély nélküli eltávozások, a *gyermekprostitúció közös kezelési lehetőségeit*, a hatékony együttműködés formáit keresi.

Speciálisan, a gyermekprostitúció kezelésére vonatkozó szakmai protokoll nem áll rendelkezésre. Ezekben az esetekben a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság által kiadott, a „Gyermekbántalmazás felismerés és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban” munkaanyag előírásainak megfelelően járnak el. A trauma feldolgozásában elsőként a szakmai egység pszichológusa foglalkozik a gyermekkel, szükség esetén külső segítséget is igénybe vesznek. Pszichológus kollégájuk és a gyermek- és lakásotthonok dolgozói, és a gyermekvédelmi gyámok is igyekeznek a gyermek számára a lehető legtöbb segítséget megadni, de tapasztalataik szerint pszichés segítségnyújtás azonnali elérhetőségére, gyakoribbá tételére nagy szükség lenne. Az

intézmény jó szakmaközi kapcsolatot ápol a Pécsi Tudományegyetem Gyermekgyógyászati Klinika Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Tanszék és Osztályával.

1.2 Bács-Kiskun megye

Bács-Kiskun megyében az intézmény jelenleg négy gyermekotthoni szakmai egységben Kecskeméten 6, Baján 2, Dunavecscén 3 lakásotthonot működtet. Kettő speciális lakásotthon, öt különleges lakásotthon, egy utógondozói lakásotthon, három „normál” lakásotthon. A lakásotthonokban a gyermekprostitúció jelenséggel kapcsolatos tapasztalataik:

A gyermekvédelmi szakellátásba beutaltak esetében néhány gyermeknél felmerült a gyermekprostitúcióban való áldozattá válás jelensége. A gyermekek a gyermekotthonban való bekerülést megelőzően már folytatták ezt a tevékenységet, kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkeztek. Nem azért prostituálódtak tehát, mert gyermekotthonba kerültek. Előfordult, hogy élettársi kapcsolatban élt a kiskorú a beutalását megelőzően, mint családfenntartó, és az élettársa egyben futtatója is volt. Általában a gyermekek elmondásából derül ki, de előfordult, hogy a gyermekjóléti szolgálat családgondozója tett jelzést, valamint az is, hogy a gyermek valamelyik társa mondta el. A rendelkezésre álló információk alapján a lányok 14 éves koruk körül kerültek először kapcsolatba a prostitúcióval, azonban vannak kivételek, 12 vagy 10 éves gyermekek.

A gyermekotthonba bekerülő gyermekek között nem gyakori jelenség: kb. 1% akiknél, ha nem is közvetlenül, de közvetett úton megjelenik okként, társulva a fenti bekerülési okokkal. Az intézmény ismeretei általános jellegűek, a munkatársak nem vettek részt gyermekprostitúcióval kapcsolatos képzéseken. A fenntartó részéről folyamatosan kapnak tájékoztatást a jogszabályi változásokról, a vezető beosztásban lévő munkatársak figyelemmel kísérik a változásokat és azokról minden esetben tájékoztatják a munkatársakat.

Hivatalosan csak akkor értesülnek arról, hogy a gyermek prostituálódott, ha a rendőrség előállítja a cselekmény miatt. A gyermek engedély nélküli eltávozását követően a rendőrséget a gondozási hely értesíti, a felkutatása érdekében megtett intézkedéseket, vélt feltalálási helyét (ha az a futtatóé is) jelezve a hatóságnak. Ha a gyermeket a rendőrség megtalálja, beszállítja a gondozási helyére, ahonnan az esetek többségében rövid időn belül ismét távozik. Sokszor a futtatóik előbb a lakásotthonok környékén vannak, mint ahogyan a rendőrség visszahozza az előállított gyermekeket. A tapasztalat azt mutatja, hogy a lányok nem vállalják fel tevékenységüket, futtatóikat védik, félnek, nem tesznek ellenük tanúvallomást. A gyermek elmondása alapján szereznek információt arról, hogy mi történt vele az engedély nélküli eltávozás időtartama alatt, már amennyiben hajlandóak ezt megosztani. A rendőrséggel jónak mondható a kapcsolata az intézménynek, de a folyamatosan engedély nélkül távol levő gyermekek felkutatása sokszor hosszú ideig eredménytelen. Sajnos volt olyan eset is, hogy a szexuálisan bántalmazott gyermek ellen eljárást indítottak prostitúció miatt.

1.3 Borsod-Abaúj-Zemplén megye

A kapott válasz értelmében a gyermekprostitúció jelensége érinti az intézmény nevelőszülői hálózatában továbbá a lakás- és gyermekotthonainkban élő nevelésbe vett ellátottakat. Számos esetben előfordul, hogy az ellátott már a nevelésbe vételi eljárást megelőzően folytatott ilyen jellegű tevékenységet. Az esetekről leggyakrabban a rendőrség útján kapnak információkat, továbbá a gyermek alapellátásban szakembereitől is tájékozódnak az előzményekről. A leginkább érintett korosztály a 14-18 év közötti gyermekek. Engedély nélküli eltávozás esetén mindig a vonatkozó rendeletben foglaltak szerint járnak el.

1.4 Csongrád megye

A gyermekprostitúció jelensége megjelent a gyermekvédelem szakellátó rendszerében. A 16 év feletti gyermekek esetében találtak a gyermekprostitúció jelenségével, és volt rá példa, hogy a beutalás indokaként is az szerepelt. A rendőrség ilyen esetekben tájékoztatja a gyermekvédelmet, ezen kívül a családsegítőkkal is információt szoktak cserélni, ha a prostitúció gyanúja felmerül.

A rendőrkapitányság által szervezett bűnmegelőzési témában tartott előadásokban szerepelt a gyermekprostitúció, így lehetőségük volt az ismereteiket ebben a témában bővíteni. A gyermekvédelmi szakemberek – különösen a gyámok – számára kiemelten fontos, hogy nyomon kövessék a jogszabályi változásokat. Az engedély nélküli eltávozások alkalmával előfordult olyan eset, hogy prostituálódott egy-egy gyermek, illetve arra is volt példa, hogy azért szökött el, hogy továbbra is folytathassa a prostitúciót. A gyermekvédelmi jelzőrendszer a gyermekprostitúciós ügyek felismerésében napi szinten együttműködik, folyamatosan adnak és kapnak visszajelzéseket. Az információáramlás kiterjed mind az alapellátásra, mind a szakellátásra, mind a rendőrség szervezeti egységeire, ha szükséges, akkor az egészségügyi intézményekre is. Fontosnak tartják, hogy mindazokat az információkat, amelyek megalapozhatnak különböző szintű jogi eljárásokat, haladéktalanul megosszák a rendőrség munkatársaival a szükséges intézkedések megtétele okán.

1.5 Győr-Moson-Sopron megye

Győr-Moson-Sopron megye szakellátási rendszerében – az elmúlt öt év vonatkozásában – négy gyermek esetében fordult elő egyelőre nem bizonyított módon gyermekprostitúció. Életkor szerint 15-14-13 és 11 éves lányokról van szó. Három esetben a gyermekotthoni közösségben volt beszédtema a lányok prostitúcióra utaló magatartása, a 11 éves kislány a nevelőszülőjének kezdett mesélni – kihelyezését követően egy év múlva – arról, hogy Angliában, ahol szüleivel korábban élt, anyja prostituáltként „dolgozott”, a férfiakat saját lakásukban fogadta, akik a kislányt is simogathatták, ezért alkalmanként kapott 5-10 fontot. A gyermekvédelmi gyám 2016. januárban feljelentette az anyát, az ügyben nyomozás van, a gyermeket pszichológus segíti a feldolgozásban.

Az említett 15 éves lány kettős szükségletű, szökései gyakorlatilag folyamatosá váltak, a gondozási helyen csak néhány napot tartózkodott. Jellemző volt a drogos állapot, társai szerint a szerhez prostitúció útján jutott hozzá. A kislánnyal bizalmi kapcsolatot nem volt mód kialakítani, jelenleg pedig központi speciális gyermekotthonban tartózkodik.

A 14 és 13 éves testvérpár speciális szükségletű, bekerülést követően a szakértői bizottság szakvéleményében már utalt a prostitúcióra, bár a lányok ezt tagadták. A helyi speciális gyermekotthonban szinte csak órákat töltenek, a feltételezett futtatók azonnal gondoskodnak a szöktetésről és a drogról. A gyermekvédelmi gyám a rendőrségi meghallgatások során elmondta, hogy a lakókörnyezet állítása szerint a lányok gyakorlatilag „roma szokás” szerint „házasságban élnek”, de a fiúk (akik szintén testvérek) szülei más férfiakat is kerítenek nekik. A rendőrség szerint ezt nem lehet bizonyítani, a lányok pedig hárítanak. Az idősebb gyermek központi speciális elhelyezésre vár, de sokadik a sorban, a 13 éves gyermek esetében országos szakértői vizsgálatáig sem jutottak el, mert hiába volt vizsgálati időpont, még célzott razzzával sem tudták előkeríteni és elszállítani az Országos Szakértői Bizottság vizsgálatára. A szexuális kizsákmányolás nem derül ki, a lányok együttműködnek a saját köreikben, mindig alibit igazolnak a futtatók irányába. Információ a szökésekről magától a szökött gyermektől van, a gyám minden esetben feljegyzést készít a gyermek által elmondottakról, de az feltehetően soha nem a teljes igazság.

A megyei gyakorlatban a rendőrségtől jellemzően nem kapnak ilyen jellegű tájékoztatást. Az említett ügyekben a gyámok felelősen gondolkodnak és kérik a rendőrségi együttműködést, de ez bizony nem mindig eredményes. Sok évvel ezelőtti történet egy akkor 16 éves lány esete, akit nyilvánvalóan prostitúcióra kényszerített a baráti köre. Ezt a lány többször is elmondta a nevelőszüleinek, az intézmény szakembereinek, sőt amikor már elég labilis állapotban volt, akkor

a rendőrségen is. Több alkalommal megtörtént, hogy a rendőrségen vallomást tett, megnevezte a futtatókat, de végül minden alkalommal visszavonta a feljelentést.

1.6 Hajdú-Bihar megye

A Hajdú-Bihar Megyei Gyermekvédelmi Igazgatóság és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat által működtetett nevelőszülői hálózatában működő nevelőszülőkhöz bekerülő gyerekek esetében csak elvétve találtak a gyermekprostitúció jelenségével. Eddig az alábbi esetek fordultak elő:

- egy 12 éves kislány gyermekkorára ellenére párkapcsolatban aktív szexuális életet élt bekerülése előtt;
- egy esetben előfordult, amikor bekerülésük előtt a lányok a szüleik akaratára nyújtottak szexuális szolgáltatásokat, hozzájárulva ezzel a család eltartásához;
- egy 14 éves leányanya aktív szexuális kapcsolatból született gyermekével került be, majd gyermeke apjának akaratára gondozási helyéről folyamatosan távol tartózkodik.

A *Debreceni Reménysugár Gyermekotthonba* bekerülő gyermekek esetében találtak a gyermekprostitúció jelenségével. Többféle módon észlelték, akár a gyermek elmondása alapján, akár az ellene induló szabálysértési eljárásokból szereznek tudomást. Az érintett gyerekek életkora általában 14-18 év között volt. 2010-ben az intézmény 30 dolgozója vett részt egy szakmai műhelyen, melynek témája „*A bántalmazott gyermekek a szakellátásban*” volt. A nevelőszülők éves kötelező továbbképzésén érintették a gyermekprostitúció témakörét. 2015-ben a Gyermekotthon pedagógusai részt vettek egy továbbképzésen, amely a szexuális bántalmazás felismeréséről, kezeléséről szólt és érintette a prostitúció jelenségének felismerését is.

A rendőrségi szervekkel való együttműködés esetében, ha egy gyermek a látókörükbe kerül, akkor folyamatosan tartják a gyámmal a kapcsolatot. Az egyik gyermek kapcsán egy országos, majd később határon átnyúló prostitúciós hálózat felszámolása kapcsán indult büntetőeljárás. (A gyámolt lányok kezdetben áldozatok, majd később a hálózat szervezői lettek, ami miatt büntetőeljárás indult ellenük, előzetes letartóztatásba is kerültek Rákospalotára.) Ennek során az együttműködésnek mind a pozitív, mind a negatív oldalát megtapasztalták. *Negatív volt az igazságszolgáltatás részéről, hogy a lányok előzetes letartóztatását váratlanul, egy hétfő délután megszüntették, de erről a gyámokat csak aznap délelőtt tájékoztatták.* Nehéz volt megszervezni hazaújtukat és igazából nem is volt idő felkészülni a fogadásukra. Az egyik lány pár nap múlva engedély nélkül el is távozott a gondozási helyétől és ismét prostitúciós ügybe keveredett. A svájci határon fogták el, ahova hamis, lopott iratokkal akart kimenni prostitúciós tevékenységet folytatni. Itt viszont *a rendőrségi szervekkel történt együttműködés pozitív példáját lehet említeni*, ugyanis a gyermek megtalálásáról és svájci gyermekotthonba történt elhelyezéséről a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ Nemzetközi Bűnügyi Igazgatóság Bűnügyi Együttműködési Főosztály Nemzetközi Információs Osztálya azonnal értesítette a gyámot, és az EMMI, valamint a külképviselet segítségével még azon a héten haza tudták hozni a gyermeket. A rendőrség az eljárás megindításáról általában nem tájékoztatja a gondozási helyeket, csak abban az esetben, ha tanúként kívánja meghallgatni az intézmény valamelyik dolgozóját. A gyermekvédelmi szakellátás mindennapjainak szemléltetése érdekében a gyermekvédelmi gyámok megosztottak pár esetet is.

„A volt gyámoltam többször szökésben volt. Egyszer a rendőrség találta meg Debrecen egyik olyan utcájában, ahol lányok kínálják szolgáltatásaikat. A rendőrség szállította vissza a nevelőszülőhöz aznap. Ebből eljárás is lett, tiltott prostitúció miatt. Mindent bevallott, azt állította, hogy ő dolgozni ment oda. Eleinte nem akart együttműködni a rendőrséggel, tagadott, hogy ő csak a barátnőjét kísérte el a munkába, de amikor a zsebében több óvszert is találtak, akkor vallott, hogy ez a munkaeszköze. A nevelőszülő nagyon megértő volt, szépen kezelte a helyzetet, miután visszaszállították gyámoltamat a gondozási helyére. Próbált a lelkére beszélni, velem együtt, hogy nem helyes, hogy kijár és nagyon kértük az ő érdekében, hogy kerülje a barátnőjét és annak a barátait. Eleinte úgy tűnt, hogy gyámoltam belátta a helyzetet, de ismét elszökött, mivel a barátnője hívta. Az iskolába sem járt, végül hiányzásai meghaladták az 50 óra

igazolatlant, ezért megszűnt a tanulói jogviszonya. A Hálózat pszichológusa is próbált terápiával segíteni, de gyámoltam nem akart járni hozzá, nagyon öntörvényű volt, senkire sem hallgatott.

A gyámoltamnál a kiváltó oka a prostituálódásnak: a rossz baráti társaság, csellengés, szerelmi bánat volt. Azt állította, hogy neki nem elég a zsebpénz, amit megkap, több pénzre van szüksége. A legfurcsább az volt a számomra, hogy a gyámoltam édesanyja is prostituált volt, a fiatal el is ítélte az édesanyját emiatt, mégis ezt az utat választotta. A rendőrséggel telefonon keresztül tartottam a kapcsolatot az eljárása ideje alatt, mindenről tájékoztattak. Figyelmeztetést kapott. Kimenőt a nevelőszülőltől kérhetett volna, de inkább elszökött. Amikor a nevelőszülő többször kereste telefonon, vagy kinyomta, vagy ki is kapcsolta a telefont. Többször szórakozni ment el és másnap sem tért vissza. Egyszer a rendőrség hozta vissza, nagyon le volt részegedve, nem emlékezett semmire. Kiderült, hogy Frontint vett be és azonnal beszállították a kórházba. Ideges volt, ezért barátnője adta neki a gyógyszert, hogy alkohollal vegye be.”

„Az egyik lánynál egyértelmű, hogy a szülők „tanították” erre a tevékenységre, akik jelenleg börtönbüntetésüket töltik emiatt. Nagykorú lesz a lány, mikor szabadulnak. Amikor gyámoltam bekerült a szakellátás rendszerébe, hatodik osztályos volt, egy kis vékony, csenevész kislány, aki a szülők áldozata. Idekerülése idején még járt iskolába, utána egyre többet hiányzott. Olyan barátnőkkel volt kapcsolatban, akik prostitúciós tevékenységben vettek részt. Egyre többet volt szökésben, amikor a rendőrség visszahozta, néha bent aludt a lakásotthonban, de legtöbbször egy félórán belül ismét elszökött. Nyíregyházán és Siófokon is „ténykedett”. Ezekre a helyekre a futtatója segítségével jutott el. Jeleztem levélben a rendőrségnek, hogy adott címen folyik a prostitúciós tevékenység, de erre a levelre még válaszra sem méltattak. A lány Hajdúhadházra került, ahol a „barátja” futtatta. Amikor 2015. októberben a rendőrség elvitte gyámoltamat Rákospalotára, a barátja telefonon hívogatott. Még Zuglóba is feljött, amikor a lánynak a bírósági tárgyalása volt. Egyértelműen hiányzott neki a lány. Ő kerítés vádjával előzetesbe került, ahonnan hazakerült a lakásotthonba. Már másnap lelépett. Rákospalotán legalább végezte tanulmányait. Előzetesen a Híd programba írtam be, de az első héten verekedésbe keveredett, így fegyelmi tárgyalással elbocsátották az iskolából. Tavaly húsvétkor Berlinig, az idén Svájcig jutott el, ott akarta folytatni a prostitúciós tevékenységét. Ehhez barátja segítsége kellett, más irataival akart kijutni külföldre. A lány hazatérése után megint megszökött, jelenleg barátjánál tartózkodik.”

„Gyámoltam most volt 16 éves, szült egy gyereket. Azért került lakásotthonba, mert nem járt iskolába és egy barátjához költözött. Ez a család nem rendelkezett jövedelemmel, kukázásból éltek, az áramot a szomszédból lopták, a lakhatási körülmények sem voltak megfelelőek. A lány csak akkor tartózkodott a lakásotthonban, ha a rendőrség visszahozta. Jól lakott, lefürdött, tiszta ruhát vett fel, esetleg egy éjszakát bent töltött a lakásotthonban. Az ő esetében köztudott volt, hogy a szomszédba járt át egy idős emberhez, ahol szexuális szolgáltatást nyújtott pénzért.”

„Gyámoltam ellen két eljárás folyik prostitúció ügyében (az egyik Budapesten, a másik Debrecenben). Gyámoltam 2014 augusztusában került nevelésbe (Hevesen), édesanyja és nővérei is prostituáltak, ez volt a családi minta. Lakásotthonában helyezték el öccsével. A gondozási helyre nem tudott beilleszkedni. Nevelőivel tiszteletlen és szemtelen volt, társaival agresszív és folyamatos konfliktusba keveredett velük. Magatartásproblémák jellemezték viselkedését az oktatási intézményben is. Azonnali gondozási helyváltással hoztam el 2015 januárjában. 2015 májusában enyhe fokú értelmi sérülései miatt új gondozási helyet jelöltek ki neki. Szökései folyamatossá váltak, édesanyjához szökött. A rendőrök rendszeresen visszaszállították a gondozási helyére, de szinte azonnal elszökött. 2015 júniusában Budapestről, a VIII. kerületből hoztam vissza, ahol előállították, hamis okirattal igazolta magát, valamint tiltott kéjelgést folytatott. A Budapesti Rendőrkapitányság értesített az esetről. A történetek után másnap érte mentem. A gyermek nem mesélt semmit az esetről, mindent tagadott. Azt nyilatkozta, hogy édesanyja sógornőjével mentek kirándulni Pestre, de mivel neki a gondozási helyen van minden személyes irata, így nem tudta igazolni magát, és az édesanyja sógornőjének igazolványát mutatta fel. Tagadta, hogy szexuális kizsákmányolás áldozatává vált, azt mondta ő csak rossz helyen ment

át az úton és azért állították elő. Az eset után visszavitettem gyámoltamat a gondozási helyére, de pár nap múlva ismét szökésben volt, és magával vitte az egyik lányt a lakásotthonból.

A gyámoltamat 2016 márciusában ismételen elfogta a rendőrség Debrecenben, a vád szintén prostitúció volt, melyet a gyermek el is ismert, de azt nyilatkozta, hogy nem futtatja senki, önmagának, vagyonszerzés céljából folytatja a tevékenységet. Erről az édesanya településén illetékes családgondozó értesített, mivel ők kapták meg a rendőrség levelét (nem tudták, hogy nevelésbe vett gyermek), melyet a családgondozó azonnal továbbított nekem. Legutóbb május elején ismételen előállították gyámoltamat, és a befogadó otthonba vitték, ahonnan megszökött. Jelenleg is körözés van kiadva ellene. Az alapellátásból kapott információim szerint gyámoltam alkalmanként fogyaszt kábítószer, alkoholt, valamint különböző nyugtató szereket, melyeket édesanyjától lop. Nővérével járnak „bulizni”, akit információim szerint szintén futtatnak, és aki lakásotthonban utógondozói ellátott, de ő is tagad mindent.”

1.7 Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekvédelmi Igazgatóság és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat irányítása alá tartozik közel 1200 gyermeknek az otthont nyújtó ellátása, amely magába foglalja a nevelőszülői hálózatot, a 20 férőhellyel működő befogadó- és gyermekotthont. A többi körülbelül 1200 gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő kiskorú otthont nyújtó ellátása a Szociális és Gyermekvédelmi Igazgatóság Megyei Kirendeltsége és a különböző egyházi fenntartású intézmények igazgatása alá tartozik. A gyermekprostitúcióval érintett kiskorúak életkora 15-17 év közé tehető. A beutalás indokaként is ez szolgál esetenként, vagy akár már rendőrségi eljárás is folyamatban van ellenük prostitúció miatt. Az elmúlt egy évben közel 400 gyermek beutalására került sor. Ezekből az esetekből kilenc kiskorú esetében merült fel a gyermekprostitúcióban való érintettség. Közülük három leány (egy 15, egy 16 és egy 17 éves) és egy 16 éves fiú esetében jelezték az alapellátás szakemberei, hogy „prostitúciós életmódot” folytatnak, a 16 és a 17 éves leány esetében rendőrségi eljárás is folyamatban volt. Emellett öt olyan esettel találkozott az intézmény, amikor a prostitúció lehetősége nem a bekerülés oka volt, hanem az eljárás folyamán merült fel erre vonatkozó információ.

1.8 Vas megye

A Leány Gyermekotthonban az elmúlt két-három évben összesen négy alkalommal találkoztak a gyermekprostitúció jelenségével. Két esetben maga a gyermek mondta el, hogy pénzt kapott a „szolgáltatásaiért”, egy esetben a kislányról társai mondták el, hogy tudomásuk van róla, hogy mielőtt bekerült, anyjával együtt kerestek ilyen módon pénzt, egyben pedig rendőrségi, illetve bírósági értesítést kapott az intézmény egy szökött lányról. A lányok 14, 15 és 16 évesek voltak.

Tudomásuk szerint vannak olyan lányok is, akik a gyermekotthonban élő más ilyen gyakorlatot folytató lányokhoz csapódva indulnak el ezen az úton. Ezek a lányok általában 14-16 évesek. Jellemzőik, hogy feltűnően sok pénzüik van, kihívóan, szinte luxus szinten öltözködnek, mobiltelefonjaikat váltogatják, folyamatosan facebook-on vannak, megjelenik a drog az életükben. Emellett viselkedésük alapvetően változik, jellemző rájuk a zavartság, a hiperaktivitás, a nyughatatlanság, az agresszív megnyilvánulások, a kriminalitás, az erőszakos érdekérvényesítés, a folyamatos szökés és a kapcsolatok titkolása. A speciális gyermekotthon vezetője szakmai kapcsolatban van az UNICEF Magyar Bizottságával, valamint szexuális bántalmazás megelőzése és áldozattá válás témakörben kiképzett tréner dolgozik náluk. Csak a szökésben lévő lány esetében került sor a prostituálódásra. Kimenőre felnőtt kísérete nélkül csak olyan lány mehet, aki már bizonyította, hogy képes, és akar vigyázni magára. Szakmai programjuk megfelelő protokollal rendelkezik a szökött, és esetleg áldozattá vált gyermekek esetében. Azonnal kapcsolatba lépnek a gyermekvédelmi gyámmal, rendőrséggel és az egészségügyi intézménnyel. Nincs azonban speciális

programjuk, és saját pszichológus alkalmazására sem kaptak engedélyt: mindezt pedig annak ellenére, hogy többször is jelezték az erre vonatkozó törvényi előírást a fenntartónak.

2. A megkeresett gyermekotthonok válaszai

2.1 Az EMMI Esztergomi Gyermekotthona

Az intézmény központi fenntartású gyermekotthon, ahol jelenleg 64 fő speciális és kettős szükségletű lány teljes körű ellátását biztosítják. Ez a gyermekotthon több évtizede foglalkozik problémás, főképp súlyos magatartászavarral rendelkező gyermekekkel, a prostitúció jelensége is régóta ismert számukra. A gyermekek érintettségéről több forrásból is értesülnek: iratanyagok, gyermekvédelmi gyámok tájékoztatása, saját élmények megosztása a pedagógussal, nevelővel, pszichológussal, társakkal. Leginkább a 14-17 év körüli, nehéz anyagi és szociális helyzetű fiatalok érintettek, akiknél a családi élet egyéb működési zavarai is negatívan befolyásolták személyiségük fejlődésüket. A különböző devianciákban érintett neveltjeik jelentős részben áldozatok is. Sajnos találtak már 12 éves gyermekekkel is, akik szexuális zaklatás, prostitúcióra kényszerítés traumáját hordozták magukban. Az intézetben nevelkedők közel negyede érintett a prostitúcióval.

A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság támogatásával 2015 első felében javító intézeti nevelt és speciális szükségletű fiatalok számára, társszervezőként „A prostitúció megelőzési lehetőségei” címmel programsorozatot indítottak. A szakmai programsorozatban résztvevők körét érintett fiatalok és a velük foglalkozó szakemberek, a témához kapcsolódó civil szervezetek képviselői alkották (Utca-Színházi Alkotó Közösség, Kék Pont). A téma feldolgozása filmvetítéssel (Viktória – A zürichi expressz), fórumszínházi előadással, szakmai kerekasztal beszélgetéssel történt. Az intézményben prevenciós jelleggel tematikus nap, tréning, előadás szervezésével törekednek a témához kapcsolódó ismereteket bővíteni, a lehetséges megoldásokat bemutatni. Az intézmény neveltjei részt vettek az Árvaálm című művészeti projektben, amelynek befejezéséért a fővárosi Trafó Kortárs Művészetek Házában országos érdeklődést és médiavisszhangot kiváltó, a gyermekprostitúcióval foglalkozó, dokumentum-színházi előadás részesei lehettek. Az intézmény, jellegéből adódóan biztosítani tudja a gyermekek védelmét, de a fiatalok kapcsolattartásának engedélyezése, tiltása a helyi gyámhivatalok kompetenciája.

A kimenők gyakoriságát, illetve tartalmát speciális gyermekotthon Szakmai Programja, Házi rendje szabályozza. Nevelési felügyelet kezdeményezésével lehetőség van a gyermekek személyes szabadságának korlátozására is. Szakmai protokollt az egyéni szükségletekhez igazítva, a Szakmai Programjuk szerint eljárva alkalmazzák. Az érintettek igénybe vehetik belső szakembereik (nevelők, pedagógusok, pszichológusok, pszichiáter, egészségügyi dolgozók) segítségét. Az áldozattá válás feldolgozásában külső civil támogatókat és speciális programokat is felkutatnak és teszik elérhetővé (pl.: Árvaálm projekt).

2.2 Az EMMI Rákospalotai Javítóintézete és Speciális Gyermekotthona

Az intézmény három fő tevékenysége a javítóintézeti nevelés, a fiatalok elkövetők javítóintézetben végrehajtandó előzetes letartóztatása, a gyermekvédelem szakellátási rendszerébe tartozó speciális gyermekotthoni ellátás. Az elsődleges ellátások mellett, az intézmény biztosítja az utógondozás lehetőségét a javítóintézetből elbocsátott növendékek számára, vezetői döntés alapján kivételesen élhetnek ezzel az előzetes letartóztatásból szabaduló vagy a speciális gyermekotthoni szakellátásból elbocsátott, már nagykorúságot elért fiatal lányok is.

Az intézményben az elmúlt éveket tekintve átlagosan 55-60 fő volt jelen egy időben. A speciális gyermekotthon 24 fős férőhelye mindig teljes feltöltöttséget mutat, a javítóintézeti nevelték átlagosan 18-22 főt jelentenek (ez az elmúlt egy-két évben minimális emelkedést mutat), az előzetes letartóztatásban lévők létszáma átlagosan 7-10 fő (az elmúlt években csökkenést mutat), utógondozásban átlagosan 2 fő van. Az intézménybe a speciális gyermekotthoni ellátásra

10-18 év között fogadnak gyermekeket. A javítóintézeti egységbe 12-21 éves kor között fogadnak kiskorúakat, illetve fiatal felnőtteket. Az átlagéletkor a speciális gyermekotthonban elhelyezett gyermekek esetében 16 év, a javítóintézetben 17 év.

Az intézményben a prostitúcióval való érintettség minden „egységben” felülreprezentált a gyermekvédelmi rendszeren belül. A javítóintézeti neveltek vagy előzetes letartóztatottak, de ritkábban a speciális gyermekotthoni elhelyezettek esetében is előfordul, hogy az intézetbe hivatalosan érkező szabálysértési hatóság által hozott határozatokból vagy még le nem zárt ügyek irataiból értesülnek prostitúcióval kapcsolatban álló tevékenységről. Az érintett korosztály jellemzően a 15-18 éves, illetve a javítóintézeti nevelteket tekintve ide sorolják veszélyeztetettként a fiatal felnőtteket is. Az intézet tapasztalatai szerint a prostitúcióval való érintettség szintjei:

- az érintettség egy-egy alkalomra vagy egy személyre „korlátozódik”, pl.: a gyermek- vagy fiataalkorú „eladása”, „kiközvetítése” egy személynek;
- néhány alkalommal történő prostituálódás kifejezetten alkalmi pénzszerzés céljából (pl.: drogért, bulihoz, stb.);
- rendszeres prostituációs tevékenység folytatása.

A jelenleg elhelyezett gyermekek közül (24 főből) 3 olyan gyermek van, akinél a beutalás legfőbb oka a prostituációs veszélyeztetettség volt. Olyan is előfordul, hogy az OGYSZB vagy az SZGYF kifejezetten olyan gyerekről ad jelzést, akit a vizsgálat és a veszélyeztetettség alapján, soron kívül kell elhelyezni a központi speciális gyermekotthonban. A jelenleg elhelyezettek között az említett 3 főből 2 fő esetében került sor ún. krízis férőhely biztosítására ezen ok miatt.

Ebben a két esetben kifejezetten a futtatóktól való kimenekítés volt az elsődleges cél. A speciális gyermekotthonban a jelenleg elhelyezett 24 fő gyermek közül 11 fő van olyan, aki valamilyen módon érintett, ebből 5 fő olyan, akinél több alkalommal való prostituálódásról vagy annak gyanújáról beszélhetünk. A 11 főben benne van a már jelzett 3 gyermek.

A 11 főből 3 olyan gyermek van, akinél ez egy-egy alkalmat, vagy egy esetet jelentett. Az egyik esetben pl. a gyermeket a barátja adta el: ellene eljárás indult, a bíróság el is ítélte. Az egyik esetben az anya közreműködésével került egy idősebb férfihoz a gyermek, ez nem bizonyosodott be, de egyéb veszélyeztetések miatt is az anya kapcsolattartását korlátozták. Egy esetben az édesanya volt a futtató, aki ellen eljárás indult, őt is elítélték. A már jelezett három esetben kifejezetten prostituálódás veszélye miatt fogadták be a gyermeket, ebből két esetben krízis jellegű befogadás történt. A két esetben eljárás van folyamatban a gyanúsított ellen.

A kapott válasz alapján ezek azok az esetek, amelyeknél a gyermekvédelmi intézkedések szorosan kapcsolódtak a prostituációs veszélyeztetettséghez, így ezen alkalmakkal eljárások is indultak. Öt esetben nem ez volt a beutalás indoka, de a gyámi vélemények és az előzmény iratok alapján vélelmezhető a prostitúcióval való kapcsolatba kerülés, amit hivatalosan nem tudtak bizonyítani, így eljárás sem indult futtatók ellen a tudomásuk szerint, ezekben az esetekben a beutalások oka a disszociális magatartás, a szenvedélybetegségek, illetve ezekhez köthető gyermekotthonból való tartós jogellenes távollét társítható. Az érintett speciális gyermekotthoni gyermekek közül két gyermek esetében van információ arról, hogy szabálysértési eljárás indult a tárgykörben. Az érintett fiataalkorúak közül 1 fő volt 15 éves, 3 fő 16 éves, 7 fő 17 éves.

Összességében az elmúlt évek tapasztalatai alapján *a speciális gyermekotthonban a gyermekek 40 százaléka érintett a prostitúcióval valamilyen módon*, ebből 20-25% esetében folyamatosabb veszélyeztetettségéről beszélhetünk a bekerülés előtt, illetve nagyobb fokú a további veszélyeztetettség. A javítóintézetben összességében az elmúlt évek tapasztalatai alapján a gyermekek, fiatal felnőttek 40-45 százaléka érintett a prostitúcióval, valamilyen módon, ebből 25-30%, amely esetben egy folyamatosabb veszélyeztetettségéről beszélhetünk a bekerülés előtt, illetve nagyobb fokú a további veszélyeztetettség.

Az intézetben dolgozó munkatársak – különböző szinten és aspektusban – *rendelkeznek a gyermekprostituáció jelenségének kezeléséhez szükséges információkkal*. Tisztában vannak azzal, hogy a prostitúció a bekerülő gyermek-és fiataalkorúak esetében *milyen áldozati státusszal jár*. A munkatársak a szakterületük és beosztásuk szerint rendelkeznek különböző tudásszinttel (vezetők, nevelők,

pszichológus, gyógypedagógus, szociális munkás) a beavatkozás és a kezelés tekintetében. Van olyan munkatárs az intézetben, aki rendelkezik az ehhez kapcsolódó jogi ismeretekkel is, követi az erre vonatkozó szabályozásokat. A munkatársak képzésénél kiemelten fontosnak tartják azt a képzési támogatást, amely a különböző célzott, módszer-specifikus képzések mellett a feladatok ellátását általában segíti (esetmegbeszélő csoport, szupervízió, segítő beszélgetés, stb.). Emellett a témában az elmúlt két évben megvalósult speciális képzések a következők voltak:

- 2013-2014-ben megvalósult a TÁMOP 5.6.1.B-12/1 -2012-0070 sz. „Nyitott szemmel az ifjúság védelmében” című pályázat az ERGO Európai Regionális Szervezet főpályázatával. A megvalósult képzés minden pedagógus munkakörű (gyermekfelügyelő is) munkatárs számára nyitva állt, illetve néhány munkatárs is részt vett a projekt keretében rendezett konferencián (6 fő).
- Szakmai Nap, az SZGYF támogatásával, a prostitúció megelőzéséről és a kezelés lehetőségeiről speciális szükségletű fiatalokkal foglalkozó szakemberek részére, a 2015. májusi rendezvényen 6 munkatárs vett részt.
- Bántalmazással kapcsolatos 30 órás képzés és tréning a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság támogatásával és szervezésében minden speciális gyermekotthonban dolgozó munkatárs számára, 2015 májusában 15 fő részvételével.
- „Javítjuk a javíthatót” c. konferencián a Budapesti Javítóintézetben az intézet témája az „Áldozat és/vagy elkövető? Bántalmazás, Viktimizáció, Prostitúció” volt. A konferencián az intézet egyik munkatársa előadott, illetve 6 munkatársuk jelen volt, az előadást az intézetben munkatársaikkal megismertették, illetve folyamatosan megismertetik.

2016 szeptemberében a témához kapcsolódóan egy kétalkalmas képzést szerveztek „Bántalmazás, traumák feldolgozása” címmel az ESZTER alapítvány pszichológusával. Jelenleg a speciális gyermekotthonban elhelyezett 24 főből 3 fő van szökésben. A javítóintézeti nevelésben lévő 21 főből 1 fő van szökésben. Az előzetes letartóztatásban lévő 10 főből jelenleg nincsen senki szökésben. Az Intézetben is jelen van az, hogy az elhelyezett kiskorúak engedély nélkül vannak távol, ez többségében engedélyezett távollétről vissza nem térést jelent, kisebb mértékben a szökés csoportos kimenőről vagy egészségügyi kezeléstről történik, az intézmény területéről a javítóintézeti neveltek esetében egy alkalommal volt szökésre példa 2015-ben.

A speciális gyermekotthonban nevelkedő gyermekek esetében a gyámhatóságnak van lehetősége korlátozni a kapcsolattartást, ahol ez indokolt, akár a prostituálódás veszélyeztetettsége miatt. A speciális gyermekotthonból való eltávozás előtt szükséges a gyámhatósági határozatban foglaltak betartása. A speciális gyermekotthonban a befogadást követő egy hónapban a gyermek megismerése, a családi kapcsolatok feltérképezése, az intézmény személyes tapasztalatszerzése a kapcsolatokról (látogatások az intézményben, családlátogatás) alkalmasak arra, hogy a gyermek az első engedélyezett eltávozás előtt kapcsolatba kerüljön az intézménnyel, a nevelőivel, megismerje a helyzetét, a közös célkitűzéseket azért, hogy „vissza akarjon térni az intézménybe”.

A javítóintézeti neveltek esetében a jogszabály a befogadás utáni két hónapot írja elő, ami szintén alkalmas a fiatakorú megismerésére, illetve a családi kapcsolatok feltérképezésére. A kapcsolattartás a törvényes képviselőkkel vagy a gyermekvédelmi gyámok által engedélyezett személyekkel történhet. Elmondható, hogy az intézetből való eltávozások korlátozhatóak, az egyéni kimenők célhoz kötöttek, az eltávozásoknál, a szabadságoknál a családhoz vagy megelőző gondozási helyre történő távozást preferálja az Intézet.

Összességében elmondható, hogy az Intézet a gyámhivatal általi kapcsolattartási korlátokat betartja, a veszélyeztető személyekhez nem kezdeményeznek kapcsolattartást, de önmagában a gyanú az intézményben történő korlátlan idejű „bent-tarthatóságot” nem teszi lehetővé. Kifejezetten a gyermekprostituációra irányuló szakmai protokoll, módszertani útmutató nincs, a bántalmazás felismerésére, kezelésére viszont rendelkezésre áll módszertani útmutató.

Az Intézet mindkét szakmai egysége szakmai programjának alapja a strukturált, terápiás jellegű intézményi működés, a széleskörűen értelmezett oktatás és képzés, amelynek kiemelt feladatai a fiatalok szociális készségeinek fejlesztése, a társas kapcsolatok erősítése, a közösségi

aktivitás erősítése, az egészség- és jogtudatosság fejlesztése, a célok elérését szolgáló különböző kognitív, behaviorista programok. Jelen van a mindennapokban a munkára és családi életre nevelés, a kreatív készségeket fejlesztő szakköri programok, a sport, a tehetséggondozás, a hitéleti tevékenységek. Kiemelést érdemelnek az intézetben rendszeresen jelen lévő élménypedagógiai módszerek, a különböző művészetterápiák és az állatasszisztált (kutyás, lovas) terápiák.

Az intézetbe kerülő lányokról elmondható, hogy legfőbb jellemzőik: a kortársaktól való lemaradás, az iskolából való kimaradás; alacsony szintű motiváció, kitartás, tolerancia szint; nem megfelelő érdekérvényesítés, konfliktuskezelés, agresszió; szocializációs elmaradások, nem megfelelő családi háttér; bántalmazás; drog-, alkoholfogyasztás, prostitúcióval való érintettség; a felsoroltakból fakadó vagy a már jelenlévő tüneteket is erősítő pszichés problémák. Az itt elhelyezett lányok esetében a problémák halmozottan jelennek meg, így a rendelkezésre álló eszközökkel (egyéni vagy csoportos terápia, csoportban való nevelés) elsősorban nem önmagában a specifikus problémák kezelésére törekednek. Fő célkitűzéseik a szociális készségek fejlesztése, a társas kapcsolatok erősítése, a közösségi aktivitás erősítése, konfliktuskezelés, az agressziókezelés, csökkentés, helyettesítés, trauma feldolgozás, negatív énkép pozitív irányba történő változtatása, az önérvényesítés javítása, a sodorhatóság csökkentése, az életvezetési tudatosság, felelősség növelése, a frusztrációs tolerancia növelése. Ez a fajta általánosabb kezelési mód nem csak a prostitúcióval való érintettségre vonatkozik, hanem más problémákra, pl. drogfogyasztásra is.

Az Intézet differenciált bánásmódjára való törekvését tükrözi a szakmai programokon belül meglévő módszertani repertoár, kiemelt szerepet szánunk az egyénre szabott fejlesztésnek, az egyéni fejlesztést támogató módszereknek. Az egyéni fejlesztés alapját a bekerüléskor történő diagnosztizálás, állapotfelmérés adja, amelyet megismerése után a fiatal szocializációját és személyiségfejlődését támogató pedagógiai tevékenység követ. Az intézményben két pszichológus dolgozik, egy-egy fő a javítóintézeti és a speciális gyermekotthoni egységben. Az egyéni terápiákban, támogatásban kiemelt cél a korábbi traumák feldolgozása. Emellett vannak olyan programjaik, amelyek célzottan is a prostitúció megelőzésével, kezelésével kapcsolatosak, és amelyek kiemelten ehhez kapcsolódnak (pl. bántalmazás kezelésével kapcsolatos programok).

- 2013-2014-ben megvalósult a TÁMOP 5.6.1.B-12/1 -2012-0070 sz. „Nyitott szemmel az ifjúság védelmében” című pályázat az ERGO Európai Regionális Szervezet (vezető: Ékes Ilona) főpályázatával, együttműködő partnerek: ORFK. BRFK, EMMI Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthon, Kőbányai Széchenyi István Magyar - Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola. A projekt egyik kiemelt célkitűzése a gyermekprostitúció, gyermekpornográfia megelőzése, az áldozatok elérése és segítése. A projekt tartalma: bűnmegelőzési képzési programok a két intézményben tanuló, illetve elhelyezett gyermekek számára; külön képzések a gyermekek számára az intézményekben, illetve egy hetes intenzív nyári tábor keretében megvalósuló képzések, foglalkozások; képzések az intézményekben dolgozó pedagógusok számára, nyílt szakmai napok.
- A prostitúció megelőzése a kiemelten érintett speciális gyermekotthonokban és javítóintézetben lányok számára 2015. évben a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság külön támogatásával.
- A Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Drogambulancia Alapítvány közreműködésével a Viktória - A zürichi expressz c. film megtekintése és feldolgozása az érintett fiatalok számára, 2015. március, április. A film megtekintése és feldolgozása az intézményekben 8-10 fős csoportokban az érintettség, bevonódás függvényében, számításba véve az első-, másod- és harmadlagos prevenció szükségletet.
- Az Utcaszak Színházi Alkotóközösség közreműködésével Fórumszínházi előadás - Azt éneklük, hogy te vagy a király című előadás megtekintése. A színházi esemény tartalmi elemeit prostitúcióban, szexuális bántalmazásban, kizsákmányolásban érintett személyek, áldozatok narratívái alapján dolgozták ki. A programban olyan módszertani elemekkel dolgoztak, amely alkalmassá tették arra, hogy fiatalok körében is bemutassák. A dramatizálás – karakterek, élethelyzetek jelenetekké fejlesztése – a bevonásra kerültek

esetében megfelelően fókuszált a megelőzésre, felvilágosításra vagy a tények feltárására. A közvetlenül érintett egyének esetében pl. a feldolgozási folyamat segítése a cél.

- Lányok Maszkban (LÁ.MA. projekt) - Utcaszak Színházi Alkotóközösség alkalmazott színházi eszközökkel a lelki egészség és életminőség javítását segítő terápiás jellegű és fejlesztő színházi drámafoglalkozásokat szervezett 2015 októbere és 2016 május között.
- Jogtudatosság fejlesztése, Pressley Ridge Magyarország Alapítvány főpályázata Támogató: „*Right(s) Courts for Children*” („*Gyerekjogi Bíróság*”) az Európai Bizottság által társfinanszírozott projektben, a projekt megvalósítási időszaka: 2015. október 1. - 2017. szeptember 30.; Együttműködők: *EMMI Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthon, Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola. Programelemek:* A Pressley Ridge Magyarország Alapítvány munkatársai az intézet munkatársaival együtt csoportfoglalkozásokat és iskolán kívüli intézménylátogatásokat szerveznek és valósítanak meg az Intézet és a Gimnázium neveltsjei számára, 2015. december - 2016. június közötti időszakban, havonta 2 alkalommal 10-12 fő számára intézményenként. A foglalkozások célja: a neveltek részvételével egy online számítógépes játék témáinak összeállítása, a fejlesztést követően a játék tesztelése. A folyamat során a lányok megismerhetik a magyarországi igazságszolgáltatás rendszerét, a gyerekek jogait a különböző jogi eljárások során és beleláthatnak különböző eljárási folyamatokba. Interjúkat készítenek az igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberekkel.
- Az intézményben 2015-ben zajlott BRFK Bünmegelőzési Osztálya által szervezett programsorozat része volt a közösségi oldalak megfelelő használata, illetve a felelőtlen használat lehetséges következményei.
- Kiállók érted c. Ifjúsági előadás; tervezett program 2016. szeptembertől, a K .V. Társulat és a Bohócok a Láthatáron Csoport komplex színházi nevelési programja. Téma: fiatalkori prostitúció - áldozattá válás folyamata.

2.3 A Fővárosi Kornis Klára Gyermekotthon

A Kornis Klára Gyermekotthon vezetője egy kivonatolt választ adott a megkeresésemre, ennek nyomán munkatársam telefonon kérte, hogy részletesebben fejtse ki álláspontját a kérdések tekintetében, de arra határidőn belül nem érkezett válasz, így csak a rövid tájékoztatását tudom ismertetni.

A Gyermekotthonba kerülő gyerekek elhelyezésének egyik oka a gyermekprostitúció. A szakellátásba való elhelyezés indoka gyakran a prostitúció. A jogszabályi környezetváltozást a prostitúció témájában rendszeresen figyelemmel kísérik, a szakmai témájú konferenciákon pedig rendszeresen részt vesznek. Az engedély nélkül távollévő gyermekek esetében mindig a jogszabályoknak megfelelő, hivatalos formában kérik a rendőrséget a körözés kiadására, a gyermekek felkutatására. Az intézmény szakmai kapcsolata a rendőrséggel kielégítő. A gyermekvédelmi szakszolgálat jelzőrendszere megfelelő, a növendékek prostituálódásával kapcsolatban minden információ a rendelkezésre áll. Igazságügyi eljárás esetén a rendőrséggel, a bírósággal, valamint az ügyészséggel szorosan együttműködnek. Növendékeik kapcsolattartását a gyámhivatal szabályozza, a gyámhivatali határozatban megjelölt személyek, közvetlen családtagok tarthatják a gyerekekkel a kapcsolatot. 14 év felett a gyerekek önállóan közlekednek, miután az intézményt elhagyják, kimenőre, illetve eltávozásra, úti céljukat maguk választják meg. Az intézménynek csak nagyon indokolt esetben van lehetősége növendékek szabadságát korlátozni, ennek módját a Gyvt., illetve az az alapján összeállított házirend határozza meg. Pszichés traumákat az intézményben dolgozó pedagógusok és pszichológusok segítenek feldolgozni az idekerülő gyerekeknek. Az intézmény szakember ellátottsága megfelelő. A gyermekprostitúció és a kábítószer-fogyasztás szorosan összefügg, mivel a gyermekek behálózásának módszeréhez hozzátartozik, hogy szerhasználóvá teszik őket.

2.4 Az általános tapasztalatok összegzése

A fenti válaszok alapján a *következő általános tapasztalatokat lehet kiemelni*. A gyermekek prostitúcióval való érintettségének észlelési formái változatosak. Előfordul, hogy maga a gyermek beszél róla társainak, nevelőinek, illetve a bekerülésekor már az ügyében eljárni illetékes beutaló gyámhivatal, illetve a gyermekjóléti alapellátás szakemberei jeleznek. Jellemzően a nevelésbe vett gyermekek érintettsége esetén az életmódbeli, viselkedési, a gyermek szokásaiban bekövetkezett változások hívják fel a nevelők figyelmét a prostituálódás veszélyére, amit a vele egy gondozási helyen élő gyermekek, és a vele foglalkozó szakemberek is észlelnek. A gyermekprostitúcióval kapcsolatban több intézmény munkatársai számára nem adódott lehetőség, hogy ilyen témakörű képzésen, konferencián vagy továbbképzésen részt vehessenek. Az intézmények egyikének sem áll rendelkezésére külön szakmai protokoll, módszertani útmutató a prostitúció kezelésére, konkrét speciális programjaik sincsenek. Amennyiben a gondozási helyek azt észlelik, hogy a gyermek prostitúció áldozatává vált, minden esetben jeleznek a gyermekvédelmi gyámnak. Esetenként pszichológus tud segíteni a testi-lelki trauma feldolgozásában, természetesen ezt is csak olyan esetben, amikor az érintett gyerek nincsen épp szökésben.

A megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság vizsgálati tapasztalatai alapján elmondható, hogy a már nevelésbe vett, prostitúcióval érintett gyermekek döntő többsége esetében olyan „*késérő*” problémák (drog, alkohol) is megjelennek, amelyek speciális ellátási szükségletüket megalapozhatja. Az intézményekben dolgozók a jogszabályi változásokat lehetőségeikhez képest nyomon követik. Van, ahol ehhez jogász segítségét is igénybe tudják venni, azonban a legtöbb esetben a fontosabb változásokról a szakmai vezetőkön keresztül értesülnek. A belső utasítások, szabályok megismerését a dolgozók megismerési nyilatkozat aláírásával igazolják, amelyben egyúttal arról is nyilatkoznak, hogy azt magukra a munkavégzésük során kötelezőnek elismerik.

A *gyermekek engedély nélküli eltávozása* a gondozási helyről főként gyermek- és lakásotthonok esetében jellemző, a nevelőszülői hálózaton ez a probléma kisebb. Valószínűsíthető, hogy némely gyermek a szökés alkalmával prostituálódik. Motivációjuk jellemzően a cigaretta, vagy más szer iránti szükségletük, illetve olyan tárgyak megszerzésének igénye, amelyekhez nincs hozzáférési lehetőségük. A szakellátás rendszerébe bekerült gyermekek egy része büntetesként éli meg ezt az ideiglenes hatályú beutalást, vagy a nevelésbe vételt, nem értik meg és nem akarják elfogadni azt. A gyermekvédelmi rendszert okolják helyzetükért, nem ismerik fel veszélyeztető környezetüket. Szocializációs hiányosságaik, korábbi élményeik miatt gyakran deviáns emberekhez, csoportokhoz csapódnak. Anyagi igényeiket, hátrányos helyzetüket a feltételezhető futtatók felismerik és ki is használják. A gondozási helyek tapasztalatai szerint vannak olyanok, akik tudatosan keresik, megkörmövelezzik az intézményi gondoskodás alatt álló gyermekeket. A különböző addikciók nagymértékben felfokozzák a kiszolgáltatottságukat. A függőséggel járó pszichés állapot, mint a szer beszerzéséhez szükséges anyagi kényszer is fokozott veszélyeztető tényező.

Engedély nélküli eltávozás esetén a gondozási hely megpróbálja felkutatni a gyermek tartózkodási helyét, ha ez nem vezet eredményre, akkor intézkedik az illetékes rendőri szervnél a felkutatási kérelem kiadása iránt. A gyermeket sikeres felkutatása esetén a rendőrség visszaviszi a gondozási helyre, ha ez nem lehetséges, akkor az ideiglenes elhelyezési feladatot is ellátó legközelebbi gondozási helyre, ahonnan gyermekvédelmi gyámja viszi vissza a kijelölt gondozási helyére. Esetenként változó az, hogy mindez mennyi időn belül történik. Minél hosszabb azonban a távol töltött időszak, annál nagyobb a prostituálódás kialakulásának, akár tartóssá válásának az esélye. A szökésből önként visszatért, a gyermekvédelmi gyámja, a rendőri szerv által visszahozott gyermekkel a jogszabály előírásai szerint járnak el. A gyermekvédelmi gyám bevonásával folytatott egyéni beszélgetés keretében igyekeznek feltárni az engedély nélküli eltávozás okát, körülményeit, valamint az eltávozás alatt vele történeteket, tartózkodási helyét, megélhetése forrásait.

Arról, hogy a gyermekkel mi történik a szökése alatt, a jelzőrendszeren keresztül is kapnak információt. Amennyiben a rendőrség találja meg a gyermeket, tájékoztatást adnak a felkutatás, megtalálás körülményeiről. A gyermekjóléti alapellátás folyamatos kapcsolatban van a szülővel és

sokszor információval rendelkeznek a szökött gyerekről. Jellemzően a gyermekvédelmi gyámok is a segítségükre lehetnek. Sokszor a gyerek is elmondja mi történt vele. A gyermek feltételezhető bántalmazása esetén az intézmény a protokollnak megfelelő eljárást lefolytatja. Amennyiben valószínűsíthető a gyermek prostituálódása, akkor a gyermekvédelmi gyám intézkedik a szükséges hatósági eljárás megindítása, illetve a büntető feljelentés megtétele iránt.

A prevenció keretében az intézmények felhívják a gyermekek figyelmét a veszélyekre, illetve felvázolják ezek elkerülési lehetőségeit, stratégiáit, és a segítségkérési lehetőségeket. A gondozási hely célja a biztonságot nyújtó teljes körű ellátás biztosítása, és a gyermek lehetőség szerinti megtartása a gondozási helyen. A szökésből visszatért gyermekkel folytatott feltáró célzatú beszélgetés és a szükséges intézkedések megtétele is a gyermek védelme érdekében történik. A gyermekotthonok nem zárt intézmények, ezért a 14 év fölötti gyermekek a kimenőhöz való jog csak kivételesen korlátozható. A gyermek védelme érdekében egyes esetekben gondozási hely változtatása iránti eljárást kezdeményeznek. A gyermek a gyámhivatali határozatban megjelölt személyekkel jogosult kapcsolatot tartani, valamint a gyermekvédelmi gyámnak a gyámhivatali határozat alapján joga van a gyermeknek a gondozási helyről történő eltávozását engedélyezni.

3. A rendőrségi szervek válaszlai

A megkeresett országos rendőrfőkapitánytól és a kiválasztott megyei rendőr-főkapitányságok vezetőitől az alábbi kérdésekre vártam választ.

- 1) Tapasztalataik szerint jelen van-e, amennyiben igen, akkor milyen nagyságrendű ez a jelenség hazánkban a 18 év alatti gyermekek üzleti jellegű szexuális kihasználásának, kereskedelmi szexuális kizsákmányolásának, azaz a gyermekprostituációnak a jelensége?
- 2) Érzékelhető-e az egyes megyék, illetve régiók között különbség a gyermekprostituációval kapcsolatos érintettségben? Amennyiben igen, melyek azok a megyék, ahol a leginkább jelen van a gyermekprostituáció jelensége és melyek azok, ahol a legkevesebb ilyen esetről tudnak?
- 3) Azokban a megyékben, ahol nagyobb számban fordulnak elő gyermekprostituációs esetek, a megyei rendőrkapitányságnak vannak-e ezzel kapcsolatban kiemelt feladatai; tesz-e bármilyen intézkedést és milyen eszközökkel a gyermekprostituáció felszámolása, megelőzése érdekében?
- 4) Kérem, hogy a 2012. január 1-e és 2015. december 31-e közötti időszakra vonatkozóan a 18 éven aluli gyermekek prostituációs tevékenységével kapcsolatos – megyékre és Budapestre, illetőleg nemi hovatartozásra (fiú/lány) lebontott – statisztikai adatokat szíveskedjen a rendelkezésemre bocsátani.
- 5) A rendőrségnek 2012. január 1-e óta változtak-e a feladatai a gyermekprostituáció jelensége elleni fellépéssel, megelőzéssel kapcsolatban, s amennyiben igen, úgy melyek azok?
- 6) Van-e belső utasítás vagy iránymutatás a prostituáltakkal szembeni intézkedések kapcsán, milyen szempontoktól függ, hogy a szabálysértési hatóság a 18 éves kor alatti, prostituációs tevékenységben érintett gyermekekkel szemben milyen szabálysértési szankciót, intézkedést alkalmaz? Milyen esetben szab ki a szabálysértési hatóság megrovást, illetve pénzbüntetést? Amennyiben pénzbüntetést szabnak ki, úgy azt a kiskorúval szemben állapítják meg vagy a törvényes képviselőjével? Amennyiben a bíróság szankcióként elzárást alkalmaz, úgy annak végrehajtására pontosan hogyan, milyen intézményben kerül sor?
- 7) A helyszínen intézkedő, eljáró rendőr hogyan azonosítja a szabálysértési intézkedés kapcsán a prostituációban érintett 18 éves kor alatti gyermek esetében a prostituációra kényszerítést? Mit tehet azért, hogy intézkedése során feltárja a 18 év alatti gyermek prostituálttá válásnak okát, megtalálja azt a személyt, aki bármilyen módon prostituációra

kényszerítette, vette rá? A rendőrségi gyakorlatban elkövetőnek vagy sértettnek tekintik-e ilyen esetben a gyermeket?

- 8) Az eljáró rendőrök kaptak-e, illetve kapnak-e bármilyen külön képzést, iránymutatást, instrukciót prostitúciós tevékenységen ért 18 év alatti gyermekekkel szembeni intézkedések lefolytatásához? Rendelkezésükre áll-e belső iránymutatás, formanyomtatvány, utasítás arra nézve külön, hogy hogyan kell a gyermekkorúakkal szemben az eljárást lefolytatni?
- 9) Különböznek-e a prostitúciós tevékenységen ért 18 év alatti gyermekekkel, illetve a felnőtt korúakkal szemben fogantatosított rendőrségi intézkedések?
- 10) Volt-e lehetősége a rendőrség munkatársainak kifejezetten a gyermekprostitúció témájával foglalkozó hazai vagy nemzetközi konferencián, tréningen, képzésben, továbbképzésben részt venni? Amennyiben igen, akkor hány vezető beosztású és hány nyomozó illetve járőrmunkatárs vett részt ilyen képzésben 2012. január 1. és 2015. december 31. között?
- 11) Találkoztak-e a munkatársai a bűnmegelőzési osztályok keretében tartott iskolai ELLEN-SZER és DADA képzéseken olyan gyermekkel, aki beszámolnak a saját vagy a környezetében történő prostitúcióról? Létezik-e protokoll ezekre vonatkozóan? Van-e különbség az eljárás során akkor, ha a prostitúcióval érintett kiskorú fiú, illetve ha lány?
- 12) Hogyan zajlik a 18 év alatti, prostitúcióban érintett gyerekek meghallgatása? Amennyiben az utcán, „tettenérés” során találkoznak, történik-e meghallgatás vagy kihallgatás? Ilyen esetben ki végzi, mennyi ideig tart, hány alkalommal? Használják-e ilyen alkalommal a gyermek meghallgató szobákat? Ki és hogyan, hányszor hallgatja ki a gyermeket? Mi a gyakorlat arra, hogy ilyen esetben ki lehet jelen a kihallgatáskor? Szakember (gyermekpszichológus) jelen van-e és ha igen, mennyiben veszik igénybe a szaktudását? Kit és milyen módon értesítenek a prostitúcióban érintett 18 éves kor alattiak meghallgatását illetően?
- 13) A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs.tv.) alapján 2012. április 15. és 2015. december 31. között összesen hány 18 év alatti prostitúcióval érintett gyermek ellen indult szabálysértési eljárás, az eljárások során hány esetben szabtak ki elzárást?
- 14) 2012. január 1-e és 2015. december 31-e között a gyermekprostitúcióval kapcsolatos esetek kapcsán, a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként felvették-e a kapcsolatot valamilyen intézménnyel, szervezettel, illetve szakemberrel? Ha igen, mely esetekben, milyen típusú intézményt, szakembert vontak be? Értesítik-e a gyermek védelmére hivatott szerveket?
- 15) Miben más a rendőrség eljárása akkor, ha kiderül, hogy a prostitúciós tevékenységgel érintett gyermek nem magyar állampolgár?
- 16) Intézkednie kell-e, amennyiben igen, úgy milyen intézkedéseket kell fogantatosítania az eljáró rendőrnek az alábbi esetekben, figyelembe véve a Szabs.tv. rendelkezéseit:
 - a) ha egy 17 éves lány/fiú egyértelműen prostituáltként dolgozik az egyik forgalmas főút mellett;
 - b) ha egy 13 éves lányt/fiút lakott területen kívül egy elhagyott épületben talál meg, majd beviszik a rendőrkapitányságra, ahol kiderül, hogy intézetből szökött és a szökés ideje alatt prostituálódott, majd az is kiderül, hogy futtatója is volt, de nem nevezi meg;
 - c) ha egy 14 éves lány/fiú családja a rendőrség számára is ismert módon rendszeresen követ el bűncselekményeket (például kerítést), és a gyerek iskolája megkeresi a rendőrséget, hogy a gyerek nem jár iskolába, viszont a szülők ellentmondásosan nyilatkoznak a gyerek hollétéről?

3.1 Az országos rendőrfőkapitány tájékoztatása szerint a statisztikai adatok alapján a gyermekprostitúció jelenségével leginkább érintett terület hazánkban Budapest, Somogy megye, Hajdú-Bihar megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Pest megye. A gyermekprostitúció a többi megyében nem

jellemző. Azokban a megyékben, ahol gyermekprostitúciós esetek fordulnak elő, a rendőrség kiemelt jelentőséget tulajdonít minden olyan ügynek, amelynek akár a sértettje, akár az elkövetője gyermek. Az eljáró rendőrök intézkedéseiket *a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 13/2014. (V. 16.) ORFK utasítás* alapján hajtják végre, nagy hangsúlyt helyeznek a jelzésadási kötelezettség teljesítésére.

A jelenséggel kapcsolatban a rendőrségnek a büntető- vagy szabálysértési eljáráson túl bűnmegelőzési feladatai is vannak. A szakelőadók mind az általános, mind a középiskolák tanulói, valamint a legpotenciálisabb áldozati kört képviselő intézeti neveltek részére folyamatos felvilágosító programokat, előadásokat tartanak. Ennek során a kiskorúak megismerhetik a prostitúció, a prostitúcióra kényszerítés veszélyeit. Ugyanakkor a prevenció eszközök közül a leghatékonyabbnak a közterületi jelenlét tekinthető. A helyi szervek az illetékességi területükön működő iskolákban tartott előadások során nagy hangsúlyt fektetnek a diákok sértetté válásának elkerülését célzó tájékoztatásra. A helyi televíziókban, az interneten, a sajtóban hívják fel a lakosság figyelmét a rendőrség bűnmegelőzési, áldozatvédelmi tevékenységére. Az Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési Információs Rendszer elnevezésű programban aktuális hírek jelennek meg a lakossági, az oktatási hírlevelekben. Ezek érintik a bűnmegelőzés minden szegmensét (pl. ifjúságvédelem, drogprevenció, megelőző vagyonvédelem, kiemelt kockázati csoportok védelme).

A *Budapesti Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztály Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztálya* (a továbbiakban: GYIVO) szakfelügyeletet lát el azon ügyekben, amelyekben eltűntként kiskorú szerepel, továbbá a kerületekben folytatott olyan eljárások vonatkozásában is, amelyeknek elkövetője fiatal- vagy gyermekkorú személy, avagy a sértett kiskorú. A körözési-szakirányítási feladatok keretein belül az előadók napi kapcsolatban állnak a kerületi rendőrkapitányságok körözési feladatokat ellátó állományával. A szakirányítás részeként rendszeresen ellenőrzésre kerülnek a kapitányságokról állásfoglalásra beküldött iratok. Az ellenőrzés eredményeként részletes elemzés készül a bűnügyi vezetők részére a nyomozások során felhasználható nyomozástechnikai- és taktikai ajánlásokkal.

Az elmúlt évben a nemi erkölcs elleni bűncselekmények területén az ismertté vált esetek jelentős növekedése volt tapasztalható. Ez visszavezethető a média, illetve a civil szervezetek kampányaira, amelyek következményeként a sértettek jobban meg mertek nyílni és segítséget kértek. Az elkövetői kör nagy része *családtagok, illetve a családhoz közel álló személyek* közül kerül ki. A gyermekotthonból szökésben lévő neveltek áldozattá válása gyakori. Ezen esetekben a gyermekek a szexuális kapcsolat létesítésébe beleegyeznek, azt pénzkereseti forrásnak tekintik, de bármilyen más ellenszolgáltatás – pl. étel, cigaretta, mobiltelefon – fejében is létesítenek szexuális kapcsolatot, akár egyszerre több személlyel, illetve azonos neművel is. A jövőbeni eredményesség fokozása céljából továbbra is elsődleges a felderítés erősítése. A felderítőmunka szerves részét képezi az oktatási intézményekkel, szociális ellátórendszerrel történő napi kapcsolattartás. A GYIVO megszerzett tapasztalatait a szakirányítás keretében részletesen megosztja a kerületi rendőrkapitányságok részére biztosított *módszertani ajánlásaiban, útmutatóiban*.

A *Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság* az emberkereskedelem elleni küzdelem során a „*Biztos, hogy ezt akarod?*” nevű projektje keretében a tanintézmények, gyermekotthonok megkeresése alapján felvilágosító előadásokat tart a prostitúció, az emberkereskedelem, a külföldi munkavállalás veszélyeinek, valamint az elkerülési lehetőségek és módszerek ismertetésére.

A *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Bűnmegelőzési Osztály*, a *Miskolci Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály*, a *Miskolci Családsegítő Szolgálat* és a *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége* bevonásával 2011-től végzi „*ifjúságvédelmi őrzőjáratát*” Miskolc területén. Az akció célja az iskolakerülés, az egészségkárosító szerek fogyasztásának, a koldulás, a bűncselekmények elkövetésének, az áldozattá válás megelőzése, megakadályozása. Az őrzőjárat heti rendszerességgel működik, így biztosítva a folyamatos jelenlétet a városban. Évente több száz gyermek ellenőrzésére került sor, a tevékenység egyértelműen preventív jellegű. A szükséges intézkedéseket a részt vevő gyermekvédelmi szakemberek teszik meg.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság vonatkozásában a Kecskeméti Rendőrkapitányság Megelőzési és Áldozatvédelmi Alosztály által az oktatási, nevelési intézmények számára szervezett előadások között kiemelt szerepet kap a „*Lehet ártalmas az érintés?*” című előadás, melynek során „A jó és a rossz érintés gyermekszemmel”, és „A szexuális bűncselekmények elkerülésének lehetőségei az iskolában és környezetében” témakörök kerülnek megvitatásra. Az előadás alapjául szolgáló „A gyermekek elleni szexuális visszaélések” című módszertani füzetet és az „Érintések” című munkafüzetet a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Bűnmegelőzési Osztály (a továbbiakban: BMO) 1999-ben készítette el. 2012-ben kezdődött a „*Van kiút?*” saját tervezésű és kiadású prostitúciós felvilágosító anyag terjesztése a megyei nevelőotthonokban. Az „Ezer Lámpás Éjszakája” elnevezésű – az Eltűnt Gyermekek Világnapja alkalmából – szervezett rendezvényen a bűnmegelőzési szakelőadó négy éve prevenció célú előadást tart a megyeszékhelyen. Az érdeklődő polgárok száma átlagosan 1000-1200 fő. A kisgyermekes szülők tájékoztatást kapnak az idegenekkel szembeni helyes viselkedésmódról. A májusban tartandó rendezvényekre a nevelt gyermekek külön meghívást kaptak.

A BMO a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatalával közösen a Gyermekeket Világnap alkalmából, „*Migráns Gyermekek Jelzőfényei*” címmel 2014-ben szakmai konferenciát szervezett 200 szakember bevonásával. A bűnmegelőzési koordinátorok az Országos Gyermekmentő Szolgálattal együttműködve 2014 óta évente megszervezik a „*Safer Internet Day*”-t, (Biztonságos Internet Nap), ahol az interneten elkövetett bűncselekményekkel és azok veszélyeivel, megelőzéseinek lehetőségeivel foglalkoztak az egész megyére kiterjedően, közel 40 iskola 60 osztályában, átlagosan 2000 diák bevonásával.

Kecskeméten, a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság központi objektumában 2015. május 18. és 2015. június 2. közötti időszakban „*Időtlen rabszolgaság?*” címmel meghirdetett projekt kapcsán három alkalommal szakember-képzésre került sor a jelzőrendszeri tagok számára. Ezt követte a „*Képzők képzése*” elnevezésű tréning, melyen tanárok, trénerok, nevelők, ifjúságsegítő szakos főiskolai hallgatók és a 11-18 éves korosztály érdeklődő tagjai voltak jelen. A szemléletformáló tevékenység arra irányult, hogy a hazai oktatásban széles körben jelenjen meg a globális dimenzió, segítve ezzel az oktatásban résztvevők felkészülését az időszzerű kihívásokra. A projekt célja az iskolai és iskolán kívüli oktatás perspektívájának szélesítése, módszereinek megújítása, a nevelés nemzetközi gyakorlatának és tapasztalatai hazai terjedésének és népszerűsítésének elősegítése. A projekt kivitelezésénél a BMO közreműködésével az *Anthropolis Egyesület* interaktív workshop keretében a „*Ne legyél áldozat!*” programban prevenció rendezvényeket tartott két kecskeméti iskola hat osztályában 14-18 éves fiatalok részére. A program folytatásaként Kecskemét központjában kiállítás is nyílt. A BMO – kezdeményezésük alapján, a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatallal együttműködve – 2013 szeptemberében „*A gyermekprostitúció módja, természete, mértéke Bács-Kiskun megyében*” címmel kérdőíves információgyűjtést végzett a jelző rendszeri hálózat szakemberei megszólításával. A gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok beszámolóinak alapján a megye egésze vonatkozásában megállapíthatóvá vált, hogy feladatellátásuk során *az érintett szakemberek gyermekprostitúciós esettel nem találkoztak, így a tárgykörről összefüggő tapasztalatokkal nem rendelkeznek.* A szervezők az adatlapok értékelését követően megállapodtak a jelzőrendszeri tagok számára célirányos, gyakorlatorientált szakmai fórumok szervezésében. A „*Tündérvilág merre vagy?*” nyitórendezvény volt a gyermekprostitúció megelőzését célzó szakmai párbeszéd kezdete. A konferenciát követően nagyobb nyitottság volt megfigyelhető, hatékonyabbá vált a gyermekvédelmi jelzőrendszer. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság „A modern kor rabszolgasága: az EMBERKERESKEDELEM” címmel előadássorozatot tartott a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Gyermekvédelmi Intézetben, illetve az illetékességi területükön lévő szakközép- és szakiskolákban, összesen 894 diák részére. Az előadássorozat célja az áldozati kör, valamint a nevelők, pedagógusok figyelmének a bűncselekmények gyakoriságára, valamint az elkerülés lehetőségeire és módszereire történő felhívása volt.

A *Veszprém Megyei Rendőr-főkapitányság* az emberkereskedelem, a szexuális célú kihasználás csökkentésére középiskolásoknak szóló programot folytat, amelyet a középiskolai kollégiumoknak ajánlott „*Álom vagy RÉMálom*” címmel. Témája a külföldi munkavállalás, az internetes ismerkedés, a párkeresés veszélyei, az emberkereskedelem és prostitúció témakörét is érintette.

Az *Országos Rendőr-főkapitány* arról is tájékoztatott, hogy a prostituáltakkal szembeni intézkedésekkel kapcsolatos részletes szabályozást a *prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 13/2014. (V. 16.) ORFK utasítás* rögzíti, azonban e norma a 18 év alatti prostituáltakra vonatkozó külön szabályozást nem tartalmaz. A Szabstv. 38. § (3) bekezdésében foglaltak alapján szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés – így a tiltott prostitúció – miatt első fokon a járásbíró jár el, így a *rendőrség nem tud megfelelő tájékoztatást nyújtani annak tárgyában, hogy a 18 éves kor alatti, prostitúciós tevékenységben érintettel szemben milyen szabálysértési szankciók, intézkedések alkalmazására kerül sor.*

A Szabstv. 139. § (1) bekezdése értelmében a szabálysértési elzárást – az (1a) bekezdésben meghatározott kivétellel – büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. Minderre figyelemmel a szabálysértési elzárást a szabálysértési őrizet foganatosító rendőrség székhelye szerinti rendőrségi fogdában kell végrehajtani, ha az elkövető a rendőrség őrizetében van, és a 9. § (3) bekezdése szerinti beszámítást követően az elzárás hátralevő tartama a két napot nem haladja meg. Ha az elkövető rendőrségi fogdába történő befogadására férőhely hiányában nincs lehetőség, az elkövetőt büntetés-végrehajtási intézetbe kell szállítani.

A BM rendelet 2. § (1) bekezdése szerint, ha az elkövető a végrehajtásában fel nem függesztett szabálysértési elzárást kiszabó határozat jogerőre emelkedésekor szabálysértési őrizetben van, őt a rendőrség – a (2) bekezdés kivételével – a bíróság jogerős, végrehajthatósági záradékkal, valamint eredeti bírói, vagy bírósági titkár aláírással ellátott határozatával átadja a büntetés-végrehajtási intézetnek, ezzel egyidejűleg közli a szabálysértési elzárás végrehajthatósága elévülésének időpontját. A BM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján a Szabstv. 139. § (1a) bekezdés első fordulatában meghatározott esetben az elkövetőt a bírósági határozattal, a rendelvénynek megfelelően rendőrségi fogdába kell szállítani. Ha az elkövető rendőrségi fogdába történő befogadására férőhely hiányában nincs lehetőség, erről igazolást állít ki a rendőrségi fogda. Az elkövetőt az igazolással együtt bv. intézetbe kell szállítani. Ha az elkövető a végrehajtásában fel nem függesztett szabálysértési elzárást kiszabó határozat jogerőre emelkedésekor nincs őrizetben, a szabálysértési hatóság a bírósági határozat egyidejű kézbesítése mellett felhívja az elkövetőt, hogy a szabálysértési elzárás végrehajtása érdekében a megjelölt napon, a felhívásban meghatározott bv. intézetben jelentkezzen. A szabálysértési hatóság ezzel egyidejűleg a bírósági határozat egy példányát megküldi a bv. intézetnek, fiatalkorú elkövető esetén az elkövető törvényes képviselője, a fiatalkorú lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóság számára, közli a szabálysértési elzárás megkezdésének, végrehajthatósága elévülésének időpontját.

A BM rendelet 9. § c) pontja értelmében a bv. intézet, a rendőrségi fogda a szabálysértési elzárás foganatba vételéről, a szabálysértési elzárás kitöltéséről, az elkövetőnek a pénzbírság, helyszíni bírság megfizetése folytán történt szabadon bocsátásáról haladéktalanul értesíti a fiatalkorú elkövető törvényes képviselőjét, a fiatalkorú lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, valamint – ha a fiatalkorú megelőző pártfogás alatt áll – a gyámhatóság útján a megelőző pártfogót. A BM rendelet 15. § (5) bekezdése alapján a szabálysértési elzárás megállapított utolsó napjáról az elkövetőt, fiatalkorú esetén a törvényes képviselőjét, a szabálysértési hatóságot és a bíróságot a befogadás után haladéktalanul, de legkésőbb három munkanapon belül írásban tájékoztatni kell. A BM rendelet 25. § (2) bekezdése szerint az elkövető szabadon bocsátásáról a szabálysértési hatóságot, az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szervet, a fiatalkorú elkövető törvényes képviselőjét haladéktalanul értesíteni kell.

A Szbtv. 4.§ e) pontja szerint prostituált az a személy, aki védett övezetben, anyagi ellenszolgáltatásért szexuális szolgáltatást nyújt, arra felajánlkozik, ilyen jellegű ajánlatot elfogad, függetlenül az ellenszolgáltatás nyújtásának időpontjától, illetve attól, hogy az ellenszolgáltatás a szexuális szolgáltatás igénybevevőjétől vagy – a szolgáltatásra tekintettel – más személytől

származik. Ha az elkövető a 14. életévét még nem töltötte be, felelősséget kizáró ok fennállása miatt nem vonható felelősségre. A prostitúciós tevékenységet folytató 14 éven aluli gyermekek védelembe vételére, illetve átmeneti nevelésbe vételére a Gyvt. rendelkezései szerint kell gondoskodni. Ha – akár közvetlen észlelés, akár állampolgári bejelentés alapján – a rendőrhatalóság tudomására jut a gyermek által folytatott prostitúciós tevékenység, kezdeményezi a védelembe vételt a helyi önkormányzat gyámügyi hatóságánál. Az említett gyermekek többsége állami nevelésben részesül, és ezen élethelyzet előli menekülés céljából döntenek e tevékenység végzése mellett, eleinte kalandként, később azonban az őket anyagilag kihasználók eszközévé válva.

Szabálysértés esetén indokolt azon személy (tanú) nyilatkozatának beszerzése, akinek részére az aktív felajánkozás megtörtént, és *mindenféleképpen tisztázandó kérdés, hogy a tevékenységet önszántából folytatja, vagy arra más személy kényszeríti.* Kiemelendő, hogy a Szabstv. 134. § (6a) bekezdése alapján elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt eljárás alá vont fiatalok, vagy elzárással is sújtható szabálysértési tényállást megvalósított gyermekkorú esetében a szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv vagy a bíróság a fiatalok, illetve gyermekkorú védelembe vételét kezdeményezi az erre hatáskörrel rendelkező szervnél.

A rendőr köteles részrehajlás nélkül intézkedni, amennyiben a közbiztonságot, a közrendet veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyen a tudomására hoznak. Ennek értelmében a rendőr az eljárás alá vont személyt, amennyiben megállapítást nyer, hogy bűncselekmény áldozatává vált, minden esetben sértettként kezeli és nem elkövetőként.

A rendőrségen az e területen dolgozó személyi állomány mind a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karán, mind a rendészeti szakközépiskolák érettségire épülő, iskolai rendszerű, nappali tagozatos szakképzésén, valamint a parancsnoki eligazítások és egyéb képzések alkalmával megfelelő ismereteket szerez azzal összefüggésben, hogy a 18 év alatti, szabálysértés elkövetésével kapcsolatba hozható személlyel szemben hogyan és milyen módon szükséges fogantatni a jogszabályokban meghatározott intézkedést.

Az ORFK és a rendőr-főkapitányságok képzéseik és továbbképzéseik összeállítása során hangsúlyt fektetnek a rendőri állomány ilyen irányú ismereteinek bővítésére, melynek köszönhetően munkavégzésük során empatikusan viszonyulnak a gyermek- és fiatalok áldozatokhoz. E képzések vonatkozásában az alábbiak említhetőek.

Az Országos Rendőr-főkapitányság

- a) 2013. december 15-én „Együttműködés az emberkereskedelem elleni harc területén” címmel, 43 nyomozó részvételével szervezett konferenciát;
- b) 2014. március 31. és április 1. között a Baptista Szeretetszolgálat és az osztrák LEFÖ-IBF (Intervenciós hely a leánykereskedelem áldozatai számára) szervezettel közösen az emberkereskedelem elleni *LUCLA projekt* keretében szakmai tréninget szervezett, megynként egy fő rendészeti szakterületet képviselő szakember és a megyei bűnmegelőzési egységek vezetőinek (42 fő) részvételével;
- c) 2014. december 3-5. között a „Gyermekevédelem a rendőrségen” címmel országos továbbképzést szervezett a fővárosi és a megyei rendőr-főkapitányságok bűnmegelőzési egységei gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint áldozatvédelmi területéért felelős munkatársainak (45 fő), a továbbképzéseket követően pedig a megszerzett ismeretek megosztásra kerültek belső képzéseken, az intranetes oldalon, valamint a célcsoportok, célszemélyek számára közvetlen átadás útján.

Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság

- a) az Eltűnt gyermekek Világnapja alkalmából 2012. május 25-én szakmaközi konzultációt tartott az „*Én gyermekem, Te gyermeked, Ő gyermeke I.*” címmel az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző és Értékelő Főosztály Bűnügyi Koordinációs Osztály szakmai támogatásával, az eltűnt, csellengő kiskorú személyek eredményesebb felkutatása érdekében;
- b) szakmai irányítás keretében 2013. május 24-én az „*Én gyermekem, Te gyermeked, Ő gyermeke II.*” címmel – ugyancsak az Eltűnt Gyermekek Világ napja alkalmából –

szakmaközi értekezletet szervezett a csellengő, eltűnt, és körözött gyermekekről, valamint a gyermekmehhallgató helység szakszerű használatáról, a kompetencia határok pontosítását és a jelzőrendszer hatékonyabb működtetését is megcélozva;

- c) 2015-ben a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány szakmai támogatásával – a Gyermekjogi Világnap alkalmából – „*Eltűnt Gyermekek Szakmai Nap*” címmel konferenciát rendezett, melynek témája a migráns gyermekek és a kísérő nélküli migráns gyermekek jogi helyzete volt.

A **Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság** 2013. június 21-én a bíróság és az ügyészség meghívásával – „*Gyermekmehhallgató szobák igénybevételének tapasztalatai*” elnevezéssel – továbbképzést szervezett a bűnügyi és rendészeti állomány részére.

A **Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság** 2014 augusztusától 2015 márciusáig képzést tartott az iskolarendőröknek és körzeti megbízottaknak a gyermekkorúakkal való kapcsolatfelvétel módszertanának megismertetését célozva.

A **Pest Megyei Rendőr-főkapitányság** 2014. május 22-én az emberkereskedelem áldozatai azonosításának elősegítése érdekében képzést szervezett az áldozatvédelmi referensek és a kijelölt mentorok részére.

A **Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság**

- a) 2013. június 5-én képzést szervezett a gyermekmehhallgató szoba használatba vételéről, használatának rendjéről, összesen 45 fő részvételével a bűnügyi és rendészeti állományból;
- b) 2014 márciusában érzékenyítő tréninget szervezett a fogyatékossgal élő, bántalmazott gyerekek kihallgatása témakörben.

A gyermekkorúakkal kapcsolatos eljárások lefolytatásának szakmai módszertanával összefüggő iránymutatásként említendőek azok a tájékoztatások, amelyekben a szakirányítás felhívja a rendőrkapitányságok figyelmét a gyermekbarát igazságszolgáltatás alapvető követelményeire, arra, hogy a kiskorúak számára is biztosítani kell a tisztességes eljárást, és az eljárási jogosítványokat „*a gyermek legjobb érdekében*” történő hivatkozással sem lehet megtagadni vagy szűkíteni. Emellett rendszeresen szerveznek a gyermekmehhallgató szoba használatára vonatkozó képzéseket, amelyek témái a jogszabályismeret, a nyomozási bíró tapasztalatai, a gyermekmehhallgatás módszertana, valamint a *családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására kiadott 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás* is. Ez utóbbi többek között rögzíti a gyermekjóléti szolgálatok felé megküldendő adatlap formanyomtatványát, valamint a kiskorú ideiglenes hatályú elhelyezéséről szóló végzés mintáját.

A kiskorú elkövetőkkel szemben más módon kell a rendőri intézkedést fogantatni, mint a felnőtt korú eljárás alá vont személyekkel szemben. Az intézkedést kiskorú elkövetők esetében – a külön jogszabályban meghatározottakon túl – olyan módon kell végrehajtani, hogy az testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését ne veszélyeztetése, ne gátolja.

A BRFK munkatársai az alábbi nemzetközi képzéseken vettek részt:

- a) 2012. október 8-16.: Selm, Németország (1 fő nyomozó);
- b) 2013. október: Selm, Németország (1 fő nyomozó);
- c) 2013. november 12-14.: Hága, Hollandia (1 fő nyomozó);
- d) 2014. április: Barcelona, Spanyolország (1 fő nyomozó);
- e) 2014. november 17-19.: Budapest, Kriminálexpó XX. (2 fő nyomozó);
- f) 2015. november 17-20.: Lyon, Franciaország (1 fő nyomozó).

A **Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság** a 2015 februárjában, Pécsen, a Közép-európai Egyetem (CEU) Közpolitikai Kutatások Intézete által szervezett szakmai fórumon négy fővel képviseltette magát.

A **Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság** 12 áldozatvédelmi referense 2014-ben az Igazságügyi Minisztérium szervezésében 6 órás képzésen vett részt, melynek témája a bántalmazott gyermekek kihallgatásának segítése. A képzés érintette a szexuális kizsákmányolás által veszélyeztetett gyermekkorúak kezelését is.

A Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság 6 nyomozója 2015 áprilisában a Somogy Megyei Kormányhivatal által szervezett 30 órás, az „*Asszertív kommunikáció a személyközi segítő kapcsolatokban*” című képzésen vett részt, illetve 2015 októberében 1 nyomozója részt vett az ILEA szervezésében, a „*Családon belüli és szexuális erőszak*” címmel megtartott képzésen.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési szakterületének munkatársai 2013-2015. közötti időszakban 3 olyan esetről szereztek tudomást, amely kapcsolatba hozható a gyermekprostitúcióval. Az információk azonban nem az iskolai DADA vagy ELLEN-SZER programok oktatása során jutottak tudomásukra. A többi rendőr-főkapitányságon rendőrségi bűnmegelőzési iskolai képzések kapcsán az oktatók *nem találkoztak olyan diákkal, aki prostitúcióval kapcsolatos eseményről számolt volna be.*

Amennyiben felmerül bűncselekmény gyanúja, az oktatási-nevelési intézményekben feladatot ellátó bűnmegelőzési szakember a helyzet mérlegelését követően a lehető legnagyobb körültekintéssel jár el. Szükség szerint az illetékes hatósággal, szervezeti egységgel felveszi a kapcsolatot. A rendőrség szakelődői áldozatazonosítás tekintetében is megbízható tudással rendelkeznek. A DADA, ELLEN-SZER rendőrségi prevenció programok kapcsán az oktatási intézmények vezetőinek egybehangzó véleménye, hogy a hátrányos helyzetű tanulók csak ezeken a programokon keresztül jutottak, jutnak olyan ismeretekhez, amelyek segítik a társadalmi beilleszkedést. A sértetté, a bűnelkövetővé válás megelőzésének tudatosítása így kiemelt szerepet kapott. Nincs megkülönböztetés a sértett neme alapján, amennyiben prostitúcióval érintett kiskorú ügyében folyik eljárás. Függetlenül attól, hogy a sértett fiú vagy lány, az elsődleges szempont a kiskorú személyes helyzetének figyelembe vétele, védelme. Sajnálatos módon azonban *nem minden esetben van arra lehetőség, hogy a kihallgatásra azonos nemű személy részéről kerüljön sor.*

A kiskorúak sérelmére elkövetett minden bűncselekmény gyanúja esetén kiemelt figyelmet kell fordítani a kiskorú veszélyeztetésének megszüntetésére. A szabálysértési hatósági eljárás során és a büntetőeljárások során is kötelező vizsgálni, hogy a kiskorú sérelmére követtek-e el bűncselekményt. Amennyiben kiskorú a sértett a büntetőeljárásban, őt különleges bánásmódot igénylő sértettként kell kezelni. A Be. alapján a 14 éven aluli személy kihallgatására kivételesen és akkor kerülhet sor, ha a gyermek vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható.

A Nyor. szerint a tanú kihallgatását lehetőség szerint úgy kell fogantatni, hogy újabb kihallgatás ne legyen szükséges, a 14. életévét meg nem haladott személy tanúkenti kihallgatását megelőzően be kell szerezni azokat a bizonyítékokat, amelyek a kihallgatását elkerülhetővé teszik.

Alapvető szabály, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött személy tanúkenti kihallgatását lehetőleg el kell kerülni, de ha a kihallgatás mellőzhetetlen, a kihallgatandó személy lehető legnagyobb kíméletére kell törekedni és felkészült előadónak kell végeznie a kihallgatást. A tizennegyedik életévét be nem töltött tanú kihallgatását kép- vagy hangfelvevővel, egyéb berendezéssel kell rögzíteni [Be. 167. § (1) bekezdés, Nyor. 182. § (1a) bekezdés]. A sértett tanúkenti meghallgatását akkor is rögzíthetik felvételen, ha 14 évesnél idősebb, hogy ne legyen szükség több megterhelő és másodlagos áldozattá válást okozó meghallgatásra.

A Be. 62/B-62/C. §-ai alapján a 18 év alatti személyek különleges bánásmódot igénylő sértettként kerülnek mindig a büntetőeljárásba, mellyel összefüggésben követelmény a sértett igényeinek figyelembevétele, a sértett kérésére azonos nemű kihallgató személy biztosítása, a nyomozási cselekményeknek a sértett kíméletét célzó előkészítése, a sértett és terhelt szükségtelen találkozásának megelőzése. A Nyor. 10/A. §-a értelmében a különleges bánásmódot igénylő sértettek kihallgatása a *különleges meghallgató szobákban történik.* E szobák a gyermek meghallgató szobák átalakításával kerültek kialakításra, a kiszélesedő felhasználási kör alapján megfogalmazott jogszabályi előírásoknak megfelelően. Jellemzőjük, hogy biztonságos, barátságos környezetet nyújtanak, lehetőséget teremtve így a megnyugvásra és ebből adódóan a releváns információk felidézésére, az elhangzottak és a reakciók pontos rögzítésére. A Be. rendelkezései alapján, ha megalapozottan feltehető, hogy a 14 év alatti kiskorú tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná, nyomozási bíró részéről kerül meghallgatásra. Ennek kezdeményezésére a törvényes képviselő, a gondozó vagy a kiskorú nevében eljáró ügyvéd is jogosult (Be. 207. §).

A kiskorú sértettek kihallgatásánál törvényes képviselője és a támogató mellett jelen lehet a sértett által megjelölt nagykorú személy, illetve *pszichológus* is. A rendőrség által alkalmazott pszichológusok vagy külsős pszichológus aktívan részt vehetnek a kiskorú támogatásában, segítségével az ismételt traumatizáció elkerülése céljából. Az eljárás során kirendelt igazságügyi pszichológus szakértő is jelen lehet a kihallgatás során, a szakértői vizsgálat érdekében megfigyelve a kiskorú által elmondottakat. A nyomozások során az eljáró rendőri állomány tagjai arra törekednek, hogy minél előbb lezárják az eljárást, azonban figyelemmel arra, hogy ezen esetekben legtöbbször igazságügyi szakértők kirendelésére, alapos és körültekintő tanúkutatásra és kihallgatásokra is sor kerül, ezen eljárások időtartama általában hónapokban mérhető.

A rendőrséget a Gyvt. alapján jelzésadási kötelezettség terheli, ha szakmai tevékenysége során kiskorú veszélyeztetettségét észleli. Általános gyakorlat, hogy a rendőrkapitányságok a fiatalkorúakkal kapcsolatos bűncselekmény, szabálysértés, így a fiatalkorúakat érintő prostitúciós esetekben az eljárás során a jelzőrendszer egyes tagjait (gyámhivatal, gyermekjóléti szolgálat, családsegítő szolgálat, gyermekvédelmi intézmény, jegyző) is értesítik. A rendőri állomány tagjai esetmegbeszéléseken és szakmai fórumokon vesznek részt, amelyeken felhívják a figyelmet a gyermekek ez irányú áldozattá válásának megelőzési lehetőségeire. Több rendőr-főkapitányság is jelentette ugyanakkor, hogy legtöbb esetben a büntetőeljárás megindítására, lefolytatására eleve a gyám, a törvényes képviselő vagy a gyermekotthon jelzésére, illetve közreműködésük mellett került sor. A sértettek az áldozatvédelmi segítség lehetőségeiről is minden esetben tájékoztatást, szükség esetén igazolást kapnak, és a rendőri szervek segítenek az Áldozatsegítő Szolgálat munkatársaival történő kapcsolatfelvételben is, amennyiben ezt az áldozat igényli.

A büntetőeljárásban szereplő nem magyar állampolgárok vonatkozásában a jogszabály nem tesz különbséget, ugyanakkor minden ilyen esetben különös figyelmet kap a törvényes képviselő biztosítása. Ezen eljárások esetében is alapelveként érvényesül, hogy az eljárást a gyermekek érdekeinek szem előtt tartásával kell lefolytatni.

Amennyiben egy fiatalkorú egy forgalmas főúttal mellett folytat prostitúciós tevékenységet, akkor először azt kell megvizsgálni, hogy arra *védett övezetben kerül-e sor*. A türelmi zóna kijelölésének hiányában ugyanis – a szabálysértés elkövetésének bizonyítása szempontjából – vizsgálni kell, hogy az a terület, amelyen a prostituált személy prostitúciós tevékenységet végez, védett övezetnek minősül-e. Az Szbtv. 7. § (1) bekezdése alapján védett övezet ugyanis:

- a) a közútnak a közúti járművek közlekedésére szolgáló területe;
- b) az autópályától, az autópályától, a gyorsúttól, illetve lakott területen kívül az egy-, illetve kétszámjegyű főútvonaltól számított 100 méteren belüli terület;
- c) lakott területen a főútvonaltól számított 50 méteren belüli terület;
- d) népképviselői, közigazgatási, bírósági, ügyészi szervek, diplomáciai, konzuli képviseletek és az ezzel egy tekintet alá eső nemzetközi szervezetek és tagjaik elhelyezésére szolgáló épületek, köz- és felsőoktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, szociális, közművelődési feladatok ellátására rendelt épületek, a személyforgalom célját szolgáló terminálok (repülőtér, pályaudvar, hajóállomások), a templomok és a vallásgyakorlásra rendelt más helyek, a temetők, valamint a Magyar Honvédség objektumai területén, illetve a közterületen azoktól számított 300 m távolságon belüli terület;
- e) az olyan mellékutcák, ahol a kiskorúak oktatását, nevelését, gyógyítását, tartós elhelyezését szolgáló, valamint gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény működik.

A b)-d) pontokban meghatározott távolságot közterületen az épület, illetőleg a közút határvonalának bármely pontjától lehet számítani. A többlakásos ház közös tulajdonban vagy használatban álló területén, közterületen elhelyezett létesítményekben, illetőleg járműben, valamint a védett övezeten belül a nem lakás céljára szolgáló helyiségben a prostituált szexuális szolgáltatást nem nyújthat (Szbtv. 7. § (2) és (3) bekezdés). Emellett – az Szbtv. 9. § (3) bekezdése értelmében – a prostituált szexuális szolgáltatásra akkor ajánlkozhat fel, ha rendelkezik az egészségügyért felelős miniszter rendeletében előírt orvosi igazolással. Annak a prostituálnál kell lennie a tevékenység végzése során, így állapítható meg, hogy megvalósít-e szabálysértést.

A Szabstv. 39. § (1) bekezdése alapján a Rendőrség az e törvényben meghatározott feltételek esetén bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot. E törvény eltérő rendelkezése hiányában, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt csak a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot. A Szabstv. 99. § (1) bekezdés alapján helyszíni intézkedés során a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben helyszíni bírság kiszabásának van helye. A helyszíni bírságolás alkalmazása esetén a rendőrség a tettenérést követően minden esetben értékeli az elkövetés módját, annak tárgyi súlyát, illetve az elkövető személyi körülményeit, különösen az előéletét és az egyéb viszonyokat. Ha a kívánt cél helyszíni bírságolással nem érhető el vagy az elkövető a helyszíni bírságolás tényét nem veszi tudomásul, esetleg a helyszíni bírság összegét vitatja, a rendőr feljelentést tesz.

A Szabstv. 73. § (1), valamint a 124. § (1) bekezdésében foglaltak alapján, a Rendőrség szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a tetten ért eljárás alá vont személyt a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti. A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személyt a Rendőrség a *gyorsított bírósági eljárás* lefolytatása céljából a bíróság elé állítja. A gyorsított eljárás kezdeményezéséhez négy feltétel együttes fennállása szükséges:

- a) szabálysértés elkövetésén történő tettenérés;
- b) a szabálysértés elzárással büntethető legyen;
- c) szabálysértési őrizet elrendelése;
- d) az őrizetbe vételtől számítva nem telt el 72 óra.

A gyorsított bíróság elé állítás a leghatékonyabban akkor szolgálja a prevenciót, ha az elzárással büntethető szabálysértés elkövetését minél rövidebb időn belül követi a szankció. Mivel a szabálysértési őrizet foganatosításával kapcsolatban a Szabstv. nem tartalmaz kizáró okokat, az elzárás alkalmazhatóságát akadályozó okokból lehet azokat levezetni. Nem lehet olyan személyt őrizetbe venni, akit később – bár az adott szabálysértés elzárással fenyegetett – mégsem lehet a Szabstv. 10. §-ában meghatározottak értelmében elzárással szankcionálni.

Amennyiben egy 13 éves fiút/lányt lakott területen kívül egy elhagyott épületben találnak meg, majd bevizsgálják a rendőrkapitányságra, ahol kiderül, hogy intézetből szökött és a szökés ideje alatt prostituálódott, de a futtatóját nem nevezi meg, a rendőrnek intézkedési kötelezettsége van. Elsőként a gyermekkorú személyt kell megnyugtatni, biztonságba helyezni és értesíteni a gondozására kijelölt intézetet arról, hogy megtalálták. Az eljáró rendőri szerv részéről elengedhetetlen a szakorvosi vizsgálat kezdeményezése, továbbá minden releváns adatot be kell gyűjtenie. Ha az ügyben csak a gyermekkorú személy vallomásától várható a bizonyíték beszerzése, akkor a rendőri szerv kezdeményezi a nyomozási bíró általi kihallgatást. A gyermekkorú személyt, ha lehetőség van rá, különleges meghallgató szobában kell kihallgatni, ahol vallomását videofelvételen rögzítik. A gyermekkorúakat és a szexuális bűncselekményt elszenvedőket is kellő empátiával rendelkező, tapasztalt, lehetőleg azonos nemű kolléga hallgatja ki. A rendőrség törekszik emellett arra, hogy a gyermekkorúakat lehetőleg csak munkaidőben, a lehető legrövidebb ideig hallgassa ki. Az eljáró rendőri szerv a rendelkezésre álló adatok alapján mindent megtesz annak érdekében, hogy a futtató személyét beazonosítsa, és a felelősségre vonásához szükséges eljárást lefolytassa.

A 14 éves lány/fiú családja a rendőrség számára is ismert módon rendszeresen követ el bűncselekményeket (például kerítést), és a gyerek iskolája megkeresi a rendőrséget, hogy a gyerek nem jár iskolába, viszont a szülők ellentmondásosan nyilatkoznak a gyerek hollétéről. Ha a bejelentésből és a helyszínen tapasztaltakból arra lehet következtetni, hogy bűncselekményt követnek/követtek el a gyermekkorú sérelmére, úgy a rendőrség elrendeli a nyomozást. A rendőrség a Gyvt. 17. §-a szerinti jelzési kötelezettségét akkor is teljesíti, ha büntetőeljárás megindítására nem kerül sor.

Összegésként az országos rendőrfőkapitány a gyermekprostituációval összefüggésben arról tájékoztatott, miszerint országos szinten megállapítható, hogy a prostituáltak egyre több megyében a folyamatos rendőri jelenlétnek és a hatékony intézkedéseknek köszönhetően a települések közterületéről szinte teljesen kiszorultak, azonban jogsértő cselekményüket az egy vagy két számjegyű főközlekedési útvonalak, illetve kamionparkolók környékén próbálják

továbbfolytatni. Megállapítható az is, hogy az úgynevezett nyílt utcai prostitúció átkerült a magánlakásokba, bujtatott hirdetések által, amelynek felderítése nagyon nehéz, tekintettel arra, hogy a hirdetések jelígezen és nem kimondottan a tevékenységre utaló szöveggel jelennek meg.

3.2 A BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányság vezetője megkeresésemre a következő tájékoztatást adta. Kapitányságuk illetékességi területén a vizsgált időszakban egy alkalommal került sor büntetőeljárás indítására szexuális cselekményért ellenszolgáltatás nyújtásával elkövetett gyermekprostitúció kihasználásának megalapozott gyanúja miatt (Btk. 203. § (2) bekezdés).

Az eljárás lefolytatása során ugyanakkor megállapították, hogy az elkövetett cselekmény valójában a Btk. 205. §-ában foglalt szeméremsértés volt. Az eljárásban érintett fiatalkorú személy sértett minőségben került meghallgatásra. Szintén egy alkalommal került sor büntetőeljárás megindítására magzatelhajtás büntette miatt (Btk. 163.§ (1) bekezdése), amely eljárás során felmerült a gyanú, hogy a bűncselekményben érintett fiatalkorú személy prostituáltként tartja el magát és barátját. Mind a két esetben az elindított eljárás jelenleg is folyamatban van. Az eljárások során egy esetben a gyámhivatal jelzése, egy esetben pedig a sértett törvényes képviselőjének jelzése alapján indult az eljárás, de az érintett fiatalokat nem emelték ki a családi környezetből. A gyámhivatal jelzése alapján indított eljárásban a sértett a 16. életévét töltötte be a cselekmény elkövetésekor, a családjától saját akaratából költözött el, élettársi kapcsolatot alakított ki.

Az ilyen jellegű és hasonló bűncselekmények megakadályozása, felderítése érdekében a rendőrkapitányság fokozott jelenlétet biztosít a közterületeken. A térfigyelő rendszer kameráinak, valamint a rendőri jelenlétnek köszönhetően a kerületben zajló prostitúciós tevékenység az utóbbi időben jelentősen visszaszorult és nyílt formában nem jelentkezik a gyermekprostitúció sem. Havi rendszerességgel kerül sor a bűncselekmények megelőzése érdekében olyan üzlethelyiségek, elhagyott épületek, lakások ellenőrzésére, ahol feltételezhető e cselekmények elkövetése.

A rendőrkapitányság körzeti megbízottjai kiemelt figyelmet fordítanak a lakosokkal történő kapcsolattartásra, amely során fontos, a közrendet érintő információk birtokába jutnak. A gyermekprostitúciós tevékenységgel kapcsolatba hozható információk nem jutottak tudomásukra. A kerület több körzeti megbízott területre történt felosztásának egyik célja volt, hogy olyan kapcsolatot tudjanak kialakítani a lakossággal, amely "bizalmi" kapcsolatnak nevezhető. A körzeti megbízottak napi kapcsolatban állnak a területükön található intézmények – akár állami, magán és egyházi – vezetőivel, így sok esetben kapnak olyan jelzést, amely rendőri intézkedést igényel.

A *rendőrkapitányság* bűnmegelőzési tevékenysége körébe tartoznak az iskolákban tartott előadások. Ennek során az iskola diákjai közvetlen kapcsolatot alakíthatnak ki a rendőrökkel, kérdéseikkel, problémáikkal hozzájuk fordulhatnak. Az előadások, megtartott órák során egyetlen alkalommal sem érkezett jelzés prostitúcióval kapcsolatban. Amennyiben ilyen jellegű információ jut a rendőr tudomására, úgy az Rtv. és a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet értelmében jelentési, intézkedési kötelezettsége van. A gyermekprostitúcióval kapcsolatban a törvény nem tesz különbséget nemek között, mivel a törvényi megfogalmazás, mint személyt említi a bűncselekményben érintett egyént.

A vizsgált időszakban *18 év alatti személlyel szemben nem alkalmaztak szabálysértési szankciót, nem történt eljárás, avagy más intézményben történő elhelyezés.* A tudomásukra jutott bűncselekmények esetében a sértettek vallomása, illetve a tanúkihallgatások alapján történt a sértettek ellen bűncselekményt elkövető személyek beazonosítása. A fiatalokat sértettként, áldozatként kezelték, ezért a meghallgatásukra nagy hangsúlyt fektettek. A meghallgatást kellő alaposággal végezték el épp annak érdekében, hogy arra lehetőség szerint csak egy alkalommal kerüljön sor. A sértettekkel és azok törvényes képviselőivel nyugodt hangnemben, kellő empátiával történik a meghallgatás: azokat úgy folytatták le, hogy azokat a sértettek ne kihallgatásnak érezzék, hanem olyan jellegű beszélgetésnek, amely során az őket érintő cselekményről teljes részletességgel, gátlás nélkül beszélhetnek. A meghallgatások ideje éppen ezért egyéntől függően változik. Nagyban függ attól, hogy a sértett milyen hamar tud "feloldódni". A meghallgatáson a sértett, annak törvényes képviselője – szülői érintettség esetén kijelölt eseti gyám –, igény esetén ügyvéd, szakpszichológus

lehet jelen a rendőrön kívül. Az áldozattá vált személyek részére az áldozatvédelemmel kapcsolatban igénybe vehető szolgáltatások is feljárnak.

Beszámolt arról, hogy szükség esetén a gyermek családból történő kiemelésére is azonnal intézkedést tesznek. A gyermekek elhelyezésére ilyen esetben az Alföldi utca 9-13. szám alatt található Fővárosi Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat gyermekotthonában van lehetőség 72 óra időtartamra. Ezt követően a gyámhivatal dönt a gyermek elhelyezéséről. Gyermekprostitúcióval kapcsolatban ilyen jellegű elhelyezésre nem került sor, illetve onnan ilyen tevékenységgel kapcsolatban jelzés nem érkezett.

A rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint hatóságuk és a gyermekjóléti központ között a jelzőrendszeri kommunikáció megfelelően működik, azaz kölcsönösen segítik, támogatják egymás tevékenységét, amelyre a gyermekek, a segítségre szoruló családok érdekében szükség is van. A büntetőeljárások során a sértettek, azok képviselői tájékoztatást kapnak az áldozatsegítés lehetőségeiről, vagy akár pszichológus igénybe vételéről. A Józsefvárosban szolgálatot teljesítő bünyogi állománynak lehetősége van bírósági tárgyalásokon részt venni, amely gyermekeket érintő ügyekben zajlik. A tárgyalásokat követően szakmai megbeszélésre is sor kerül az ügyészség által kijelölt személlyel. Kifejezetten a *gyermekprostitúcióval kapcsolatban tartott előadáson, tréningen, konferencián azonban munkatársai nem vettek részt az elmúlt időszakban.*

A jogszabályi háttér magában foglalja mindazon teendőket, feladatokat, amelyeket a gyermekeket érintő esetekben végre kell hajtani. Ezeken felül a rendőrök empátiájára, egyéni felkészültségére, problémamegoldó készségére, és a gyermek védelme érdekében létrehozott intézményrendszer ismeretére van szükség. A rendőrkapitányság vezetője éppen ezért intézkedett arról, hogy gyermekeket érintő bűncselekmények ügyében kizárólag az a két személy járjon el, akik ezeknek a feltételeknek maradéktalanul megfelelnek. Intézkedést tett az áldozatvédelemmel kapcsolatos tevékenység fokozására, az áldozatvédelmi szolgálatokkal történő intenzívebb kapcsolattartásra. Szükségesnek és indokoltnak tartja a bűnmegelőzési előadások megtartását, az iskolarendőri tevékenység fokozását további iskolákban, amelyhez azonban az iskolák aktívabb részvételére is szükség van. Álláspontja szerint fontos a gyermekek, fiatalok és a rendőrség munkatársai között szoros kapcsolatot kialakítani, a lakossággal történő kommunikáció annak érdekében, hogy azokkal a gyermekekkel is sikerüljön kapcsolatba lépni, azokról a gyermekekről is információhoz jussanak, akik valamilyen okból nem tudnak, nem mernek, avagy nem akarnak segítséget kérni.

3.3 A BRFK IX. Kerületi Rendőrkapitányság vezetője megkeresésemre arról tájékoztatott, hogy az illetékességi területükön – a Szabstv. 172. §-ába ütköző – tiltott prostitúciós tevékenység miatt 2015-ben 121 eljárás indult. Ebből 12 fő volt olyan személy, aki még nem töltötte be a 18. életévét. A Btk. 203. § (2) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdése szerint minősülő szexuális cselekményért ellenszolgáltatás nyújtásával elkövetett gyermekprostitúció kihasználásának büntett gyanúja miatt pedig összesen 1 eljárás indult a vizsgált időszakban.

A rendőrkapitányság kiemelt feladatának tekinti a gyermekprostitúció felszámolását, fokozott közterületi rendőri jelenléttel. Mivel a kihallgatottak rendszerint nem tesznek terhelő vallomást az őket kényszerítőkre, ezért azokat operatív munkával kutatják fel. Az eredményes munkához a kerületben működő közterületet figyelő kamerarendszer jelentős mértékben hozzájárul: az Önkormányzat által üzemeltetett térfigyelő rendszer által rögzített felvételeket a rendőr kollégák elemzik, és amint bűncselekmény elkövetését észlelik, értesítik a Közterület Felügyelet munkatársait, vagy az éppen szolgálatot teljesítő rendőrhatalósági személyeket. A gyermekprostitúció elleni fellépés kerületi repertoárja az évek során bővült. Kiemelt figyelmet kap a prevenciós munka. A DADA előadó és a bűnmegelőzési tanácsadó az iskolákban tart előadásokat a témában, a sértetté váló személyeknek az áldozatvédelmi referens nyújt segítő kezét.

A gyermekprostitúcióval kapcsolatos tevékenységek megelőzésére, valamint felderítésére vonatkozóan, többek között a Btk., a Be. és a 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás – a rendőrség áldozatsegítő feladatairól – adnak iránymutatást. *A tiltott prostitúciós tevékenység miatti felelősségre vonás*

azonban nem rendőrbatósági hatáskör. Ha az említett szabálysértés elkövetésre kerül, a kapitányság előkészítő eljárást folytat le, az iratanyagot megküldi a Pesti Központi Kerületi Bíróságnak. A bírósági ítélet, amelyben szankcionálják a 18 év alatti elkövetőket, rendszerint figyelmeztetés.

Beszámolt arról, hogy amikor a hatóságuk gyermekprostitúcióban érintett személyt von intézkedés alá – akit egyértelműen áldozatnak tekintenek – csak abban az esetben derül fény arra, hogy kényszer hatására cselekszik, ha azt közli a nyomozó hatósággal. Nehéz együttműködés hiányában segítséget nyújtani, még akkor is, ha egyértelműen látható, hogy az őt kényszerítő személy rettegésben tartja. Nagyon ritka, hogy segítséget kérnek, ezért a rendőrkapitányság ügyfél várójában és kihallgató helyiségeiben szórólapokat helyeztek el, segélyszervezetek, alapítványok elérhetőségeivel figyelemfelhívás miatt, amelyről azt remélik, hogy az áldozatok az álláspontjukat megváltoztatják és megpróbálnak kikerülni ebből a méltatlan helyzetből.

A rendőrkapitányságon szolgálatot teljesítő DADA előadó, bűnmegelőzési tanácsadó, és a mindenkor áldozatvédelmi referens részt vett prostitúcióval kapcsolatos továbbképzéseken. Összesen hét munkatársuk vett részt speciális képzéseken. Emellett a parancsnoki állomány folyamatosan nyomon követi és oktatás tárgyává teszi az ezzel kapcsolatos jogszabályi változásokat. A DADA előadó és áldozatvédelmi referens előadásai során kapcsolatot épít ki a gyermekekkel, akik bizalmukba fogadják őket. Ha olyan információ jut a rendőr tudomására, ami bűncselekmény elkövetését feltételezi, a vonatkozó jogszabályok értelmében jelentési, intézkedési kötelezettsége van. A gyermekprostitúcióban érintett gyermekek között a törvényalkotó nem tesz nemek szerinti különbséget, így a kapitányságon is egyenlő a bánásmód.

Egy 18 év alatti prostitúcióban érintett személy kihallgatása esetén, ha már betöltötte a 14. életévét, akkor a hatóság hallgatja ki, a 14 év alatti gyermeket azonban igazságügyi pszichológus vizsgálja meg. Törekednek arra, hogy a 18 év alatti személy kihallgatását a lehető leggyorsabban végrehajtsák és lehetőség szerint 1 alkalomnál többször ne kelljen beszámolnia a történetéről. A cél ugyanis az, hogy az őt ért trauma mértékét csökkentsék, nem pedig a sokszori felelevenítéssel növeljék a pszichés terhet. *Gyermekmeghallgató a rendőrkapitányság objektumában nincsen*, de azok a szervek, ahol fellelhető ilyen helyiség, nyitottan fogadják, hogy a nem a szervezeti egységükben folytatott büntető eljárásban szereplő személyek is kihallgatásra kerülhessenek náluk. A 14-18 év alatti személynek – ha ő a sértett – a törvényes képviselője jelen lehet a meghallgatásán. Ha gyanúsítottként hallgatják meg, akkor jogi képviselőt biztosítva van számára. 14 év alatti személyt gyanúsítottként nem hallgatnak ki, mivel – néhány tételes meghatározott bűncselekményt kivéve – nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a 14. életévét nem töltötte be. A kihallgatásokat felkészült rendőrök folytatják le, figyelembe véve a gyermek korát, lelki állapotát. Akiknek jelen kell lennie a kihallgatáson, azokat telefonon értesítik mivel rövid határidő is megszabható. Ha pedig a telefonos kapcsolatfelvétel nem lehetséges, úgy idézést küldenek ki.

Ha 18 év alatti személy az elkövető, úgy értesítik a lakhelye szerinti gyámhatóságot és gyermekjóléti szolgálatot. A kerületben lévő bentlakásos gyermekintézményekkel folyamatos kapcsolattartás van konkrét ügyek kapcsán.

3.4 A BRFK X. Kerületi Rendőrkapitányságának vezetője megkeresésemre a következő tájékoztatást adta. Budapest X. Kerületében 2014. évben 6 fővel, 2015. évben 23 fővel, 2016. évben pedig 10 fővel szemben intézkedtek prostitúciós tevékenység miatt, akik között *18 éven aluli személy nem volt.* A korábbi évekre vonatkozóan statisztikai adatokkal nem rendelkeznek.

A gyermekprostitúció kapcsán a *kapitányságnak nincsenek kiemelt feladatai, a gyermekprostitúció jelensége nincs jelen kerületünkben.* Ha ilyen eset mégis előfordulna, a Gyvt. által meghatározott feladatok végrehajtására kerül sor. (pl. jelzésadás kiskorú veszélyeztetettsége esetén, ideiglenes hatályú elhelyezés). A rendőrkapitányság feladatai kis mértékben változtak 2012. január 1-jét követően. A Btk. 2013 júliusáról hatályos módosítása nyomán 203. §-ában önálló tényállás lett a gyermekprostitúció kihasználása, mely jelentős büntetési tételeket von maga után.

A prostituáltakkal szembeni intézkedésekkel kapcsolatos eljárási szabályokat a jelenleg hatályos belső norma a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem

kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 13/2014. (V. 16.) ORFK utasítás tartalmazza. A Szabstv. 80. § b) pontja alapján, a feljelentést határozattal nyolc napon belül el kell utasítani, ha a feljelentésből vagy az előkészítő eljárás során beszerzett adatokból megállapítható, hogy a büntethetőséget kizáró ok áll fenn. A 14. életév betöltéséig a gyermekkor kizárja a személy beszámítási képességét, így az büntethetőséget kizáró ok. Mivel az elmúlt két évben prostitúciós tevékenységben érintett gyermek- és fiatalok személyel szemben nem intézkedtek, így ebben a körben gyakorlati tapasztalataik nincsenek.

Ha 18 év alatti gyermek végez prostitúciós tevékenységet, a rendőri intézkedés lefolytatása során az Rtv. vonatkozó rendelkezéseit kell betartania. A rendőr miután megállapítja a személy személyazonosságát és életkorát, az általa elkövetett cselekménynek megfelelő jogszabályok szerint jár el. Ha prostitúcióra kényszerítés történt, *azt empatikus beszélgetéssel, irányított kérdésekkel azonosíthatja be*. Vizsgálni kell azt, hogy a gyermeket kényszerítették-e rá, mi vezetett a prostitúciós tevékenységhez, ennek alapján ugyanis büntethetőséget kizáró ok a fenyegetés, kényszerítés is.

A prostitúciós tevékenységen ért 18 év alatti gyermekekkel szembeni intézkedések lefolytatásához az eljáró rendőrök *külön képzést nem kapnak*, ezért számukra a prostitúciós tevékenységgel kapcsolatos ORFK utasítás az irányadó. Büntetőeljárások során a BRFK Bűnügyi Szervek Bűnügyi Főosztály által, "a 18 év alatti személyekkel kapcsolatos büntetőeljárásokhoz" készített módszertani útmutatóban leírtakat alkalmazzák.

A gyermekprostitúció témakörével a „Nyitott Szemmel” című pályázat keretén belül, az Európai Regionális Szervezettel (ERGO) dolgoztak együtt a bűnmegelőzési előadójuk bevonásával. A program részét képezte egy kerületi általános iskolával együttműködésben oktatás, gyermektáboroztatás, szakmai fórumok, szakirodalom összeállítás valamint nemzetközi konferencián való részvétel. A program lebonyolítására 2013-2014-ben került sor.

A rendőrkapitányságon mind DADA, mint ELLEN-SZER oktató működik, így a kerületi iskolákkal együttműködésben folyamatosan zajlik – a tanév rendjéhez igazodva – a biztonságra nevelő, bűnmegelőzési oktatás. A gyermekprostitúció témakör az általános iskolai és a középiskolai tematikában egyaránt megjelenik, így a téma felvilágosító, tájékoztató jelleggel és bűnmegelőzési céllal feldolgozásra kerül a résztvevő iskolákban. Az elmúlt évek során nem volt precedens arra, hogy az oktatási folyamat során a tanulók számoltak volna be saját, vagy a környezetükben történő prostitúcióról. A témakörben meglévő ismereteik internetes portálokra megtalálható filmekből, ellenőrizetlen, illegális tartalmakból származik, ilyenről az oktatás során több esetben is számoltak a tanulók.

A 14. életévet be nem töltött, gyermekkorú személyel szemben eljárás nem indítható. A Szabstv. 62. § (8) bekezdés alapján a fiatalok eljárás alá vont személyt törvényes képviselője útján kell idézni, illetve értesíteni, idézés esetén azzal a felhívással, hogy a törvényes képviselő a megjelenéséről gondoskodik. Meghallgatásának foganatosításával kapcsolatban a Szabstv. 71. § (5) bekezdés annyi külön rendelkezést tartalmaz, hogy a figyelmeztetéseket a fiatalok korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megfogalmazni.

Az értékelt időszakban gyermekprostitúcióval kapcsolatos eset nem történt, így kapcsolatfelvételre sem került sor. Amennyiben ilyen eset előfordul, értesíteniük kell a gyámhivatalt és a gyermekjóléti szolgálatot. Nem kifejezetten a gyermekprostitúció miatt, de napi kapcsolatban vannak a X. kerületi jelzőrendszeren belül a Bárka Család- Gyermekjóléti Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálatával, és a Kormányhivatalban működő Gyámhivatallal. A bentlakásos gyermekintézményekkel együttműködési megállapodás megkötésére nem került sor.

3.5 A BRFK XI. Kerületi Rendőrkapitányságának vezetője arról tájékoztatót, hogy *kerületükben gyermekprostitúció jelensége nem merült fel*. Ezzel kapcsolatos kiemelt feladatuk nincs, az általános feladataik nem változtak 2012. január 1-e óta. A rendőrkapitányság a prostituáltakkal szembeni intézkedésekre vonatkozó belső utasítással, iránymutatással nem rendelkezik, az adott időszakban a szabálysértés hatóság prostitúciós tevékenységben érintett gyermekekkel szemben semmilyen szabálysértési szankciót nem szabott ki, eljárás nem indult, a Rendészeti Osztály sem

foganatosított ilyen jellegű intézkedést. A BRFK Bűnügyi Főosztálya által készített 18 év alatti személyekkel kapcsolatos büntetőeljárásokról szóló módszertani útmutató a kapitányság állományának a rendelkezésre áll, mely alapján az eljárást az abban foglaltaknak megfelelően folytatják le. A munkatársaiknak nem volt lehetősége kifejezetten a gyermekprostitúcióról szóló hazai, nemzetközi konferencián, tréningen, képzésen, továbbképzésen részt venni. Nincs tudomásuk olyan gyermekről, akik bűnmegelőzési osztályok keretében tartott iskolai ELLEN-SZER és DADA képzéseken saját vagy a környezetében történő prostitúcióról számolt volna be.

Az adott időszakban a gyermekprostitúció vonatkozásában a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként nem éltek jelzéssel az illetékességi területükön lévő Újbudai Humánszolgáltató Központ Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat, valamint a Budapest Főváros Kormányhivatala XI. Kerületi Gyámhivatala irányába. Együttműködési megállapodásuk sincs a 1112 Budapest, Menyecske utca 16. szám alatt található Budapest Főváros Önkormányzatának Kossuth Lajos Gyermekotthona és Általános Iskolája intézménnyel. A kérdéssel kapcsolatban egyébként észrevételt, javaslatot sem kívántak tenni.

3.6 A BRFK XIII. Kerületi Rendőrkapitányság vezetője megkeresésemre szintén arról tájékoztatót, hogy kerületükben 2012. január 1-e és 2015. december 31-e közötti időszakban nem volt jelen a 18 év alatti gyermekek üzleti jellegű szexuális kihasználásának, kereskedelmi szexuális kizsákmányolásának, a gyermekprostitúciónak a jelensége. Álláspontja szerint a jelenséggel kapcsolatban kiemelt feladataik nincsenek, helyi rendőri szervként a hatályos jogszabályoknak megfelelően hajtják végre feladataikat, amelyek 2012. január 1-e óta nem változtak. Hatóságuknak egyébként nincs belső utasítása vagy iránymutatása a prostituáltakkal szembeni intézkedések kapcsán. 2012. január 1-e és 2015. december 31-e közötti időszakban hatóságuknál kiskorúval kapcsolatban szabálysértés elkövetése miatt nem került sor olyan rendőri intézkedésre, mely során prostitúcióra kényszerítés megállapítást nyert volna.

A 18 év alatti gyermekekkel szembeni intézkedések lefolytatása során a Budapesti Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztálya által kiadott "*Módszertani útmutató a 18 év alatti személyekkel kapcsolatos büntetőeljárásokhoz*" c. módszertani útmutató, mint belső iránymutatás a követendő norma. Munkatársaik közül 3 főnek volt lehetősége részt venni a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület, illetve a MONA - Magyarországi Női Alapítvány szervezésében kifejezetten gyermekprostitúció témával foglalkozó hazai és nemzetközi konferencián, tréningen, képzésben, továbbképzésben. A kerületben a DADA és az ELLEN-SZER programok oktatása során nem találkoztak olyan gyermekkel, aki beszámolt volna a saját vagy a környezetében történő prostitúcióról, így Kapitányságukon nem került sor 18 év alatti prostitúcióban érintett gyermek meghallgatására. A rendőrkapitányság a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként 2012. január 1-e és 2015. december 31-e közötti időszakban esetjelzést nem tett. Mivel illetékességi területükön 2012. évtől bentlakásos gyermekintézmény nem működik, ezért a Budapest Főváros TEGYESZ gyermekintézményeivel együttműködési megállapodással nem rendelkeznek.

3.7 A BRFK XVII. Kerületi Rendőrkapitányságának vezetője megkeresésemre a következő tájékoztatót adta. Az illetékességi területükön a 2011. és 2016. év közötti időszakban a prostitúciós tevékenység szórványosnak mondható. A jelenség a szomszédos kerületek felé vezető fő közlekedési utak mellett tapasztalható, alkalmoszerűen tűnik fel. Ugyanakkor 18 év alatti gyermekek üzleti jellegű szexuális kihasználásának, kereskedelmi szexuális kizsákmányolásának jelensége nem tapasztalható kerületükben. A gyermekprostitúcióval összefüggésben nincs kiemelt feladatuk, így a jelenséggel szembeni fellépés hiányában ilyen eszközökről nem tudtak beszámolni.

A vezető tájékoztatása szerint ugyanakkor a prostitúciós tevékenységgel kapcsolatban jelentős változást jelent, hogy e tevékenység a 2012. április 15-én hatályba lépett szabálysértési törvény értelmében elzárással sújtható szabálysértések közé került. A Szabstv. bírósági hatáskörbe utalva, elzárással sújtható szabálysértésnek minősítette a prostitúciós tevékenységet, melyek a 172.

§ szerint minősülnek. A rendőrhatalóság feladata csupán az előkészítő eljárásra irányul, a tényállás rögzítését, megismerését dokumentálja. A helyszínen intézkedő rendőr nem rendelkezik tapasztalattal fiatalkorúak vonatkozásában, tekintettel arra, hogy ilyen prostitúciós tevékenység kerületükben nem fordult elő. Konkrét segítséget, iránymutatást nem kaptak, mivel a 18 év alatti személyek prostitúciós tevékenysége a BRFK Bűnügyi Főosztály Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztály hatáskörébe tartozik. Munkatársainak hazai és nemzetközi konferencián nincs lehetősége a gyermekprostitúció témájával foglalkozni. Azonban a bűnügyi osztály bűnmegelőzési előadója a BRFK Bűnmegelőzési Osztály szervezésében megrendezett értekezleteken, előadásokon tapasztalatokat gyűjthet e jelenséggel kapcsolatban.

A kerületben 12 iskola működik, melyekkel az Iskola Rendőre program keretében és a DADA és ELLEN-SZER program oktatása során folyamatos kapcsolatot tartanak. Munkatársaik ugyanakkor nem találkoztak olyan gyermekekkel, akik prostitúcióról számoltak volna be. A gyermekkorúak sérelmére elkövetett bűncselekményekre vonatkozóan létezik protokoll, az eljárás során azonos nemű személy fogantatosítja a nyomozási cselekményeket. A megjelölt időszakban azonban hatóságukon nem volt ilyen tárgyban eljárás. A 18 év alatti, bűncselekményben érintett gyermekek meghallgatására külön erre a célra kialakított szoba áll rendelkezésre. A vonatkozó protokoll számukra ismert, azonban ilyen büntetőeljárást még nem rendeltek el. A tájékoztatás szerint minden kiskorú veszélyeztetése vagy családon belüli erőszak esetén – a veszélyeztetett gyermek érdekében – folyamatos kapcsolatot tartanak a Gyermekjóléti Szolgálattal és a Gyámhivatal munkatársaival. Prostitúciós tevékenységgel kapcsolatosan jelzést még nem adtak.

Bentlakásos intézményekkel együttműködési megállapodással nem rendelkeznek, ezekből az otthonokból kizárólag a gyermekek eltűnésével kapcsolatos bejelentések érkeznek. A protokoll szerint az eltűnés alapján elrendelik a gyermek körözését és a kerületi tömegképző helyeket fokozottan ellenőrzik. A gyermek megkerülése esetén a nyilatkozatára hagyatkoznak, mely szerint döntő többségükben nem követnek el sérelmükre jogsértéseket. A nevelők részéről prostitúciós tevékenységre irányuló bejelentés, jelzés nem érkezett.

3.8 A megkeresett megyei rendőr-főkapitányságok válaszai

A megkeresett megyék rendőr-főkapitányainak válaszai alapján a 18. életévüket be nem töltött személyek elleni eljárások esetében a gyakorlat több ponton egységes képet mutat. Az alábbiakban a megkeresett megyékben az azonos, illetve hasonló gyakorlatot vázolom.

A válaszokból kiderült, hogy egyik megkeresett megyei rendőr-főkapitányság sem rendelkezik *belső utasítással, iránymutatással* a prostitúcióval összefüggésbe hozható személyekkel szemben fogantatosítandó intézkedésekről. Ilyen esetekben az eljárások rendje a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 13/2014. (V. 16.) ORFK. utasításban meghatározottakhoz igazodik.

A kihallgatás a törvényes képviselő jelenlétében zajlik, akadályoztatása, illetve egyéb kizáró ok esetén a meghallgatásra eseti gondnok vagy kirendelt jogi képviselő (ügyvéd) jelenlétében kerül sor. Tettezés esetén – a szabálysértés elkövetésének helyszínén – csak szóbeli meghallgatás történik, a szabálysértés körülményeire, a szabálysértési felelősség elismerésére vonatkozóan. A tettenérést követő előállítás után kerül sor a fiatalkorú elkövető jegyzőkönyvben rögzített meghallgatására. A fiatalkorú meghallgatását az adott ügy kijelölt előadója végzi. A meghallgatás tényleges ideje nagyban függ az elkövetett szabálysértés körülményeitől, illetve attól, hogy az eljárás alá vont kíván-e vallomást tenni, vagy él a vallomás megtagadási jogával. A rendőrségen a fiatalkorú személyeket egy alkalommal hallgatja meg a szabálysértési hatóság. A meghallgatáson a hatóság tagja, a fiatalkorú eljárás alá vont személy és annak képviselője vesz részt. A tiltott prostitúció szabálysértés miatt indított eljárásokban – az ügyek jellege miatt – *gyermekpszichológust nem vonnak be*. Ennek szükségessége ugyanis csak akkor merülne fel, ha az eljárás során a kényszerítés, a befolyásolás fennállta valószínűsíthető lenne. A prostitúcióban érintett 18 éves kor alatti személyek meghallgatása előtt a törvényes képviselőt telefonon keresztül vagy az adott

rendőri szerv munkatársai által értesítik. A bírósági eljárást előkészítő eljárás lefolytatására kizárólag a Szabstv.-ben meghatározottak alapján kerül sor, így a tiltott prostitúciót elkövető személyekkel szemben a 124. §-a szerinti gyorsított, vagy a 117. §-a szerinti alap előkészítő eljárás keretében jár el az eljárást lefolytató rendőri szerv. Amennyiben a szabálysértésen való tetten érés történik és nincs szabálysértési elzárást kizáró ok, úgy az eljárás alá vont személy által elkövetett cselekményt gyorsított szabálysértési eljárás keretében bírálják el. A gyorsított szabálysértési előkészítő eljárások során, az érintett személy őrizete mellett, 72 órán belül gyorsított bírósági tárgyalás tartanak, amelyen a rendőrhatalóság képviselője – a fokozatosság elvét figyelembe véve – összefoglaló jelentésében indítványt tesz az eljáró bírósági titkárnak az eljárás alá vont személy által elkövetett szabálysértés miatt kiszabható szankcióra. *A járásbíróság bírósági titkára dönt az esetleges büntetés vagy intézkedés alkalmazásáról figyelembe véve a rendőrhatalóság indítványát is.*

A rendőrség indítványa ugyanakkor függ az érintett által elkövetett hasonló jellegű cselekmények számától és azok gyakoriságától. Ha a gyorsított előkészítő eljárás során az elzárásra ítélt napok száma meghaladja – beszámítva az őrizetben töltött időt az elzárás idejébe – a 24 órát és hivatali munkaidőben kerül átszállításra a büntetés végrehajtási intézetbe az eljárás alá vont személy, úgy az elzárás foganatosítására a büntetés végrehajtási intézetben kerül sor. Az alap szabálysértési előkészítő eljárásban hozott végzésről a bíróság értesíti a rendőrséget, de annak a végrehajtásáról további tájékoztatással már nem élnek a rendőrség irányába, emiatt ezzel kapcsolatban nem áll rendelkezésükre statisztikai adat. A bírósági gyakorlat szerint akkor, amikor az eljárás az eljárás alá vont őrizetbe vétele mellett folyik, a bíróság legalább az őrizetben töltött idő mértékéig terjedő elzárást szab ki szankcióként. Amikor a szabálysértési őrizet feltételei nem állnak fenn, a szankció mértéke attól függ, hogy korábban hány esetben indult szabálysértési eljárás az érintettel szemben. Néhány alkalommal a bíróság figyelmeztetést alkalmaz, de többszörös visszaesőknél mindannyiszor elzárást szabnak ki.

A tiltott prostitúció szabálysértést elkövető személyek között nagy számban vannak fiatalkorú elkövetők, akik állami gondozásban állnak és jellemzően engedély nélkül tartózkodnak távol a részükre kijelölt intézménytől. Ilyen esetekben a törvényes képviselőjük eljárásba történő bevonása nehézségekbe ütközik. A Szabstv. 134. § (4) bekezdésében foglaltak alapján ugyanakkor a fiatalkorú személy meghallgatására törvényes képviselő jelenlétében kerülhet sor. Az alulszocializált – gyakran másik megyében élő – családoknál a fiatalkorúak törvényes képviselői csak minimális hajlandóságot mutatnak az eljárásban történő részvételre, így *a fiatalkorú meghallgatása, és ennek hiányában az őrizetbe vétele sem foganatosítható a törvényes képviselő jelenléte nélkül.* A szabálysértési elzárást a Szabstv. 139. § (1a) bekezdése alapján, részben a szabálysértési őrizetet foganatosító rendőrség székhelye szerinti rendőrségi fogdában kell végrehajtani, részben a szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 57/2014. (XII. 5.) BM rendelet 1. § (1) bekezdése alapján, az 55/2014. (XII. 5.) BM rendeletben meghatározott büntetés-végrehajtási intézetben foganatosítják.

A 18. életévüket be nem töltött személyek esetében figyelemmel vannak a Be. XXI. fejezetében meghatározottakra, a nyomozó hatóságot érintő előírásokra, valamint a BK. 68. véleményre is, ami a 14. életévét be nem töltött személy tanúkenti kihallgatásának törvényi lehetőségéről szól. A kihallgatások során – a vonatkozó jogszabályok mellett – szem előtt tartják a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó 2015. évi CLI. törvényt, a 14. életévét be nem töltött terhelt vagy tanú, különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló rendőri kihallgató helyiség kialakításáról és ellenőrzéséről szóló 34/2015. IM rendelet és a rendőrség áldozatsegítő feladatairól szóló 64/2015. BM rendelet előírásait. A meghallgatások elsősorban a gyorsított szabálysértési előkészítő eljárások keretein belül történnek, törekednek arra, hogy azokra csak egy alkalommal kerüljön sor. A válaszokból az is kiderül, hogy a meghallgatásokat végző rendőrök ugyanakkor speciális képzéssel nem rendelkeznek.

3.8.1 A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint az illetékességi területükön – a Robotzsaru Neo rendszer ügyforgalmi statisztika 2016. május 4-én mutatott állapota szerint – a Btk. 203. § (2) bekezdésébe ütköző, 18. életévét be nem töltött

személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatás nyújtásával elkövetett gyermekprostitúció büntette elkövetésének gyanúja miatt *8 esetben indult büntetőeljárás*. 2013-ban három, 2014-ben négy, 2015-ben pedig egy esetben. Öt esetben vádemelési javaslattal éltek az ügyészség felé, két esetben a nyomozás elutasítására került sor, egy esetben pedig az ügyet másik megyébe tették át.

Az esetek csekély száma alapján megállapítható, hogy a megyében a kereskedelmi jellegű szexuális kizsákmányolással elkövetett gyermekprostitúció kevésbé elterjedt, ugyanakkor *a 18. életévét be nem töltött személyek által elkövetett – megélhetési jellegű – tiltott prostitúciós esetek száma az előállítások alapján meghaladja a százalékot*. A prostituáltak csak ritkán tesznek terhelő vallomást, így a tevékenységüket kizsákmányoló személyek kapcsán e kérdéskörben nagy látenciával kell számolni.

A megyei rendőr-főkapitányságnak – az ilyen ügyek rendkívül alacsony számára tekintettel – *nem jelentkezik kiemelt feladata a gyermekprostitúció felszámolására, megelőzésére*. Ez irányú feladataikat alapvetően az Szbtv., a Btk. és a Szabstv. alapján hajtják végre. A megelőzés körében az érintett területeken történő fokozott közterületi jelenléte alkalmaznak, illetve – a megyében található lakóotthonok miatt – a veszélyeztetett kör számára figyelemfelhívó, az áldozattá válást megelőző előadásokat tartanak. A megyében a prostitúció tömeges közterületi jelenléte nem jellemző. Elmondható, hogy a prostituáltak a folyamatos rendőri jelenlétnek és a hatékony intézkedéseknek köszönhetően a közterületekről szinte teljesen kiszorultak. A közterületi prostitúció a Debreceni, a Hajdúhadházi, a Berettyóújfalvai és a Püspökladányi Rendőrkapitányságok illetékességi területére korlátozódik. Az érintett területek mind a négy szervezeti egység területén jól behatárolhatók, ezért a rendőri ellenőrzések megszervezése ennek megfelelően történik. Mivel a kérdéskörben – az érintett időszakban – sem mennyiségi sem minőségi változás nem történt, ezért a jelenséggel szembeni fellépést, megelőzést segítő normaalkotás nem történt, a kérdéskör kezelésében új feladatok meghatározása nem volt indokolt.

A tájékoztatás szerint az illetékességi területükön a tiltott prostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények vonatkozásában nem mutatható ki jellemző elkövetési hely, módszer, vagy körülmény. A szolgálatok ellátása során kiemelt figyelmet fordítanak arra, hogy a tiltott prostitúciós tevékenységet folytató személyekkel szemben a hatályos jogszabályokban meghatározott esetekben fellépjenek. Ha a helyszínen intézkedő rendőr 18. életévét be nem töltött a prostituált személlyel szemben intézkedik, akkor az eljárás alá vont személyt meghallgatja arról, hogy kényszerítették-e prostitúcióra, továbbá tisztázza az emberkereskedelemre utaló körülményeket és azt is, hogy az eljárás alá vont személy tervez-e külföldi munkavállalást. Az adatgyűjtés keretében tájékoznak az elkövető azonosítása és annak elfogása érdekében is. Ha azt állapítják meg, hogy az eljárás alá vont személy prostitúcióra kényszerítés áldozata lett, az áldozatot menedékhelyre irányítják, és a szükséges nyomozati cselekmények lefolytatása érdekében jelentést tesznek a Rendőr-főkapitányság Tevékenység-irányítási Központjának ügyeletvezetője felé. A 18. életévüket be nem töltött, prostitúcióban érintett személyek meghallgatásánál törekednek a törvényes képviselő jelenlétének biztosítására, amely azonban nehézségekbe ütközik, mivel az érintettek többsége másik megyéből – jellemzően Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből – érkezik és általában lakóotthonban él. Egy részük pedig olyan szociális környezetből érkezik, ahol még a törvényes képviselő személyének megállapítása és megtalálása is nehézségekbe ütközik. A tiltott prostitúció szabálysértése miatti eljárások során a felelősségre vont személyek általában azt mondják, hogy *megélhetésük miatt folytatnak prostitúciót*. Az esetlegesen sérelmükre bűncselekményt elkövetett személyek által adott pénzből tartják fenn magukat, a *sértettek szoros függésben állnak a „futtatóikkal” és szándékukban sincs ezen a helyzeten változtatni*. A fiatalok prostitúcióval kapcsolatban az is elmondható, hogy számos esetben a fejlettebb testi adottságaik, a külső megjelenésük alapján, avagy a felnőttek között való megjelenésük miatt nem észlelhető, hogy 18. év alattiak, emiatt az ügyfelek számára is megtévesztő lehet az életkoruk.

A megyében az eljáró rendőrök nem kaptak olyan iránymutatást, instrukciót, nem részesültek olyan képzésben, amely a prostitúciós tevékenységen ért 18 év alatti gyermekekkel szembeni intézkedések fogantatására irányult volna. A témával foglalkozó hazai, nemzetközi konferencián, tréningen, képzésen, továbbképzésen sem vettek részt a vizsgált időszakban. A

Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szervezésében még 2014-ben 6 órás képzést tartottak főkapitányságon, amelynek témája a bántalmazott gyermekek kihallgatásának segítése volt. Ez a képzés érintette a szexuális kizsákmányolás által veszélyeztetett gyerekkorúak kezelését is. A rendezvényen a főkapitányság és a helyi szervek áldozatvédelmi referensei – 12 fő – vettek részt.

A rendőrség biztonságra nevelő iskolai programjai (DADA, ELLEN-SZER) a megye 10 településén, 12 iskola, 12 oktató és nagyjából 400 diák részvételével folyik. Emellett 8 iskolai bűnmegelőzési tanácsadó 16 szakiskolában és gimnáziumban teljesít szolgálatot. Az értékelt időszakban nem érkezett olyan információ, amely a saját, vagy a közvetlen környezet prostitúciós érintettségére vonatkozott volna. Amennyiben azonban ilyen információ felmerülne, úgy a válasz szerint a főkapitányság *nem rendelkezik ezek kezelésére vonatkozó szakmai protokollal.*

A prostitúcióban érintett gyerekek meghallgatására irányuló kérdésre a főkapitány tájékoztatót, hogy a gyermekprostitúciós esetek alacsony száma nem ad lehetőséget a kihallgatásokkal kapcsolatos gyakorlati tapasztalat kialakítására. Más ügyekben ugyanakkor, amikor gyermekkorú az érintett, a gyermekkorúak kihallgatásáról vonatkozó szabályok szerint végzik a kihallgatást. *A technikai berendezéssel történő rögzítés feltételei adottak, de alkalmazásuk sajnos nem vált gyakorlattá.* Gyermekmeghallgató szoba a Berettyóújfalui Rendőrkapitányság épületében található, ahol a helyi ügyek érintettjeit hallgatják meg, *más kapitányságok a távolság és az idővesztés miatt nem vették igénybe ezt a lehetőséget.* A meghallgatásokon az eljáró hatóság tagjain kívül azok vesznek részt, akiknek a jelenléte a törvény szerint kötelező, így elsősorban a törvényes képviselő – akit kiértesítése rendszerint telefonon történik –, de azok jelenléte gyakran nem biztosítható.

A rendőrséget a Gyvt. alapján jelzésadási kötelezettség terheli, ha szakmai tevékenysége során kiskorú veszélyeztetettségét észleli. Ennek megfelelően a főkapitányság és szervei évente jelzéssel élnek a gyermekjóléti szolgálatok, a jegyző, valamint a gyámhivatalok irányába. 2015-ben 2800 alkalommal éltek jelzéssel. A törvényben nevesített egyik jelzésadási szempont, amikor az illetékes szervet a szabálysértést elkövető kiskorú miatt kell értesíteni (2015-ben ez 420 esetben történt meg). Ebből adódóan *a tiltott prostitúciós tevékenységen tetten ért kiskorú esetében a megye rendőri szervei minden esetben jelzéssel élnek a gyámhivatalok irányába, évente kb. 100 esetben.*

A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként a megye rendőri szervei és az érintett intézmények, szervezetek között kifarrott az együttműködés. A helyi szervek munkatársai rendszeresen részt vesznek esetmegbeszéléseken, a Bűnmegelőzési Osztály pedig a szakmaközi találkozókra, továbbá a megyei gyámhivatal, valamint a Debrecenben működő Gyermekjóléti Szakszolgálat négy kirendeltségének éves értekezletein és továbbképzésein. A végrehajtó állomány az oktatási tervnek megfelelően részesül a szükséges képzésekben, úgymint áldozatvédelem, családon belüli erőszak (ezen belül leginkább ideiglenes megelőző távoltartás), rendőrség biztonságra nevelő iskolai programjai (pl. DADA). A gyermekprostitúció témakörében, azonban a teljes végrehajtó állományt érintő konfliktuskezelő tréningre még nem került sor.

A megye nagyszámú lakásotthonnal rendelkezik, amelyekkel a rendőri szervek szoros kapcsolatot tartanak. Ennek elsődleges oka, hogy ezen intézményekből a szökésben lévő kiskorúak miatt évente mintegy 2500 körözési eljárás indul. A szökésben lévők tartózkodási helyének megállapítása után történő meghallgatás során gyakran felmerül olyan információ, mely szerint az érintettek távollétük ideje alatt prostitúciós tevékenységből tartották fenn magukat, de tettenérés, a prostitúciót megvalósító személy feljelentésének hiányában nehezen bizonyítható, hogy ebből a tevékenységből harmadik személy rendszeres haszonszerzésre törekszik.

A Gyvt. alapján fennálló gyermekvédelmi jelzőrendszeri kötelezettség miatt nem tartották szükségesnek együttműködési megállapodást kötni, de a *lakásotthonok nevelői* – sokszor annak ellenére, hogy tudnak róla – *csak ritkán élnek a bejelentés lehetőségével* prostitúciós tevékenység kapcsán. Ez részben abból is adódik, hogy *konkrét bizonyítékokkal nem rendelkeznek, másrészt tartanak a bejelentett személy, vagy az azzal kapcsolatban álló személyek esetleges retorziójától.*

3.8.2 A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője a megyében jelenlévő gyermekprostitúció jelenségével kapcsolatban arról tájékoztatót, hogy 2012. január 1. és

2015. december 31. között *megyei szinten összesen 452 esetben indult szabálysértési eljárás prostitúció miatt, ebből 86 alkalommal volt érintett fiatalkorú* – 14. életévét betöltött, de a 18. életévét még el nem ért – személy. A tiltott prostitúció elsősorban a Nyíregyházi Rendőrkapitányság illetékességi területére koncentrálódik, ahol *333 szabálysértési eljárásban 70 alkalommal vizsgálták* fiatalkorúak szabálysértési felelősségét. (A Nyírbátori Rendőrkapitányságon hat, a Mátészalkai Rendőrkapitányságon öt eljárás indult, de az eljárásokban egy-egy személyt több alkalommal eljárás alá vontak.) E számokból az a következtetés vonható le, hogy a megyében jelen van a gyermekprostitúció.

A válasz szerint a Btk. XIX. fejezetében – a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között – néhány kiemelt deliktum (kerítés, prostitúció elősegítése, kitartottság, gyermekprostitúció kihasználása) valószínűsíthetően a gyermekprostitúciós tevékenységgel függ össze, mivel e bűncselekmények sértettjei között fiatalkorú (14-18. életév közötti) vagy gyermekkorú (14. életév alatti) személyek is lehetnek. A főkapitányság nyomozó szerveinél a jelzett bűncselekmények közül csupán kerítés büntette miatt fejeztek be egy esetben vádemelési javaslattal olyan büntetőeljárást, amelynek sértettje fiatalkorú személy volt, és amelynek tárgya a történeti tényállás alapján tipikusan a prostitúcióhoz köthető. A bűnüldöző szervek látókörébe ugyanakkor nem kerültek olyan elkövetők, akik gyermek- vagy fiatalkorú személyeket a Btk. által szankcionált módon egyéb – a fentiekben kiemelt – bűncselekményekhez használtak volna fel.

Általános jellegű kiemelt feladatuknak – éppen annak elterjedtsége miatt – az *"útszéli prostitúció"* visszaszorítását tekintik, amelynek eredményeként csökkenhet a gyermekprostitúciós tevékenység is, mivel a tiltott prostitúció miatt eljárás alá vont fiatalkorúak tettenérése javarészt e szituációban történt. Ezért – főként a közrendvédelmi szervek – rendszeresen feltérképezik, ezzel együtt aktualizálják, majd folyamatos ellenőrzés alá vonják a prostitúció optimális helyszínéként figyelembe vehető útszakaszokat, a megyében jellemzően a 4-es és a 41-es számú főútvonalak bizonyos pontjait. Bűnmegelőzési tevékenységük kiemelt részeként, az általános és középiskolák tanulói, valamint az intézeti neveltek részére alkalmanként felvilágosító programokat, előadásokat tartanak, tájékoztatják a gyermekeket a prostitúció, az arra történő kényszerítés veszélyeivel. A fiatalkorú szabálysértőket tekintve *a bíróság által leggyakrabban alkalmazott szankció tudomásuk szerint a pénzbírság, ezt követi az elzárás, a közérdekű munka, legvégül pedig a figyelmeztetés.*

A szabálysértés elkövetésén tetten ért fiatalkorú esetében már a helyszínen intézkedő rendőr megkezdi annak tisztázását, hogy a tilalmazott cselekmény mögött állhat-e kényszerítés. Ennek további részletezése a szabálysértési előkészítő eljárás alatt, a meghallgatáson elhangzottak jegyzőkönyvbe történő rögzítése közben is folytatódik, ahol a meghallgatási taktika részeként megmutatkozó nonverbális kommunikáció is utalhat az esetleges befolyásolásra, kényszerítésre.

A 18 év alatti személy meghallgatása minden esetben a törvényes képviselő jelenlétében történik, emellett sor kerül a törvényes képviselő meghallgatására is. Így a törvényes képviselőnek ekkor lehetősége adódik arra, hogy a prostitúcióra kényszerítésről, vagy az esetlegesen erre irányuló vélelméről tájékoztassa az eljáró szervet. A szabálysértési eljárás során az eljárás alá vont személyt – tekintettel arra, hogy a Szabstv. által szankcionált cselekmény tényállását ő valósította meg – elsősorban elkövetőnek tekintik, ugyanakkor megkísérelik feltárni az esetleges kényszerítésre utaló adatokat, tényeket, körülményeket, amelyek miatt az eljárásjogi státusza a későbbiek során változhat.

A megyében bejegyzett "Segítő Kéz 2003 Szociális Egyesület" szervezésében, a Magyarország – Szlovákia – Románia – Ukrajna Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében, az "Együtt az emberkereskedelem ellen" című pályázaton belül 2013-ban 15 hivatásos rendőr kétnapos szakmai tréningen vett részt. A résztvevők külső szakemberek bevonásával megismerhették az emberkereskedelemtől elválaszthatatlan kényszerítő, kizsákmányoló módszereket, így a gyermekprostitúciót, annak hatását, a fellépés szükségességét és lehetőségét is.

A DADA és az Ellen-Szer oktatók felé gyermekprostitúcióra utaló jelzés a képzésbe bevont tanulók részéről nem történt. Az ilyen jellegű jelzések kezelésére ugyan nem rendelkeznek speciális protokollal, de álláspontjuk szerint oktatóik a problémát a bünygi és a rendészeti szakterületekkel együttműködve, megfelelő szakmaisággal tudnák kezelni. A megyében *gyermek-meghallgató szobát* csak a főkapitányságon alakítottak ki, amelyet főszabály szerint a 14 éves életkor

alatti, ahhoz az életkorhoz közeli sértettek meghallgatásakor használják. A vizsgálattal érintett időszakban, gyermekprostitúcióban érintett fiatalok személyek meghallgatására *nem vették igénybe*.

A Gyvt. biztosította lehetőséggel élve, következetesen alkalmazzák azt a gyakorlatot, hogy az illetékes járási hivatal gyámhatóságánál kezdeményezik a szabálysértést – így a gyermekprostitúció szabálysértését – elkövetett fiatalok védelembe vételét. A főkapitányság és az illetékességi területén lévő 8 rendőrkapitányság *egyike sem rendelkezik együttműködési megállapodással a megye területén működő bentlakásos intézményekkel*. Mindez azonban nem akadályozza annak, hogy a gyermek-és fiatalok érdekében folyamatos együttműködjenek. Ezekből az intézményekből prostitúciós tevékenység gyanúja miatt nem érkeznek bejelentések, mivel a bejelentések gyakorlatilag csak a szökésekre, eltűnésekre korlátozódnak.

3.8.3 A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője megkeresésemre arról tájékoztatót, hogy 2012. január 1. és 2015. december 31. között a megyében *gyermekprostitúciós jellegű cselekmény* az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) statisztikai adatai alapján *nem állapítható meg, erre vonatkozó adat nem keletkezett*. A tárgykör alaposabb megismerése érdekében ugyanakkor áttekintette a hatályos Btk. XIX. fejezetébe foglalt, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények teljes körére vonatkozó statisztikákat is. Ez alapján – bűncselekmények szerinti bontásban – kigyűjtette a 0-18 év közötti elkövetők és sértettek is nemek szerinti megoszlásban. A statisztikai vizsgálódás ugyanakkor e tekintetben is csekély számú adatot hozott. A HIIKK statisztikai rendszer (működésének indulási éve: 2013. július 1.) szerint a *tiltott prostitúció szabálysértése 0-14 éves korig a vizsgált időszakban adat nem keletkezett, a 15-18 év közötti korosztálynál 12 eset regisztrálása történt*.

A megadott időintervallumban, a prostitúcióval összefüggő jogsértéseket és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló jelentéseket, az érintett rendőri állomány áttanulmányozta és feldolgozta, alkalmazta. A 2012. évi prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról szóló jelentés adatai szerint a megye területén lefolytatott eljárásokban *keizárólag női sértettek kerültek regisztrálásra, két 15 és egy 18 éves*. 2013-ban 2 nő sértett vált ismertté, melyből egy fő 16 éves volt. 2014. évben 10 prostitúciós cselekmény miatt indult büntetőeljárás, melyben 18 év alatti sértett nem volt. A 2015-ben kezdeményezett eljárásokban 2 sértett tett feljelentést, mindkettő nagykorú. Összességben az ismert eseteknél a vizsgált öt év alatt négy (15-18 éves) fiatalok személy volt összefüggésbe hozható prostitúciós jogsértésekkel.

A bűncselekmények jellemző elkövetési helyei az egyes közúti útszakaszok melletti területek, a nagyobb városok vonzáskörzete. A büntetőügyekben a felek ismerik egymást, ezért az eljárásokban a sértett valószínűleg, részben valós dolgokat hoz a nyomozó hatóság tudomására, a feljelentés megtételét követően a prostituált vissza akarja vonni feljelentését, vagy a későbbiekben – a hozzátartozói viszony alapján – megtagadja a vallomástételt. Így egyéb, tárgyi bizonyíték hiányában a bizonyítás nehézkes, így a feljelentést elutasítják, a nyomozást megszüntetik. Több ügynél problémát jelentett a sértettek feljelentést követő felkutatása is, mivel eltűntek a hatóság látóköréből, esetlegesen az ország más területén folytatva prostitúciós tevékenységüket. A Bűnmegelőzési Osztály az ORFK Bűnmegelőzési Főosztálya által 2006-ban kidolgozott *"A prostitúcióval, emberkereskedelemmel összefüggő jogsértések visszaszorítására"* elnevezésű módszertani útmutatóban foglaltak felhasználásával folyamatos felvilágosító tevékenységet hajtott végre.

A gyermekprostitúció jelenlétét több területen is vizsgálták, így 2013 szeptemberében, a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai is. Bár más bűncselekményhez viszonyítottan csekély számban van jelen, ennek ellenére a gyermekprostitúció problémakörét Rendőr-főkapitányság kiemelten kezeli. *A gyermekprostitúciós esetek hiánya nem jelentheti a veszélyeztetettség csekély voltát, hiszen mindenkor számolni kell látenciával, amely a szexuális bűncselekmények esetében magasabb*.

A prevenció adta lehetőségek legszélesebb körű alkalmazását a megyében végrehajtott bűnmegelőzési tevékenység hasznosulása számtalan esetben igazolta. A szakelődők kezdetek óta kiemelt figyelmet fordítanak a gyermekprostitúcióra és az azt övező jogellenes cselekményekre. A

Kecskeméti Rendőrkapitányság Megelőzési és Áldozatvédelmi Alosztályának az oktatási, nevelési intézményeknek ajánlott előadásai témaköreiben kiemelten szerepel a „*Lehet ártalmas az érintés?*” című előadás, amelyben a jó és a rossz érintés gyermekszemmel, a szexuális bűncselekmények elkerülésének lehetőségei az iskolában és környezetben témakörök kerülnek megvitatásra. A felhasznált szakmai anyagot „*A gyermekek elleni szexuális visszaélések módszertani füzetet*” és az „*Érintések munkafüzetet*” a főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya 1999-ben fejlesztette ki, amely a mai napig használnak. 2012-ben kezdődött a „*Van kiút*” című, saját tervezésű és kiadású prostitúciós felvilágosító anyag terjesztése a megyei nevelőotthonokban. Az „Ezer Lámpás Éjszakája” – az Eltűnt Gyermekek Világnapja alkalmából – rendezvényeken a bűnmegelőzési szakelőadó négy éve általános prevenciót hajt végre a megyeszékhelyen. Az érdeklődő polgárok száma átlagosan 1000-1200 fő. Ezen alkalmakkor az eltűnés, csellengés, bandázás, kábítószeres fogyasztása kapcsán kialakuló veszélyekre hívják fel a figyelmet. A kisgyermekes szülők tájékoztatás kapnak az idegenekkel szembeni helyes viselkedésmód tanításáról. A május hónapban tartott rendezvényekre a nevelt gyermekek külön meghívást kaptak. A Bűnmegelőzési Osztály – a szakirányítás és együttműködés keretében – a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatalával, a Gyermekjogi Világnap alkalmából „*Migráns Gyermekek Jelzőfényei*” címmel 2014-ben konferenciái szervezett 200 szakember bevonásával.

A bűnmegelőzési koordinátorok a Gyermekmentő Szolgálattal együttműködve 2014-2016. években megszervezték a „*Safer Internet Day*”-t, a Biztonságosabb Internet Napot, amelyen az interneten, valamint az okos telefonokkal elkövetett bűncselekményekkel, azok veszélyeivel, megelőzéseinek lehetőségeivel foglalkoztak az egész megyére kiterjedően, közel 40 iskola 60 osztályában, átlagosan évente 2000 diák bevonásával. 2015. május 18. és 2015. június 2. közötti időszakban Kecskeméten, a főkapitányság központi objektumában, a civilek érdeklődését is felkeltő, „*Időtlen rabszolgaság?*” címmel meghirdetett projekt kapcsán, három alkalommal is szakemberképzést tartottak a jelzőrendszeri tagok számára. Ezt követte a „*Képzők képzése*” amely tréningen tanárok, trénerek, nevelők, ifjúságsegítő szakos főiskolai hallgatók és a 11-18 éves korosztállyal hivatásszerűen foglalkozó érdeklődők voltak jelen. A szemléletformáló tevékenység arra irányult, hogy a hazai oktatásban széles körben jelenjen meg a globális dimenzió, segítve az oktatásban tevékenykedők felkészülését az időszerű kihívásokra. A projekt célja az iskolai és iskolán kívüli oktatás perspektívájának szélesítése, módszereinek megújítása, a nevelés nemzetközi gyakorlata és tapasztalatai hazai terjedésének és népszerűsítésének elősegítése. A projekt kivitelezésénél a Bűnmegelőzési Osztály közreműködésével az Anthropolis Egyesület interaktív workshop keretében a „*Ne legyél áldozat!*” programban prevenciósz rendezvényeket tartott két kecskeméti iskola hat osztályában 14-18 éves fiatalok részére. A program folytatásaként Kecskemét központjában populáris kiállítás nyílt. A Kiskunfélegyházi Rendőrkapitányság 2015. december 2-án – sajtónyilvánosság mellett –, „*Emberkereskedelem, embercsempészet, modernkori rabszolgaság, csicskásztatás, illegális foglalkoztatás megjelenési formái?*” címmel oktatást, konferenciát a szervezett a jelzőrendszeri tagok, mintegy 120 fő részvételével.

A megyében 2012. január 1-e óta a gyermekprostitúció tárgykörében még fokozottabb a prevenciósz jellegű fellépés, reagálás. A válasz kiemeli, hogy az ombudsman *AJB-1472/2011. számú jelentésének* áttanulmányozását követően a megyében feltáró vizsgálat történt.

A Bűnmegelőzési Osztály kezdeményezésére a megyei kormányhivatal gyámhivatalával együttműködve 2013 szeptemberében, a jelzőrendszeri hálózat szakembereinek megszólításával „*A gyermekprostitúció módja, természete, mértéke Bács-Kiskun megyében*” címmel kérdőíves információgyűjtést folytattak. A vizsgálat eredményeként – a jelzőrendszeri tagok beszámolóí alapján – a megye egész területére vonatkozóan megállapították, hogy feladatellátásuk során konkrét, bizonyított gyermekprostitúciós esettel nem találkoztak, konkrét tapasztalatokkal sem rendelkeztek a szakemberek. A szervezők az adatlapok értékelését követően megállapodtak célirányos, gyakorlatorientált szakmai fórum szervezésében a gyermekvédelem területén dolgozók számára. A gyermekprostitúció megelőzése érdekében szükséges szakmai párbeszéd kezdő aktusa a „*Tündérvilág merre vagy?*” című rendezvény volt. A konferenciát követően nagyobb nyitottság volt

megfigyelhető, hatékonyabbá vált a gyermekvédelmi jelzőrendszer. Napjainkban is folyamatosak a tárgykörben a különféle konzultációk, illetve programok.

A 18 év alatti szabálysértési eljárás alá vont személy esetében helyszíni bírság – a megfelelő konjunktív feltételek mellett –, szabálysértési feljelentés és akár őrizetbe vétel is alkalmazható. Gyermekkorú elkövető esetén nincs mód helyszíni bírság kiszabására, illetve a szabálysértési eljárás is elutasításra, vagy megszüntetésre kerül, ha feljelentés történik. Természetesen az őrizetbe vétel sem lehetséges a 14 év alatti eljárás alá vonttal szemben. A törvény 172. §-ában foglalt tiltott prostitúció szabálysértés esetén a rendőrség csak előkészítő eljárást folytat, a szabálysértési hatóság a járásbírsóság. A bíróság büntetésként elzárást, pénzbírságot, közérdekű munkavégzést szabhat ki. (Ez utóbbit csak 16 év felett.) Intézkedésként pedig figyelmeztetést, elkobzást, kitiltást és járművezetéstől eltiltást alkalmazhat. Pénzbírságot a bíróság szab ki büntetésként. Helyszíni bírságot rendőr is kiszabhat, amennyiben a fiatalkorú vállalja a bírság megfizetését és a törvényes képviselő jelen van a helyszíni bírság kiszabásánál.

Az intézkedő és az eljáró rendőr megfelelő, empatikus kérdések feltevésével és az összes körülmény figyelembe vételével azonosítja, hogy megvalósult-e prostitúcióra kényszerítés. Végrehajtja azokat a szükséges intézkedéseket, amit a jogszabályok számára előírnak és ennek alapján, ha megállapítja a prostitúcióra kényszerítő személy kilétét, akkor vele szemben a jogszabályi előírásoknak megfelelően eljár. A 14 és 18 év közötti életkorú elkövető tiltott prostitúció szabálysértést, ekkor eljárás alá vont minőségben vesz részt az eljárásban.

A gyermekeknél különösen fontos a célzott prevenció kifejtése, hogy ne váljanak újra áldozattá, ne kövessenek el a sérelmükre újra bűncselekményt, vagy ne váljanak maguk is elkövetőkké. Az ORFK és a megyei rendőr-főkapitányságok képzéseik és továbbképzéseik összeállítása során hangsúlyt fektetnek a rendőri állomány ismereteinek bővítésére, mely által munkavégzésük során empatikusan viszonyulnak a gyermek-, és fiatalkorú áldozatokhoz. Az ORFK Bűnmegelőzési Osztálya 2014. december 3-5. között a „Gyermekvédelem a rendőrségen” címmel országos továbbképzést szervezett a fővárosi és a megyei rendőr-főkapitányságok bűnmegelőzési egységei gyermek-és ifjúságvédelmi, valamint áldozatvédelmi területéért felelős munkatársainak. A továbbképzéseket követően a megszerzett ismeretek megosztották a belső képzéseken, intranet oldalon, vagy közvetlenül a célcsoportok, célszemélyek számára. *A helyszínen intézkedő eljáró rendőrök célirányos gyermekprostitúciós képzést nem kaptak*, azonban az általános intézkedési kultúra kiterjed arra is, hogy hogyan kell 18 év alatti elkövetővel intézkedni.

A rendőrkapitányságok tájékoztatást kaptak a gyermekbarát igazságszolgáltatásról, illetve felhívták a figyelmet arra, hogy a kiskorúak számára is biztosítani kell a tisztességes eljárást. A jogokat a gyermek „legjobb érdekére” történő hivatkozással sem lehet megtagadni vagy szűkíteni. „*Én gyermekem, Te gyermeked, Ő gyermeke I.*” szakmaközi konzultáció címmel a megyei Bűnmegelőzési Osztály, az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző Értékelő Főosztály Bűnügyi Koordinációs Osztály szakmai támogatásával 2012. május 25-én képzést és értekezletet tartott, az Eltűnt gyermekek Világnapja alkalmával, az eltűnt, csellengő kiskorú személyek eredményesebb felkutatása érdekében. „*Én gyermekem, Te gyermeked, Ő gyermeke II.*” címmel, az Eltűnt Gyermekek Világnapja alkalmából a Bűnmegelőzési Osztály szakmaközi értekezletet szervezett 2013. május 24-én a csellengő, eltűnt, és körözött gyermekek kapcsán, valamint a gyermekmeghallgató helység szakszerű használatáról. A program célja a folyamatos szakmai irányítás mellett konzultáció biztosítása, a kompetencia határok pontosítása, a jelzőrendszer hatékonyabb működtetésére való készítés. A Bűnmegelőzési Osztály a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány szakmai támogatásával 2015-ben Gyermekjogi Világnap alkalmából „*Eltűnt Gyermekek Szakmai Nap*” című konferenciát rendezett, melynek témája a migráns gyermekek és a kísérő nélküli migráns gyermekek jogi helyzete volt. A szakmai nap feladata a gyermekeltűnések tárgykörében az egyes szakterületek képviselőinek közös gondolkodásra, egységes fogalmak kialakítására készítése, valamint a jó gyakorlatok megosztása volt. A Bűnmegelőzési Osztály összeállította a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány „*A gyermekek jogellenes külföldre vitele során követendő eljárás*” című kiadványát, a kísérő nélküli migráns kiskorúak

szakmai konferenciák előadás anyagait, a szakemberek címjegyzékét tartalmazó egységcsomagot, amelyeket továbbítottak a határrendészeti kirendeltségekre és rendőrkapitányságokra. A megyei kormányhivatal gyámhivatalával – 130 fő részvételével – Gyermekvédelmi Szakmai Fórumot szerveztek „*Tündérvilág merre vagy?*” címmel. A meghívottak köre kiterjedt a gyermekvédelem területén tevékenykedő együttműködő szervekre, szervezetekre, személyekre.

A megyei rendőrfőkapitány egyebek mellett még számos, a megyében szervezett a gyermekek hatékony védelmét szolgáló képzésről tájékoztatót. Többek között megrendezték a „*Szociális munka a menekültek, migránsok körében*” című 88 órás migráns specifikus képzést, illetve a Terre des Hommes Alapítvány „MARIO- Protect children on the move” projektje keretében a gyermekkereskedelem áldozatainak felismeréséről és a nemzeti jelzőrendszer sajátosságairól szóló továbbképzést. E képzés szükségességét az indokolta, hogy határ menti megyeként a kísérő nélkül érkező migráns kiskorúak, illetve a Magyarországon munkát vállalók gyermekeinek megjelenése a gyermekvédelmi rendszerben dolgozóktól speciális ismereteket igényel.

Az SOS Gyermekfalu 2016-ban is folytatta ingyenes tanácsadását a gyermekvédelemben dolgozók számára. Ennek célja, hogy a gyermekekkel napi szinten foglalkozó szakemberek (nevelőszülő, helyettesítő nevelőszülő, nevelő, pszichológus, rendőrök) ismereteinek bővítése a szexuális bántalmazás felismeréséhez, kezeléséhez. A bűnmegelőzési előadók konzultáción vettek részt, a megbízott pszichológus esetmegbeszélést, tanácsadást, egyéni és csoportos szupervíziós lehetőséget biztosított. A konzultáción túl lehetőség nyílt az SOS Gyermekfalvak ingyenes képzésén részvételre a szexuálisan bántalmazott gyerekekkel való munka segítése céljából. A képzésre olyan szakemberek jutottak el, akik közvetlenül az érintett gyermekekkel, fiatalokkal foglalkoznak. A képzésen részt vettek a Kecskeméti, a Kiskőrösi, a Kalocsai, a Kiskunhalasi és a Kunszentmiklósi Rendőrkapitányság kijelölt szakemberei, összesen 34 fő.

A gyermekprostitúció témakörét érintő konferenciákkal, tréningekkel, képzésekkel összefüggésben a megyei rendőrfőkapitány szintén *számos olyan eseményről számolt be*, amelyen részt vettek az állomány tagjai. Így az ERGO Európai Regionális Szervezet gyermekprostitúció elleni küzdelem „*Nyitott szemmel az ifjúság védelmében*” című projektje, a „*Gyermekjogok – felelősséggel a jövőért*” konferencia, „*Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása*”, valamint a „*Kiskorúak körözése*” képzés.

Tájékoztatása szerint ugyanakkor a rendőrségi bűnmegelőzési iskolai képzések során az oktatók nem találtak olyan diákkal, aki prostitúcióval kapcsolatos eseményről számolt be. Amennyiben felmerül bűncselekmény gyanúja, az oktatási-nevelési intézményekben feladatot ellátó bűnmegelőzési szakember a helyzet mérlegelését követően a lehető legnagyobb körültekintéssel jár el. Szükség szerint az illetékes hatósággal, szervezeti egységgel felveszi a kapcsolatot, illetve a rendőrség szakelőadók az áldozat azonosítás tekintetében is meghízható tudással rendelkeznek. A DADA, valamint az ELLENSZER rendőrségi prevenciók programok kapcsán *az oktatási intézmények vezetőinek egybehangzó véleménye, hogy a hátrányos helyzetű tanulók csak ezeken a programokon keresztül jutottak jutnak olyan ismeretekhez, amelyek segítik a társadalmi beilleszkedést.*

A sértetté, a bűnelkövetővé válás megelőzésének tudatosítása, a külföldi munkavállalás, tanulmányok külföldön folytatása során felmerülő veszélyek megtárgyalása nagy hangsúlyt kapott. A DADA program eredményességének fokozásaként elindították a „*Nyár veszélyei*” programot, amelynek a biztonságos szünidőt előkészítő foglalkozásaiba egyre több települést vontak be. 2015-re 114 oktatási intézmény 413 osztályában volt jelen. A *11.092 tanuló számára 61 körzeti megbízott és 20 bűnmegelőzési előadó tartott órákat.* Az iskolaigazgatók, nevelőtestületek örömmel fogadták az egyedülálló, csak a megyében futó több éves programot. A nyári időszakban az előadók törekedtek a civil szervezetek szervezésében folyó rendezvényekhez, nyári táborokhoz csatlakozásra, a rendőrség bűnmegelőzési ifjúságvédelmi tevékenysége népszerűsítésére. Az ORFK által 2013 őszén indított iskolai bűnmegelőzési tanácsadói hálózat keretében, a megyében jelenleg tevékenykedő nyolc fő iskolai bűnmegelőzési tanácsadó közreműködése által a középiskolások biztonságra nevelését célzó oktatások szélesebb körben valósultak meg.

A válasz kiemeli, hogy az alapvető jogok biztosa AJB-1861/2014. számú, a gyermekbarát meghallgató szobák működésével összefüggő jelentése alapján a főkapitányság számos

intézkedést tett. Kecskeméten – a város önkormányzatának pályázati támogatásával – már 2006-ban megvalósulhatott a *speciális meghallgató helyiség* kialakítása, majd annak létrehozása – a helyi sajátosságok figyelembe vételével – a megye rendőrkapitányságain is megtörtént. Azon empátiás személyeket is kijelölték, akik a kiskorúakkal a legszakavatottabban tudnak foglalkozni. A Bajai és Kalocsai Rendőrkapitányságon a gyermekbarát helyiségek a mai napig működnek. További öt helyi szervnél az épület adta lehetőségek maximális kihasználtságával a speciális nyomozati munkát végző kollégák irodáik és munkaállomásaik kialakításánál törekedtek esztétikus, hangulatos benyomás elérésére, a kiskorú személyek fesztelenebb kihallgatása érdekében.

A megye központi, akadálymentesített objektuma, földszint 18-as szobájában alakították ki a *megye első gyermekmeghallgató szobáját*, amelynek – az akkreditációs eljárást követően – 2013. február 8-án adták az alkalmassági tanúsítványát. A helyiség 5 fő egyidejű ott-tartózkodására alkalmas. Biztosítottak a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő bútorok, berendezési tárgyak, valamint játszósarok. A kicsiknek rajzoló asztal áll rendelkezésükre, mivel könnyebben rajzolják le a történeteket, amikor azt szavakkal nehéz elmondani. Az egyéb játékok (plüss figurák, kisfiúknak autók, kirakó játékok, kifestő könyvek) a kezdeti feszültség oldására szolgálnak. A gyermekmeghallgató szoba használata a 2013. februári átadást követően 37, 2014-ben 13, 2015-ben 12 alkalommal, azaz 62 esetben ütemezetten, előre egyeztetett időpontban történt. 2013. szeptember 9-én együttműködési megállapodást kötöttek a Kecskeméti Törvényszék elnökével a gyermekmeghallgató szoba törvényszék bírái általi használatára. Emellett a gyermekvédelem területén munkálkodók számára minden rendszeres és soron kívüli gyermekvédelmi tárgyú értekezleten szakelődök adnak tájékoztatást a szoba igénybevételére vonatkozóan.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival való kommunikáció Bács-Kiskun megye több rendőrkapitányságán évek óta kiválóan működik. A gyermekjóléti szolgálatok munkatársai gyakran kérlek segítséget és útmutatást a rendőrségtől bizonytalanság esetén egy-egy problémakör megítélésében. A bűnmegelőzési előadók kiemelt tagjai a gyermekvédelmi jelzőrendszernek, jelen vannak esetmegbeszéléseken, konferenciákon, napi szintű munkakapcsolatokat ápolnak. 2013-ban sajtónyilvános kerekasztal-beszélgetést szerveztek a lakosság számára a jelzőrendszer bemutatására, az együttes munkavégzés megismertetésére. Az AJB-1472/2011. számú jelentést követően a megyében hasonló tárgykörű feltáró vizsgálatot tartottak. 2013 szeptemberében a Bűnmegelőzési Osztály kezdeményezésére, a kormányhivatal gyámhivatalával együttműködésben „*A gyermekprostitúció módja, természete, mértéke Bács-Kiskun megyében*” kérdőíves információgyűjtő munkát folytattak a jelzőrendszeri hálózat szakemberei körében. A vizsgálatot követően a gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok arról számoltak be, hogy *a megye területén kifejtett feladatellátásuk során konkrét, bizonyított gyermekprostitúciós esettel nem találkoztak.*

A szakemberek egyetértettek, hogy a bizonyos mértékű látencia nehezítheti az észlelést. A szakemberekre óvatosság jellemző szexuális jellegű információk kezelésénél. A szervezők az adatlapok értékelését követően a jelzőrendszeri tagoknak célirányos, gyakorlatorientált szakmai fórumot szerveztek. A „*Tündérvilág merre vagy?*” című rendezvény után szakmai párbeszéd indult a gyermekprostitúció megelőzéséhez, hatékonyabbá vált a gyermekvédelmi jelzőrendszer, és az évek során kiváló munkakapcsolat alakult ki. Ennek jó példája a Kecskeméti Rendőrkapitányság kezdeményezésére havi rendszerességgel összehívott esetmegbeszélés, amelyen az érintett szolgálati ágak mellett meghívják a megyei kormányhivatal gyámhivatalának, illetve a járási gyámhivataloknak a munkatársait. Az egyik esetmegbeszélés témája a tiltott kéjelgés, prostitúció volt, amelyen elhangzottak a Rendőrkapitányság és a gyermekjóléti szolgálatok képviselőinek tapasztalatai, problémafelvetései, valamint a kliensi körökben előforduló esetek kapcsán tehető gyermekvédelmi intézkedések, a rendvédelmi szervekkel való együttműködés elősegítése is. A megyei gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjainak munkaértekezletére Kecskeméten 2015. december 10-én „*Konferencia az ifjúságért*” címmel kerül sor.

A 18 év alatti gyermekek körözési tevékenysége felügyelete során havonta 2 alkalommal ellenőrzik a helyi szervek tevékenységét. A helyi szervek előadóit 2011-től soron kívüli jelentési kötelezettséget terheli a gyermekkorúak eltűnése kapcsán. A kiskorú gyermekkel elkövetett

határozó tiltott átlépése, a menekültkérelem benyújtása eseteiben kiemelt figyelmet kap a kiskorú családi kapcsolatainak vizsgálata, az emberkereskedelemre utaló jelek felismerése, amelyben segít a határrendészeti kirendeltségen elhelyezett figyelemfelhívó plakát. A meghallgató személyek gyermekek védelmének ellátásában jártasak, elősegítik a gyermekek érdekében érdekesülését.

A gyermekotthonok képviselőivel szóbeli megállapodás alapján működik a kapcsolattartás. Időszakos és soron kívüli egyeztető megbeszéléseket tartanak a gyermekek jogsértései, engedély nélküli távolléteik miatt, emellett – felkérés alapján – a bűnmegelőzési szakemberek a hivatásos nevelőszülőknél és nevelt gyermekeiknél, nevelőszülői tanácsadóknál is tartanak előadásokat, képzésekkel. A gyermekprostitúció témaköre ugyanakkor nem merült le problémaként. A kecskeméti SOS. Gyermekfaluvál szervezett „*Falu rendőre*” programhoz kapcsolódóan az ott dolgozók, és anyák részére hatékony segítséget nyújtó prevenció előadásokat tartott, továbbá 2015-ben a tiszakécskei Fészek Alapítvány meghívására 3 alkalomból álló foglalkozás-sorozatot tartottak a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekek számára.

A „*Gyere-Képbe*” regionális gyerekjogi rendezvénysorozaton kihelyezett jogpontot működtettek, azonban a jogpontokat sem keresték fel egyik évben sem gyermekprostitúció kapcsán. Az oktatási intézmények kollégiumaival, szóbeli megállapodások alapján eredményesek az együttműködések mind a nevelők, mind a diákok irányába. Szoros együttműködés alakult ki az Iskolai Bűnmegelőzési Tanácsadók – a megyében 8 fő – tevékenysége által, akik tanítási időben, az oktatási intézményben is kapcsolatot tartanak a középiskolás diákokkal. Gyermekprostitúció témájában azonban kérdéssel, segítségkéréssel nem fordultak hozzájuk. Ifjúsági táborokban a rendőrségi szakemberek a megye több településén is előadásokat tartottak a rendőrség munkájáról, a gyermekeket érintő veszélyekről, azonban ezek során sem merült fel a gyermekprostitúcióval kapcsolatban kérdés, vagy eszmegbeszélés igénye.

3.8.4 A Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint a megyében *elszigetelt esetekben van jelen a gyermekprostitúció*. A vizsgált időszakban mindösszesen 3 büntetőeljárás indult 18 év alatti gyermekek üzleti jellegű szexuális kizsákmányolása, kereskedelmi szexuális kizsákmányolása, azaz a gyermekprostitúcióval összefüggő bűncselekmény miatt, kettő a Győri Rendőrkapitányságon, egy pedig a Soproni Rendőrkapitányságon. Ezek közül két ügy prostitúció elősegítése, egy pedig kerítés büntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt. Egy ügyet bűncselekmény hiánya miatt megszüntettek, egyben vádemelési javaslattal éltek az illetékes ügyészség felé, egy ügy pedig folyamatban van. Az önkormányzatok nem jelölték ki a megye területén türelmi zónákat, de azt a jelenlegi helyzet nem is indokolja. A korábbi években gyakorlattá tett rendszeres és folyamatos rendőri ellenőrzések eredményeként a prostitúció és a hozzákapcsolódó bűncselekmények több évre visszamenőleg alacsony szinten realizálódnak.

Bűnmegelőzési szakembereik folyamatosan tartanak előadásokat a megye alap-, közép- és felsőfokú oktatási intézményeiben, áldozattá válás megelőzése témakörében. Az előadásoknak mindig része a prostitúcióra, koldulásra, tiltott munkára kényszerítés és az emberkereskedelem veszélyeinek megismertetése. A fiatalok életkori sajátosságait figyelembe véve jellemző rájuk az identitáskeresés, hiszékenység, lázadás (például a szülők elvárásaival, tanácsaival szemben) és a kísérletezés. Veszélyeztető tényező az is, ha a családi kötelékek fellazulása után a gyermek "rossz" társaságba keveredik. Ebből a szempontból főleg azok a kiskorúak vannak veszélyben, akik állami gondozásban nőnek fel. A megelőzés szempontjából fontosnak tartják, hogy a jelzőrendszeri tagok, amikor észlelik, hogy "valami baj van", akkor azonnal jelzéssel éljenek.

A megelőzési és szakirányítói tevékenységükkel összefüggésben – 2012. január 1-jét követően – „A prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról” szóló ORFK utasítás határozta meg a feladataikat. A rendőrkapitányságok a körözési eljárás lefolytatása során – a 13/2014. (V.16) ORFK utasítás értelmében – a fiatakorúak meghallgatásának fogantatásakor minden alkalommal kitérnek arra, hogy eltűnésük során sérelmükre prostitúciós tevékenységgel összefüggő bűncselekmény megvalósult-e, amennyiben történt ilyen, megteszik a szükséges intézkedéseket.

A főkapitányság illetékességi területén a gyermekprostitúciós jelenséget nem tapasztaltak, így arról gyakorlati tapasztalatokkal nem rendelkeznek. Általánosságban az eljárási rendet a hatályos jogszabályok maradéktalan betartásával hajtják végre. A megyei *rendőrfőkapitány álláspontja szerint büntető eljárási szempontból és morálisan is egyaránt sértettnek kell tekinteni a prostitúcióra kényszerített gyermekeket.* Az oda vezető út és az abban részt vevő egyéb személyek kilétének felderítése sokkal inkább az eljárás során, mint az elsődleges intézkedések kapcsán lehetséges. Természetesen elengedhetetlen a körültekintő, és minden lehetséges részletet a helyszínen tisztázó eljárási mód. A helyszínen intézkedő rendőr bűncselekmény elkövetésén tetten ért fiatalok személyével szemben elfogást, annak gyanúja esetén előállítást alkalmaz. A helyszín biztosítását a vonatkozó előírások alapján hajtja végre, illetve tanúvizsgálatot végez.

A bűnmegelőzési területen a megyében 18 fő dolgozik, akik közül hatan áldozatvédelmi referensek is. A 2013-2015 közötti időszakban összesen 8 megyei szintű, és 4 központi szintű továbbképzésen vettek részt. Az áldozatvédelmi feladatok végrehajtásakor évente 1 alkalommal továbbképzést tartottak a kapitányságokon a feladatokat végrehajtó közrendvédelmi és bünyügyi állományban. 2014. április 1-én 4 fő vett részt a Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány által szervezett emberkereskedelem témájú konferencián, ahol a prostitúció külön témakör volt. 2014. október 3-án a Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány, a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda és az Igazságügyi Szolgálat is tartott egy konferenciát, ahol az egyik témakör a prostitúció volt. Ezen a megyei szakirányítás részéről 2 fő volt jelen. Az iránymutatáshoz, azonosításhoz a *354/2012. (XII. 13.) számú, az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről kiadott Korm. rendelet ad segítséget.* A feladatokról továbbképzés tartottak az Igazságügyi Szolgálat bevonásával. Bár a kormányrendelet az emberkereskedelem felismeréséhez, azonosításához ad segítséget, sokszor az emberkereskedelemhez a prostitúció hozzátartozik, ami az adatlapok kérdéseiből is kiolvasható.

A bűnmegelőzési szakterület munkatársai – a *2013-2015. közötti időszakban – 3 olyan esetről szerzetek tudomást, amely kapcsolatba hozható a gyermekprostitúcióval.* Az információk nem az iskolai DADA vagy ELLEN-SZER programok oktatása során jutottak tudomásunkra. Két esetben az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók szolgáltatottak információt a gyerekek elmondásai alapján, egy esetben a Bűnmegelőzési Osztály kollégájánál egy alacsony küszöbű szolgáltatást nyújtó közösségi hely munkatársa tett feljelentést, amelyet az illetékes kapitányságra tettek át.

A rendőrség nyomozó hatóságainál létesítendő gyermekmehhallgató szobák kialakításáról szóló 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet alapján a rendőrség nyomozó hatósága a 14. életévét meg nem haladott személy meghallgatását az olyan gyermekmehhallgató szobában fogantatosítja, amelyben a büntetőeljárás céljával összhangban biztosítható, hogy az eljárási cselekmény a gyermekkorú lehetőség szerinti kíméletével, a gyermek érdekét szem előtt tartva valósuljon meg.

A Győri Rendőrkapitányság épületében 2012. november 23-án adták át a tanúsított gyermekbarát meghallgató szobát. A speciális helyiség igénybevétele folyamatos, használata a vonatkozó jogszabályi előírások szerint történik. A különleges szakértelmet igénylő kihallgatást mindig gyakorlott, kellő empátiával rendelkező munkatárs végzi. Amennyiben a sértett vagy tanú gyermekkorú és tartani lehet attól, hogy a büntetőeljárás során, a több esetben történő kihallgatása, illetve tárgyaláson való részvétele a fejlődését károsan befolyásolná, úgy hatóságaik előterjesztést tettek a nyomozási bíró által történő kihallgatására. Ezeket az ügyészség minden esetben támogatta és indítványozta a meghallgatást. A gyermekbarát kihallgató szobát a rendőrség nyomozó hatóságai 2013-ban 33 alkalommal, 2014-ben 50, 2015-ben pedig 103 esetben vették igénybe. *Nyomozási bíró azonban még nem vette igénybe a speciális helyiséget.*

A gyermekmehhallgató szoba 2012-es kialakítása óta gyermekprostitúcióval kapcsolatos meghallgatásra nem került sor. A kihallgató szobában a kialakult gyakorlat szerint 12 és 14 éves kor közötti gyermekeket hallgatnak ki, illetve 18 év alattiakat akkor, ha a nyomozás szemérem elleni – így például gyermekprostitúciós – cselekménnyel kapcsolatba hozható bűncselekmény miatt folyik. Az illetékes ügyész döntésétől és mérlegelésétől függően 18 éves korig a nyomozási bíró előtti kihallgatás is bevált gyakorlat. A kihallgatásokat minden esetben megfelelő szaktudással, tapasztalattal, kellő empátiával rendelkező nyomozó, illetve vizsgáló végzi.

Minden olyan esetben, ha kiskorúakat érintően merül fel bűncselekmény gyanúja, akkor a jelzőrendszerben meghatározottak alapján eleget tesznek a jelzési kötelezettségüknek. A fiatalkorúakkal kapcsolatos ügyekben, így a gyermekprostitúcióval kapcsolatos büntetőeljárások során is az illetékes gyámhatóságot minden esetben értesítik, mivel a megyei rendőr-főkapitányság, és a területén működő rendőrkapitányságok is jó és élő munkakapcsolatot tartanak fenn a gyermekvédelemmel foglalkozó állami és társadalmi szervezetekkel.

A rendőrségi vezető tájékoztatása szerint a bentlakásos intézményekkel folyamatos a kapcsolattartásuk, a kölcsönös tájékoztatás. A kiskorú körözési eljárások nagy részében az eltűnt gyermek ezen intézményekből távozik el engedély nélkül. Prevenációs tevékenységük során rendszeresen tartanak bűnmegelőzési konzultációkat, munkaértekezleteket, esetmegbeszéléseket. Az egyértelmű törvényi szabályozás és a jól működő kapcsolattartás miatt, külön együttműködési megállapodás megkötése – véleménye szerint – nem indokolt, ilyet nem is kötöttek, azonban a megye területén található intézményekkel nagyon jó a kapcsolatuk. Megítélése szerint a gyermekprostitúció kezelésében *a prevenció a lényeges és hatékony elem*. Ebben a bűnmegelőzési szakterület mellett a társszervek, a gyermekvédelmi, gyermeknevelési, valamint egészségügyi szervek szerepe az elsődleges. A prostitúció és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények visszaszorítását továbbra is elsőrendű feladataik közé sorolják és a bűncselekmények megelőzésére, megjelenésük esetén azonnali megszakítására kiemelt figyelmet fordítanak.

3.8.5 A Vas Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint a vizsgált időszakban *mindössze két esetben folytattak eljárást gyermekprostitúcióval kapcsolatos bűncselekmény miatt*. A gyermekprostitúció kihasználása büntett elkövetésének gyanúja miatt indított nyomozást megszüntetették, mivel a cselekmény nem volt bűncselekmény, a kerítés büntett elkövetésének gyanúja miatt folytatott eljárásban azonban vádirat született.

A gyermekprostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények eseti jellege miatt nem vezettek be speciális intézkedéseket a jelenség felszámolása érdekében. A gyermekprostitúció jelensége elleni fellépéssel, megelőzéssel kapcsolatban nem változtak a feladataik 2012. január 1-e óta. A vizsgált időszakban illetékességi területükön nem került sor helyszíni intézkedésre 18 év alatti, prostitúciós tevékenységei folytató személlyel szemben. Ha ilyen jellegű intézkedésre kerülne sor, akkor a szabálysértés elkövetőjének meghallgatása, valamint a lakókörnyezetben végzett adatgyűjtés adna lehetőséget a prostitúcióra kényszerítés megállapítására. A gyermekprostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények esetében az eljárásokat a hatályos jogszabályok alapján folytatják le. Az eljáró állomány azonban *nem kapott külön képzést, iránymutatást prostitúciós tevékenységen ért, 18 év alatti személyekkel szembeni intézkedések lefolytatásához, ilyen témájú hazai, illetve nemzetközi konferencián, tréningen, képzésen sem vettek részt*. Az iskolai bűnmegelőzési programok – DADA, ELLEN-SZER – oktatói, illetve az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók *nem találkoztak olyan gyermekekkel, aki beszámolt volna a saját magát érintő, vagy a környezetében történő prostitúcióról*. Ezekre az esetekre vonatkozó protokoll nem áll rendelkezésükre.

A vizsgált időszakban két eljárásban került sor 18 év alatti, prostitúcióban érintett személyek meghallgatására. A gyermekprostitúció kihasználása büntett elkövetésének gyanúja miatt folytatott nyomozás során a 16 éves, intézeti nevelés alatt álló lány tanúkénti kihallgatása a gyermekvédelmi gyám jelenlétében, két alkalommal történt. A gyermekmeghallgató szoba igénybe vételére nem került sor. Az eljárás során igazságügyi pszichológus szakértőt rendeltek ki, aki megerősítette a fiatalkorú tanúvallomását. A kerítés büntett elkövetésének gyanúja miatt folytatott nyomozás során a 17 éves lány tanúként történő kihallgatására egy alkalommal, a törvényes képviselőjének távollétében került sor. A gyermekvédelmi gyám értesítése telekommunikációs eszköz útján történt. A gyermekmeghallgató szoba használatára ezen eljárásban sem került sor.

A fenti eljárásokat lefolytató Szombathelyi Rendőrkapitányság a nyomozások során – a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként – folyamatosan tartotta a kapcsolatot a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatalának Járási Gyámhivatalával, valamint a Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálattal, akikkel hatályos együttműködési

megállapodásokkal rendelkezik. A rendőrkapitányságok szoros kapcsolatban állnak az illetékességi területükön működő gyermekotthonokkal. A vizsgált időszakban azonban az intézményekből prostitúcióval kapcsolatos jelzés nem érkezett hozzájuk.

3.8.6 A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint az illetékességi területükön 2012. január 1-je és 2015. december 31-e között az ENYÜBS statisztikai rendszer adatai szerint gyermekprostitúcióval összefüggésben *nem indult büntetőeljárás*. 18 év alatti személy ezen aspektusban nem került a hatóság látókörébe a vizsgált időszakban. A válasz szerint mindazok ellenére, hogy a megyében a tárgyidőszak során a gyermekek üzleti jellegű szexuális kihasználása, kizsákmányolása miatt nem indult eljárás, illetve nem jellemző az ilyen érintettség, *mind területi, mind helyi szinten nagy figyelmet fordítanak a kapcsolódó bűnmegelőzési feladatokra*, valamint a fiatalok felkészítésére, a figyelemfelhívásra. Ennek oka az esetleges látencia mellett a fiatalok veszélyeztetettsége, kiemelt kockázatú áldozati csoportként való kezelése.

A prevenció célú fellépésre az adott témáról tartott előadásokon, tájékoztatókon, másrészt egyéb témakörökhöz – így például az ismerkedés, az internet veszélyei, vagy a biztonságos külföldi munkavállalás tematikához – kapcsolódva kerül sor. A 18 év aluliak mellett igyekeznek megszólítani a szülőket, a jelenlegi, leendő pedagógusokat, szociális és gyámhivatalok munkatársait, illetve a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyéb tagjait is. Fentiek mellett kiemelten kezelik, és fokozottan vizsgálják a kiskorúak eltűnésével kapcsolatos ügyeket, az eltűnések okait, hátterét. A Bűnmegelőzési Osztály 2010-ben „*Lépésről lépésre - együtt a biztonságért*” címmel komplex prevenció modul dolgozott ki, elsősorban középiskolások számára. A projekt több pillérből áll, alapja a 13 paravánból álló vándorkiállítás, emellett készültek az érintetteknek szóló tájékoztató kiadványok, egy bűn- és baleset megelőzési témájú társasjáték és egy prevenció munkafüzet, valamint elindult a www.bulisbiztonsag.hu honlap. A cél, hogy egyedi prevenció megoldások alkalmazásával segítse a fiatalok önvédelmi mechanizmusainak erősítését, a bűnelkövetővé illetve áldozattá válásának elkerülését. Kiemelt terület az idegenekkel való kapcsolatok kezelése, illetve azon helyzetek, szituációk középpontba állítása, ahol fontos lehet a „*nemet mondás*” gyakorlása. 2011-ben a program képviselte Magyarországot az EUCNP prevenció versenyen, amelyet „*Sport, tudomány és művészet szerepe a bűnmegelőzésben a gyermek és fiatalok körében*” címmel Varsóban rendeztek meg. Itt nemzetközi „jó gyakorlatokat” is megismerhettek, amelyeket prezentáció formájában a bűnmegelőzés területén tevékenykedő kollégáikkal is megosztottak.

2013-ban az Ágota Alapítvánnyal közösen készítették el a „*Boldog párkapcsolatra, biztonságra vágyasz?*” fiataloknak szóló bűnmegelőzési kiadványt, amely a modernkori emberkereskedelemre, a prostitúció veszélyeire is felhívja a figyelmet. A kiadványban feltüntették a megelőzéshez, illetve segítségkéréshez kapcsolódó internetes elérhetőségeket és telefonszámokat is. A brosúrát az együttműködő szervezetek bevonásával lakóotthonokban, ifjúsági intézményekben, táborokban – így az intézetben, nevelőszülőknél elhelyezett kiskorúaknak szervezett nyári Ágota-táborokban –, fesztiválokon, illetve a fiatalok részvételével zajló egyéb rendezvényeken is terjesztik. A rendőrkapitányságok emellett folyamatosan felmerik, aktualizálják, illetve ellenőrzik a prostitúció megjelenési helyeiként számon tartott útszakaszokat, szórakozóhelyeket, az információáramlás elősegítése érdekében kapcsolatot tartanak többek között a polgárőr szervezetekkel is.

Feladataik ugyanakkor 2015-ben az Európai Unió az áldozatok jogairól szóló irányelvének átültetéséhez, az áldozati jogok bővüléséhez kapcsolódva változtak. Ezek közül kiemelhető, hogy az érintett kiskorúak a különleges bánásmódot igénylő sértetti körbe tartoznak, és velük kapcsolatban az eljárás során a lehető legnagyobb kíméletre kell törekedni. A változásokról, illetve az áldozatsegítés lehetőségeiről sajtóközleményben, valamint havi megjelenésű elektronikus információs hírlevelükön, illetve az önkormányzatoknak és egyházaknak is eljuttatott Police Mailen keresztül is tájékoztatták a lakosságot. Elsősorban a parancsnoki eligazításokon, és az érintettek részvételével zajló oktatásokon, képzéseken hívják fel a figyelmet a speciális tudnivalókra, illetve a gyermek- és fiatalok sértettekkel való különleges bánásmódra. 2014-ben külön képzéseket tartottak az emberkereskedelem áldozatainak azonosítási rendjéről.

A Bűnmegelőzési Osztály koordinálásával az eljáró kollégák számára több olyan megyei képzést is szerveztek, melynek tematikája kapcsolódik a 18 éven aluliakkal szembeni intézkedések lefolytatásához. A 2012. április 26-án, illetve 2012. május 3-án tartott „Együtt a biztonságért” című rendezvény egyik témája a gyermekmeghallgatás, illetve a gyermekmeghallgató szobák használata volt. Első alkalommal 63 fő, második alkalommal 23 fő részvételével zajlott a képzés. 2013. június 21-én a bíróság és az ügyészség meghívásával a bűnügyi és a rendészeti állomány – 40 fő – részére megszervezték a *”Gyermekmeghallgató szobák igénybevételének tapasztalatai”* elnevezésű továbbképzést a kiskorúak meghallgatásával és a gyermekmeghallgató helyiségek használata kapcsán. A rendezvényen a gyermekmeghallgató szobák kialakításával, használatával kapcsolatos általános tájékoztató mellett előadást tartott a fiatalok ügyésze, a Szegedi Ítéltábla elnöke, gyermekmeghallgatás témakörben a főkapitányság pszichológusa, a gyermekbántalmazással kapcsolatban egy gyermekpszichiáter, aki a gyermekek szexuális kizsákmányolása témájáról is beszélt. A kiemelten az „Emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről” megtartott oktatáson a Bűnügyi Igazgatóság berendelt munkatársai mellett rendőrkapitányságonként 4-4 a témában érintett kolléga, valamint az áldozatvédelmi referensek, tanyai összekötők, a DADA programban részt vevő rendőrök, az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók vettek részt. 2014-ben a Szegedi Járási Ügyészség szervezésében megbeszélésre illetve egyeztetésre került sor a fiatalok gyanúsítottak ügyében folytatott büntetőeljárások és a kiskorú veszélyeztetése bűncselekmények nyomozása során felmerült általános problémákkal kapcsolatban.

2012 és 2015 között több alkalommal is részt vettek az ORFK által szervezett hazai konferenciákon, továbbképzéseken. 2013. március 12-én a gyermekjogok, gyermekmeghallgató szobák kialakítása és használata témakörben Budapesten tartott központi képzésen 4 fő, 2013 decemberében az ORFK „Emberkereskedelem, prostitúció”, illetve az emberkereskedelem áldozatainak azonosítási rendje témakörben tartott továbbképzésén 3 fő vett részt. Az ORFK Bűnmegelőzési Osztálya 2014 decemberében 3 napos képzést szervezett *”Gyermekvédelem a rendőrségen”* címmel, amelyen a megyei áldozatvédelmi, a gyermek- és ifjúságvédelmi előadó vett részt. A rendezvények képzési segédanyagát a kapitányságoknak is rendszeresen megküldik.

Az Iskolai ELLEN-SZER és DADA oktatóik, valamint az iskolai bűnmegelőzési tanácsadók tevékenységük során nem találtak olyan fiatallal, aki gyermekprostitúció kapcsán érintett volt, vagy aki ilyen esettel kapcsolatban kért volna segítséget. Mivel a megyében nem jellemző a gyermekprostitúcióval összefüggő bűncselekmények előfordulása, erre vonatkozó külön protokollal nem rendelkeznek. A szakirányítási tevékenységhez, az ellenőrzési-koordinációs feladatokhoz kapcsolódva az oktatók a munkájuk során felmerülő problémák, a kiemelt esetek kapcsán a megyei bűnmegelőzési osztályvezetővel, programkoordinátorral felveszik a kapcsolatot.

A rendőrség áldozatsegítő feladatairól szóló 64/2015. (XII. 12.) BM rendeletnek megfelelően, ha a feljelentést a sértett teszi, a rendőrség a feljelentés megtételekor megvizsgálja, hogy a sértett a Be. 62/C. § szerinti különleges bánásmódot igénylő sértett-e. Az eljárás során a Gyvt. által előírtaknak megfelelően azt is megvizsgálják, hogy indokolt-e a kiskorú alap- vagy szakellátásban történő elhelyezése, és azt, hogy a törvényes képviselő tudomással bírt-e a kiskorú magatartásáról, cselekményéről, azzal kapcsolatban terheli-e valamilyen felelősség. A gyermekek sérelmére elkövetett jogsértő cselekmény esetében a rendőrségi pszichológus segítségét is igénybe kell venni a meghallgatáskor. Lehetőség szerint az ilyen feladatokkal megbízott előadóhoz kerül az ügy, aki már az első meghallgatástól kézben tartja az ügyet, közvetlenebb, személyesebb kapcsolatot tud kiépíteni a sértettel, ami segítheti az átélt trauma káros hatásainak csökkentését is.

A meghallgatás a *kapitányságokon kulturált körülmények között*, az áldozat kíméletével, személyiségi jogainak tiszteletben tartásával, az erre a célra kialakított irodákban történik. Illetékességi területükön *gyermekmeghallgató helyiség a Szegedi Rendőrkapitányságon működik*. A 2008 óta működő szoba hivatalos átadására 2012. november 8-án került sor, ekkor kapták meg az alkalmasságot igazoló tanúsítványt. A helyiség technikai ellátottsága, berendezése, felszerelése megfelel az előírt szakmai követelményeknek. A meghallgatás során elhangzottak rögzítése (képfelvétel és hangfelvétel) biztosított. *A szobát főként a nyomozási bíró, illetve a pszichológus szakértő veszi igénybe.*

Gyermekprostitúcióval összefüggő konkrét esetben nem vették fel a kapcsolatot a gyermekvédelmi jelzőrendszer más tagjával. Folyamatos kapcsolatban állnak az érintettekkel, kölcsönösen részt vesznek a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos rendezvényeken, interdiszciplináris eszmegbeszéléseken. A kormányhivatal a jelzőrendszeri tagok számára minden tanév végén megelőzési célú egyeztető fórumot szervez, mely kiemelt témája 2013-ban a kiskorúak eltűnése, 2015-ben pedig a gyermekmeghallgató szobák használata volt.

3.8.7 A Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint, a megyében 2012. január 1. és 2015. december 31. közötti időszakban *összesen 12 esetben indult eljárás 18 év alatti személy sérelmére elkövetett prostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények miatt.* Négy esetben 18. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett kerítés büntette, egy esetben kitartottság büntette, két esetben kényszerítés büntette, négy esetben személyi szabadság megsértése büntette, egy esetben gyermekprostitúció kihasználásának büntette miatt. A személyi szabadság megsértése büntett és a kényszerítés büntett miatt indult eljárás jelenleg is folyamatban van. Két esetben vádemelési javaslattal, míg *nyolc esetben megszüntetéssel zárták le az ügyeket.* 7 eljárást azért szüntettek meg a Be. 190. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján, mivel a nyomozás adatai alapján nem volt megállapítható a bűncselekmény elkövetése és eredmény az eljárás folytatásától sem volt várható. Egy eljárást a Be. 190. § (1) bekezdés *a)* pontjára hivatkozással szüntettek meg, mivel a cselekmény nem volt bűncselekmény. A kapott tájékoztatás szerint az érintett időszakban ugyanakkor prostitúciós célú emberkereskedelem elkövetése miatt nem indult eljárás.

A főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya már a 2006. évben „*Biztos, hogy ezt akarod?!*” címmel programsorozatot indított, amelynek keretében iskolákban, nevelőotthonokban tartanak felvilágosító előadásokat a prostitúció és az emberkereskedelem elkerülési lehetőségeinek és módszereinek ismertetésére. A program preventív hatása érezhető. A főkapitányság a gyermekprostitúció kérdését 2012. január 1-jét megelőzően és jelenleg is kiemelt feladatként kezeli. *Fiatalkorúval szemben helyszíni bírság kiszabását mellőzik, mivel a többségüknek nincsen jövedelme. A bíróság fiatalkorú esetében többnyire figyelmeztetést alkalmaz.* Ha a bíróság a határozatában szabálysértési elzárást szab ki és az eljárás őrizetbe vétel mellett folyik, akkor a bíróság a határozathozatalig a Pécsi Rendőrkapitányság fogdáján töltött időt beszámítja az elzárás napjaiba.

Az intézkedő rendőr a saját észlelése, az esetleges bejelentés adatai, a helyszíni adatgyűjtés, az eljárás alá vont előzményi adatainak elemzése, összevetése módszerével elsődlegesen foglal állást a jogsértést esetlegesen megalapozó körülményekről. Az eljárás során a törvényes képviselő legtöbbször vélelmezi, hogy a prostitúcióval érintett személyt kényszerítik. Ezt azonban az érintettek többnyire nem erősítik meg, ezért ezeket az információkat a bűnügyi szolgálati ág bevonásával tisztázzák. *Ha valószínűsíthető a kényszerítés, a rendőrségi gyakorlat szerint az eljárás folyamán a fiatalkorú sértetti minőségben szerepel.* Ha gyermek vagy fiatalkorú prostituált került rendőri intézkedés alá, akkor mindig sor került a Gyvt.-ben meghatározott feladatok végrehajtására: jelzésadásra a kiskorú veszélyeztetettsége esetén, ideiglenes hatályú elhelyezésre, emellett értesítik a lakóhely szerint illetékes gyámhatóságot és a családsegítő szolgálatot.

A bűnmegelőzési és a bűnüldözési tevékenységet végző rendőrök rendelkeznek speciális szakmai ismeretekkel a prostitúció jelensége tárgyában. A bűnmegelőzési tanácsadók a témában a kijelölt középiskolákban magas szintű bűnmegelőzési tevékenységet végeznek. 2015 februárjában, a Pécssett szervezett *A gyermekkereskedelem (gyermekprostitúció) és a gyermekek kiszákmányolása elleni intézményi fellépés Magyarországon*” szakmai fórumon a főkapitányság állományából 4 fő vett részt.

Fiatalkorú esetében szexuális bűncselekmények esetén a kihallgatást jellemzően azonos nemű személy végzi. Ilyen esetben a Be. *a törvényes képviselő értesítésének kötelezettségét írja elő, jelenléte azonban nem kötelező.* Szakember – például gyermekpszichológus, pedagógus – jelenléte az eljárás folyamán speciális esetekben szükséges, ha jelenlététől az eljárás eredményessége várható, avagy a sértett – esetleg traumatikus – állapota megkívánja. *Ha a tiltott prostitúció gyermekkorú elkövetője szexuális jellegű bűncselekmény áldozata, akkor őt kötelezően hallgatja ki a speciálisan kialakított gyermekmeghallgató helyiségben, Pécssett a lehetőleg azonos nemű nyomozó vagy vizsgáló.* A kihallgatáson a

törvényes képviselő jelenléte kötelező. E nyomozati cselekményről audiovizuális felvétel készül. Bűncselekmény áldozataként megjelenő fiatalkorú prostituált esetén igazságügyi pszichológus szakértő kirendelésére az ügy jellegétől függően kerül sor. Jellemzően az ilyen ügyekben felmerülnek olyan szakkérdések, amelyek megválaszolása miatt a szakértő kirendelése indokolt. A legtöbb esetben a büntetőeljárás megindítására és lefolytatására a törvényes képviselő, a gyám, vagy a gyermekotthonok jelzésére, valamint közreműködésük mellett került sor.

A főkapitányság írásos *együtműködési megállapodást a bentlakásos gyermek- intézményekkel nem kötött*, azonban a megye területén lévő gyermekotthonokkal, gyermekjóléti szolgálatokkal és a lakásotthonok vezetőivel a hivatali kapcsolattartás folyamatos, rendezett. A gyermekotthonok a jelzéseikben jellemzően intézetből szökött fiatalkorúak tartózkodási helyének megállapításában kérnek segítséget, illetve terjesztenek elő felkutatási kérelmet. Eseti jelleggel előfordul, hogy e fiatalkorúak prostitúciós tevékenységet folytatnak, azonban ilyen esetekben kényszerítésről, illetve szexuális jellegű tevékenységgel kapcsolatos gazdasági kizsákmányolásról nem beszélhetünk. Álláspontja szerint a szökések mögött javarészt más jellegű motivációk húzódnak meg.

Forrás: ENYÜBS		Eljárások száma*	Regisztrált bűncselekmények száma*	Gyermekkorú sértettek száma	Gyermekkorú összesen		Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Borsod-Abaúj-Zemplén	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar	Pest	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Vas	összesen	Fel nem tüntetett megyék, ahol még van eset	összes megye
					< 18	* Az összes, nem csak gyermekkorúakra vonatkozó eljárás és r.bcs.												
2015	Kerítés	132	81	5	27	32	3	0	1	1	0	5	5	0	2	17	Fejér: 2; Heves: 2; Somogy: 8; JNSZ: 1; Tolna:1; külföld:1=15	32
	Kitartottság	74	32	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1		1
	Gyermekprostitúció kihasználása	61	51	2	44	46	7	1	0	6	0	7	5	0	0	26	Heves:1; Somogy:16; JNSZ:1; Zala:2=20	46
	Emberkereskedelem	23	5	0	3	3	1	0	0	0	0	0	2	0	0	3		3
	Kényszerítés (minősített eset)					0												
2014	Kerítés	162	84	1	30	31	7	0	1	3	0	2	1	6	0	20	Heves: 1; Veszprém:4; Somogy:2; JNSZ:2; Tolna:1; Külföld:1=11	31
	Kitartottság	99	52	0	3	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	JNSZ:1	3
	Gyermekprostitúció kihasználása	21	9	0	9	9	1	0	0	0	0	2	1	0	0	4	Komárom:1; Veszprém:1; Somogy:1; Tolna:1; Zala:1=5	9
	Emberkereskedelem	25	9	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Veszprém:1	1
	Kényszerítés (minősített eset)					0										0		
2013	Kerítés	163	97	26	15	41	21	0	0	3	1	0	1	2	0	28	Békés:1; Heves:1; Nógrád: 4; Veszprém:5; Tolna:4=15	43
	Kitartottság					0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
	Gyermekprostitúció kihasználása					0										0		0
	Emberkereskedelem	16	5	0	0	0										0		0
	Kényszerítés (minősített eset)					0										0		
2012	Kerítés	163	97	0	24	24	5	0	3	3	0	2	0	2	0	15	Fejér:2; Heves:2; JNSZ:3; Zala:2=9	24
	Kitartottság	137	69	0	69	69										0		0
	Gyermekprostitúció kihasználása					0										0		
	Emberkereskedelem	31	22	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	JNSZ:2; külföld:1=3	4
	Kényszerítés (minősített eset)																	

ld. <http://ujbtk.hu/szomora-zsolt-megjegyzesek-az-uj-bunteto-torvenykonv-nemi-buncselekményekrol-szolo-xix-fejezetehez/>

Forrás: STAT-VIR	Szabs. Tényállás	Nemek szerinti bontás	Szankciók szerinti bontás					Pénzbírság és helyszíni bírság összesen (HUF)	Befizetett pénzbírság és helyszíni bírságok összege (HUF)
			Elkobzás	Elzárás	Figyelmeztetés	Közérdekű munka	Pénzbírság és helyszíni bírságok		
Fiatalkorúak	172. § Tiltott prostituáció és 184. § Szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma	Fiatalkorú elkövetők száma egész évben összesen							
	esetszám	100 nő/1 férfi	0	9	44	18	30	1.185.200	0
2015	%		0	8,9	43,6	17,8	29,7		
	esetszám	271 nő/1 férfi	3	53	130	19	67	2.078.200	54.000
2014	%		1,1	19,5	47,8	7,0	24,6		

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján a biztos a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja szerint a biztos – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.

A területi gyermekjóléti szolgálatok, valamint a gyermekotthonok az alapvető jogok biztosá hatáskör értelmezése alapján közszolgáltatónak, minősül, ezért eljárásuk vizsgálata az Ajbt. 18. §-a alapján az alapvető jogok biztosának hatáskörbe tartozik. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés f) pontja értelmében hatóságnak minősül a rendvédelmi szerv is, így hatáskörömet az ügyvel kapcsolatosan a rendőrség intézkedéseire is megállapítottam.

II. A vizsgált alapjogok és alkotmányos elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az alapjogi biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, II. cikkében, XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2 § (1) bekezdésének, 54. § (1) bekezdésének, 67. § (1) bekezdésének szövegével, akkor megállapítható, hogy a vizsgálat tárgyát képező elvek és jogok a tekintetében nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, amely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná.

Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozatok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában megfogalmazta, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybíróági gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság tehát nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények. Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek is csak a jog által meghatározott keretek között fejthetik ki a tevékenységüket.

2. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a *nemzetközi jog és a magyar jog összhangját*. Az Alkotmánybíróság vonatkozó határozata¹ szerint az Alaptörvény fenti rendelkezésének érvényesüléséhez mindhárom szintet, a belső jogot, a nemzetközi szerződést és az Alaptörvényt együttesen és összefüggésében kell vizsgálni. A három szint együttes érvényesítésének az Alaptörvény Q cikk § (2) bekezdéséből eredő kötelezettségét az Alkotmánybíróság ítélezésének első évében megfogalmazta: Az Alkotmánybíróság szerint, ha a már megkötött nemzetközi szerződés és a belföldi jog összhangjának hiánya állampolgárok alkotmányban biztosított alapvető jogai sérelmét idézi elő, a magyar állam úgy tesz eleget az alkotmányban vállalt kötelezettségének, ha olyan belső szabályokat hoz létre, amelyek a kialakult helyzetet az Alkotmánnyal összhangban rendezik. Oly módon, hogy az államnak az állampolgárokkal szembeni közvetlen helytállásával biztosítja az alkotmányos egyensúlyt anélkül, hogy a nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségeit megszegné.² Egy másik döntés szerint a magyar jogrendszer biztosítja a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját. Ebből az alkotmányi rendelkezésből nem csupán az a jogalkotói kötelesség folyik, hogy a belső jog szabályai ne álljanak ellentétben valamely nemzetközi jogi kötelezettséggel, hanem az is, hogy az illetékes jogalkotó szerv bocsássa ki azt a jogszabályt, amely nélkülözhetetlen valamely nemzetközi jogi kötelezettség teljesítéséhez.³

Az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20-án egyhangúan fogadta el és 1990. szeptember 2-án lépett hatályba. A következő évtizedben az ENSZ tagállamok – két ország kivételével – ratifikálták. Ezzel az egyezmény a legszélesebb körben elismert nemzetközi emberi jogi szerződéssé vált. Magyarország, mint az egyezményt ratifikáló országok egyike (a Magyar Köztársaság az 1991. LXIV. törvényben hirdette ki az Egyezményt), nemzetközi kötelezettséget vállalt, hogy érvényesíti a gyermekek alapvető jogait és a gyakorlatban alkalmazza az egyezmény előírásait. Az Egyezmény 1. cikke deklarálja, hogy gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. Az Egyezmény 3. cikke szerint a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő

¹ 4/1997. (I. 22.) AB határozat

² 30/1990. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1990, 128., 134.

³ 16/1993. (III. 12.) AB határozat, ABH 1993, 143., 154.

döntésükben a gyermek mindenekfelett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

Az Egyezmény 19. cikke alapján a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy *megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától.* Mindezt addig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükségesek szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.

Az Egyezmény 34. cikke szerint a részes államok kötelezik magukat arra, hogy *megvédik a gyermeket a nemi kizsákmányolás és a nemi erőszak minden formájától.* Ebből a célból az államok hazai, kétoldalú és többoldalú síkon különösen az alábbiak megakadályozására tesznek intézkedéseket:

- a) a gyermek ösztönzése vagy kényszerítése törvénytelen nemi tevékenységre;
- b) a gyermekek kizsákmányolása prostitúció, más törvénytelen nemi tevékenység céljára;
- c) a gyermekek kizsákmányolása pornográf jellegű műsorok vagy anyagok elkészítése céljára.

Az Egyezményben említett jogok biztosítása és előmozdítása érdekében a részes államok megfelelő segítséget nyújtanak a szülőknek és a gyermek törvényes képviselőinek a gyermek nevelésével kapcsolatban reájuk háruló felelősség gyakorlásához, és gondoskodnak gyermekjóléti intézmények, létesítmények és szolgálatok létrehozásáról.

Az Egyezmény 37. cikke deklarálja, hogy a részes államok gondoskodnak arról, hogy – b) pont – gyermeket törvénytelenül vagy önkényesen ne fosszanak meg szabadságától. *A gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.*

A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv 1. cikke alapján a részes államok a jelen Jegyzőkönyv előírásainak megfelelően megtiltják a gyermekek eladását, a gyermekprostitúciót és a gyermekpornográfiát. A 2. cikk (b) pontja értelmében gyermekprostitúciónak minősül a gyermek szexuális tevékenységekben történő felhasználása, díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében.

A Jegyzőkönyv 8. Cikke alapján a részes államok biztosítják, hogy az áldozat tényleges életkorával kapcsolatos bizonytalanság ne akadályozza meg a büntetőjogi nyomozás megindítását, beleértve az áldozat korának megállapítására irányuló vizsgálatokat is. A részes államok biztosítják, hogy büntető igazságszolgáltatási rendszerben a jelen Jegyzőkönyvben foglalt jogsértések áldozataival való foglalkozás során a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit tekintik elsődleges fontosságúnak. A részes államok intézkedéseket tesznek a megfelelő képzés, különösen a jogi és pszichológiai képzés biztosítása érdekében azon személyek részére, akik a jelen Jegyzőkönyv által tiltott jogsértések áldozataival foglalkoznak.

A Jegyzőkönyv 9. Cikke szerint a részes államok elfogadnak vagy megerősítenek, végrehajtanak és terjesztenek *jogszabályokat, közigazgatási intézkedéseket, szociális politikákat és programokat a jelen Jegyzőkönyvben foglalt jogsértések megelőzése érdekében.* Különös figyelmet szentelnek az ilyen gyakorlat szempontjából különösen sérülékeny gyermekek védelmének. A részes államok minden alkalmas eszközzel, értve ez alatt az oktatáson és a továbbképzésen keresztül nyújtott információt, elősegítik a közvélemény egészében, beleértve a gyermekeket is, a megelőző intézkedések és a jelen Jegyzőkönyvben foglalt jogsértések káros hatásainak tudatosítását. A jelen cikkben foglalt kötelezettségeik teljesítése során a részes államok bátorítják a közösség, különösen a gyermekek és a gyermekáldozatok részvételét az ilyen információs, oktatási és képzési programokban, beleértve a nemzetközi szintet is. A részes államok *minden lehetséges intézkedést megtesznek az ilyen jellegű jogsértések áldozatai számára minden alkalmas segítségnyújtás biztosítása érdekében,* beleértve a teljes társadalmi visszailleszkedésüket, valamint teljes testi és lelki felépülésüket.

3. Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírószági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit. A méltósághoz való jognak részét képezi az is, hogy minden embert másokkal egyenlő méltóságú személyként kell kezelni, vagyis az egyes emberek és embercsoportok között tilos indokolatlan, ésszerűtlen különbséget tenni.

Az Alkotmánybírószág az ember életét és méltóságát egységben szemlélte, ami azt jelenti, nem választhatók külön az ember társadalmi és biológiai dimenziójához fűzhető jogok. Az emberi méltósághoz fűződő jog az alkotmánybírószági gyakorlatában nem a személy szubjektumától függő méltóságérzethez kapcsolódott, hanem azt jelentette, hogy a jog az életet az emberi minőséggel együtt ismeri el, és kapcsol ahhoz elidegeníthetetlen jogokat. Az Alkotmánybírószág szerint az emberi méltósághoz való jog a természetes személyek autonómiáját jelenti, az önrendelkezésiüknek egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja van, amelynél fogva az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak ez a felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs érinthetetlen lényegük.

4. A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteleességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

IV. Az ügy érdemében

1. A kapcsolódó vizsgálatok megállapításai, illetve szakmai egyeztetések összefoglalása

1.1 Az A/JB-159/2017. számú ügyben 2017 elején az átfogó ombudsmani vizsgálat konkrét és rendszerszintű visszasságokat tárt fel az EMMI Zalaegerszegi Gyermekotthonának működése, ezen belül a speciális gyermekotthonokban elhelyezett gyermekek személyi szabadságát korlátozó jogsértő gyakorlat kapcsán. Felkértem az emberi erőforrásokért felelős minisztert, hogy tegye meg a szükséges lépéseket, hogy a jogsértő gyakorlat megszűnjön, ennek keretében segítse elő a szakértői munkacsoportban megkezdett egyeztetéseket és a jogszabály-módosítások előkészítését.

1.2 Az NRSZH és az EMMI létrehozott egy gyermekprostitúció elleni munkacsoportot, amelynek 2016. szeptember 29-én volt az alakuló ülése. A kezdeményezés több Baranya megyei civil és gyermekvédelmi szervezettől indult. A munkacsoport az EMMI államtitkárának felkérésére alakult meg, tárgya pedig a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekeket érintő gyermekprostitúció visszaszorítása érdekében történő szakmai együttműködés. Az alakuló ülésen elhangzott, hogy ez egy

igen feldolgozatlan terület, konkrét statisztikák nem is állnak rendelkezésre, így szükség van a tagok többrétű tudására, szakértelmére, tapasztalataira. A végső cél, hogy *egy olyan szakmai anyag készüljön el*, ami teljesskörű *helyzetjelentést, módszertani útmutatót* tartalmaz és a *jól bevált gyakorlatokról* ad tájékoztatást mind az államtitkárságnak, mind a gyermekvédelemben dolgozóknak. Tekintettel arra, hogy a munkacsoport által kidolgozott *záró tanulmány*⁴ megállapításai jelentősen kiadásakor nem voltak nyilvánosak, így azok tartalmának kivonatát jelentésemben nem tudtam ismertetni.

Tekintettel arra, hogy az alapjogi biztos hatáskörét, illetve a korábbi vizsgálatait is tekintve elsődlegesen a gyermekprostitúció jelenségének felmerésével, elemzésével, illetve annak alapjogi aspektusaival összefüggésben tud a leghasznosabban hozzájárulni a munkacsoport eredményességéhez, így a biztos a Jelenség-felmérés Almunkacsoportban vesz részt.

Amint arra az *AJB-704/2016. számú*, valamint az *AJB-373/2015. számú jelentésében*⁵ is rámutattam, hogy az intézményi keretek között gondozott gyermekek különösen veszélyeztetett csoportot képeznek a szexuális kizsákmányolás és a gyermekprostitúció, illetve az ezzel szoros összefüggésben álló emberkereskedelem tekintetében. Ezzel kapcsolatban az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága is észrevételeket tett, amelyekben szorgalmazta olyan mechanizmusok kialakítását, amelyek révén azonosíthatók és monitorozhatók azok a különösen sérülékeny gyermekcsoportok, akik helyzetük miatt fokozott kockázattal válhatnak szexuális kizsákmányolás és emberkereskedelem áldozatává.⁶ A Gyermekjogi Bizottság észrevételei közt javasolta azt, hogy a szexuális kizsákmányolás áldozatává vált gyermekek számára Magyarország biztosítsa a szükséges támogatást és védelmet.⁷ A Gyermekjogi Bizottság megállapításai szerint hiányzik a vonatkozó nemzeti stratégia, a figyelemfelhívó kampányok, valamint a szakemberképzés és a megelőzés.⁸

2. A gyermekprostitúció elleni állami fellépés helyzetével kapcsolatos megállapításaim és az ajánlásomra adott belügyminisztériumi válasz ismertetése

Az *AJB-7822/2013. számú jelentésében* egy konkrét, Zala megyét érintő ügy vizsgálata kapcsán megállapítottam, hogy a gyermekvédelmi szakellátás során az ideiglenes gondozás helyéül kijelölt gyermekotthon nem tudta motiválni az érintett gyermeket tekintettel arra, hogy összességében csak néhány órát tartózkodott az intézményben. Az esetleges speciális ellátására vonatkozó szükségletét – erre vonatkozó szakvélemény hiányában – nem lehetett megállapítani. A folyamatos szökései, prostituálódása miatt súlyosan veszélyhelyzetben lévő gyermek az ellátórendszer hiányosságaira is visszavezethetően a gyermekvédelmi szakellátórendszerben segítséget nem kapott. A jelentés rögzíti, hogy ennek hiányában sérült a gyermek legfőbb érdekét figyelembe vevő eljárás elve, a gyermeknek a védelemhez és gondoskodáshoz fűződő joga.

Az *AJB-373/2015. számon* a Debreceni Reménysugár Gyermekotthon működését a nemzeti megelőző mechanizmus jogkörében eljárva hivatalból vizsgálva átfogó jelentést adtam ki. ebben az ajánlásaim közt felkértem a belügyminisztert, hogy dolgozzon ki a gyermekek szexuális kizsákmányolására és a gyermekprostitúcióra vonatkozó bűnmegelőzési és áldozatsegítési *stratégiát*, valamint *figyelemfelhívó kampányokat* és az érintett szakembereknek készült képzési anyagokat. Emellett sürgettem az Európa Tanács gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális bántalmazása elleni védelméről szóló egyezményének (azaz a Lanzarote-i Egyezmény) ratifikációját. Örömteli fejlemény volt, hogy a Lanzarote-i Egyezmény kihirdetése 2015-ben megtörtént.⁹ Továbbra sem volt változás azonban a nemzeti stratégia tekintetében: a prostitúció

⁴ A gyermekvédelmi szakellátásba kerülő gyermekek szexuális kizsákmányolása záró tanulmány.

⁵ Vö. AJB-373/2015. számú jelentés 8. b) pontja.

⁶ Elfogadva a Gyermekjogi Bizottság 1929. ülésén (2014. szeptember 10.-én) CRC/C/OPSC/HUN/CO/1.

⁷ Lásd a Gyermekprostitúcióról szóló Fakultatív Jegyzőkönyv alapján készített országjelentésre adott záró észrevételek 16. pont

⁸ Lásd a Gyermekprostitúcióról szóló Fakultatív Jegyzőkönyv alapján készített országjelentésre adott záró észrevételek 9-13. pont

⁹ Lásd 2015. évi XCII. törvény az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról

kérdéskörével is foglalkozó Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Stratégia¹⁰ a gyermekprostitúció kérdésköréről alig tett említést, a gyermekeket a stratégia nem helyezte a fókuszába.

2.1 A belügyminiszter a Debreceni Reménysugár Gyermekotthon működését vizsgáló jelentésben tett ajánlásaimra a BM/5290/2016. számon adott választ és fejtette ki álláspontját a fenti témával kapcsolatban. A válaszhoz mellékelten megküldött feljegyzés arról tájékoztatott, hogy *ellentmondásos*, illetve *téves* az az ombudsmani megállapítás, illetve álláspont, amely szerint aggályos az a helyzet, amely a 18 év alatti, kiskorú prostituáltakat nem áldozatként, hanem elkövetőként kezeli, velük szemben még elzárás kiszabását is lehetővé teszi a hazai büntetőjog. A feljegyzés szerint ugyanis „*a magyar jog a 18. életévüket be nem töltött prostituáltakat elkövetőként kezeli, mivel sem a 18. életévét betöltött, sem az ennél fiatalabb személy tevékenysége nem valósít meg bűncselekményt vagy szabálysértést.*” A feljegyzés ezzel szemben ugyanakkor azt is rögzíti, hogy „*a különféle tevékenységek végzése esetén a szabályok megszegői esetében nem lehet büntetlenséget biztosítani pusztán azon az alapon, hogy az elkövető nem töltötte be a 18. életévét, hiszen ebben az esetben maga a szabályozás értelmét vesztené.*”

A megküldött feljegyzésben szerepel emellett az is, hogy a prostituált szexuális szolgáltatásra – a védett övezeteken kívül, magánlakásban illetve a türelmi zónákban – akkor ajánlkozhat fel, ha rendelkezik a *megfelelő orvosi igazolással*. Jelezte azt is továbbá, hogy a prostituált nem lehet a prostitúció elősegítése bűncselekmény szempontjából elkövető és így szabálysértést nem valósíthat meg. A feljegyzés értelmében a magyar jog lényegében nem a prostitúciós tevékenységet bünteti, hanem annak *az olyan formáit*, amelyek mások jogait, a köznyugalmat vagy a közbiztonságot veszélyeztetik. Mindezek alapján egyrészt úgy látja, hogy a büntetlenség, illetve az áldozatként kezelés *csak szexuális kizsákmányolás, kényszerítés esetén alkalmazható*, másrészt *egy-egy deviancia*, így *az önkéntes prostitúció esetén* nem lenne indokolt külön stratégiát alkotni.

2.2 A jelenlegi átfogó ombudsmani vizsgálat elősegítése, valamint a gyermekprostitúció jelenségének megítélésével kapcsolatos szakmai és jogi álláspont jobb megismerése érdekében arra kértem a belügyminisztert, hogy tájékoztasson a következő kérdésekkel összefüggésben:

- 1) Folytathat-e mindenféle szankció nélkül, legálisan, engedélyezett módon jelenleg egy 18. életévét be nem töltött személy a védett övezeten kívül, a külön jogszabályban foglaltak betartása mellett, „önkéntes alapon” prostitúciós tevékenységet? Amennyiben nem, akkor milyen módon kell reagálni a hatályos jogszabályok szerint egy ilyen helyzetben?
- 2) Kiskorú, 18 év alatti személyek esetében jogi értelemben lehetségesnek tartja-e egyáltalán önkéntes, azaz szabad döntésen alapuló prostitúciós „tevékenység” végzését, vagyis olyan helyzetet, amikor nem áll fenn semmilyen kényszer vagy kizsákmányolás?
- 3) Mi tekinthető olyan szexuális kizsákmányolásnak, illetve kényszernek, ezzel összefüggő momentumnak, amitől a tiltott prostitúciós tevékenység szabálysértését elkövető kiskorú személy elkövető helyett már segítségre szoruló áldozatnak tekinthető?
- 4) Jelenleg Magyarországon mely önkormányzatok és hol jelöltek ki olyan türelmi zónákat, ahol a prostitúciós tevékenység a többi szabály betartása mellett legálisan folytatható?

A megkeresésben egyben jeleztem azt is, hogy *a korábbi jelentéssel összefüggésben adott miniszteri választ nem tudom elfogadni*. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat (a továbbiakban: NBS) nem tesz kifejezetten említést a gyermekprostitúcióról, illetve a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról. Az NBS sem tartalmaz a gyermekprostitúció fogalmát, ugyanakkor rögzíti, hogy az „*emberkereskedelem tényállást az új Btk. rendszerében továbbra is kiegészítik a prostitúcióhoz kapcsolódó, ún. elősködő bűncselekmények, illetve a szexuális és a gyermekek védelmét szolgáló egyéb rendelkezések*”. Kimondja tehát azt, hogy a prostitúció jelenségébe tartozó magatartások az NBS célterületeként meghatározottnál szélesebb körűek. Felhívtam a figyelmet a megkeresésben, hogy jelenleg, ha a gyermek prostitúciós tevékenységre való kényszerítése nem bizonyított, vele szemben bírság alkalmazásának is helye lehet. *Miközben a*

¹⁰ Lásd 1351/2013. (VI. 19.) Korm. határozat Az Emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013–2016 közötti Nemzeti Stratégiáról.

nemzetközi standardok alapján a 18. életévüket be nem töltött prostituáltakat áldozatként kellene kezelni, a hatályos magyar jog a Szabstv. 172. §-a alapján elkövetőként kezeli őket, s akár szabálysértési eljárás kiszabását is lehetővé teszi velük szemben.

2.3 A belügyminiszter viszontválaszában ismét tájékoztatott, hogy hazánkban általában a prostitúció sem bűncselekményt, sem szabálysértést nem valósít meg, így a 18. életévüket be nem töltött személyeket sem kezelik hazánkban elkövetőként. Jelezte, hogy az Szbtv. 9. § (1) bekezdése alapján a prostituált a szexuális szolgáltatása igénybevételére csak 18. életévét betöltött személyt hívhat fel, illetőleg csak 18. életévét betöltött személy erre irányuló ajánlattételét fogadhatja el. Utalt arra is, hogy a Btk. 201. § (1) bekezdése alapján a prostitúció elősegítése büntetést valósítja meg és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki mást prostitúcióra rábír, épületet vagy egyéb helyet prostitúció céljára másnak a rendelkezésére bocsát, 18. életévét be nem töltött személy prostitúciójához segítséget nyújt. Emellett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki 18. életévét be nem töltött személyt bír rá prostitúcióra. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a Btk. 203. § (1)-(2) bekezdése alapján a gyermekprostitúció kihasználása büntetést követi el, aki 18. életévét be nem töltött személy prostitúciójából haszonszerzésre törekszik. Ugyancsak három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki 18. életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt, tehát a kiskorú prostituált szolgáltatásának az igénybe vétele az igénybe vevő személy részéről bűncselekmény, míg a prostituált sem bűncselekményt, sem szabálysértést nem valósít meg.

A Ptk. 6:96. §-a értelmében *semmis az a szerződés, amely nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik*. A prostitúciós tevékenység függetlenül attól, hogy azt felnőtt vagy gyermek teszi a jó erkölcsbe ütközik, így a Ptk. 6:96 §-a értelmében prostitúciós tevékenységet nem lehet jogszerűen folytatni.

A belügyminiszter emellett hivatkozott a Gytv. 6. § (1) bekezdésében foglaltakra, amely alapján a gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez. A Gytv. 6. § (5) bekezdése értelmében, a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. A Gytv. 10. § (1) bekezdése szerint a gyermek kötelessége különösen, hogy gondozása és nevelése érdekében szülőjével vagy más törvényes képviselőjével, gondozójával együttműködjön, képességeinek megfelelően tegyen eleget tanulmányi kötelezettségének, tartózkodjék az egészségét károsító életmód gyakorlásától és az egészségét károsító szerek használatától.

A belügyminiszter hangsúlyozta, hogy a hatályos szabályozás alapján tehát – mivel a 18. életévét be nem töltött személy részére a szexuális szolgáltatásért ellenszolgáltatást nyújtani bűncselekmény – a Ptk. 6:96. §-a alapján a prostitúciós tevékenység jogellenes. *A 18. életévét be nem töltött személy tehát „legálisan, engedélyezett módon” nem folytathat prostitúciós tevékenységet*. Mindazonáltal a felnőtt prostituált esetében sem a tevékenységet folytató – ha a tevékenységre vonatkozó korlátozásokat betartja – sem az azt igénybe vevő személy nem követ el szabálysértést vagy bűncselekményt, azaz az egyébként jogellenes tevékenységet a törvény az érvénytelenségen kívül büntetőjogi, vagy igazgatási szankcióval nem sújtja.

A 18. életévét be nem töltött, gyermekkorú prostituált esetében az ilyen szolgáltatást igénybe vevő személy bűncselekményt követ el, mindazonáltal 18. életévét be nem töltött prostitúciós tevékenységet folytató személy bűncselekményt vagy szabálysértést szintén nem valósít meg. Ha a rendőr 18. életévét be nem töltött személyt prostitúciós tevékenységen tetten éri, és a tevékenység nem valósítja meg a Szabstv. 172. §-ába ütköző tiltott prostitúció szabálysértését, úgy az Rtv. 33. § (2) bekezdés d) pontja alapján előállítja, majd ezt követően a 18. életévét be nem töltött személyt a szülőnek, avagy a gyámhatóságnak átadja.

Amennyiben a szülő, avagy gondviselő tekintetében felmerül, hogy

- a) tudott a kiskorú ilyen tevékenységéről,

- b) az ebből származó jövedelemből részesült,
- c) a kiskorúnak ilyen tevékenység végzéséhez segítséget nyújtott,
- d) a kiskorú sérelmére más bűncselekményt követett el,
- e) a gyermek nevelését súlyosan elhanyagolta,
- f) egyéb más súlyos veszélyeztető magatartást tanúsított, úgy a szülő, vagy gondviselő ellen az eset össze körülményére tekintettel, a Btk. 201. § (1) bekezdésébe ütköző prostitúció elősegítése, vagy 203. § (1) bekezdésébe ütköző gyermekprostitúció kihasználása, avagy 208. § (1) bekezdésébe ütköző kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt a rendőr köteles büntetőeljárást kezdeményezni.

Az előbbi esetben a rendőr – a Gytv. 171. § (1) bekezdés d) pontja alapján, figyelemmel a (2) bekezdés b) pontjára – *köteles hatósági eljárást kezdeményezni* a gyermekkel kapcsolatos súlyos veszélyeztető ok fennállására tekintettel. A gyermekprostituált előállítását követően, a Gytv. § 171. (2) bekezdés b) pontjára tekintettel a gyermek ön maga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása miatt a rendőr akkor is *köteles a gyámhatóság eljárását kezdeményezni*, ha a szülő esetében semmilyen jogsértő tevékenységet, avagy mulasztást nem lehetett megállapítani. Ha a rendőr 18. életévet be nem töltött személyt prostitúciós tevékenységen tetten éri, és a tevékenység során a 18. életévet be nem töltött személy megvalósította a Szabstv. 172. §-ába ütköző tiltott prostitúció szabálysértését, úgy a rendőr őt az Rtv. 33. § (2) bekezdés d) és f) pontjai alapján *előállítja*. A tiltott prostitúció szabálysértése miatt az eljárás a Szabstv. 41. § (1) bekezdése alapján a bíróság hatáskörébe tartozik. Tettenérés esetén a Szabstv. 73. § (1) bekezdése esetén helye van a *gyorsított bírósági eljárásnak*, így vagy erre kerül sor, vagy az elkövető ellen a Szabstv. 78. § (1) bekezdése alapján feljelentést tesznek. A rendőrnek ez esetben is kötelessége – a Gytv. előbb idézett rendelkezései alapján – a gyámhatóság eljárását kezdeményezni.

A Btk. 459. § (1) bekezdés értelmében, prostitúció a rendszeres haszonszerzés céljából történő szexuális cselekmény végzése, míg a szexuális cselekmény a közösülés és minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul. Az értelmező rendelkezés szerint a prostitúció nem csak magát a konkrét ellenszolgáltatás fejében végzett szexuális cselekményt jelenti, hanem általában a haszonszerzés céljából végzett ilyen tevékenységet. „*Így mindaddig, amíg a 18. életévet be nem töltött kiskorú sérelmére bűncselekmény nem valósul meg, addig kényszerből, valamint kizsákmányolásról nem lehet beszélni.*” A 18. életévet be nem töltött személy esetében a külső kényszer vagy fenyegetés nélküli haszonszerzés céljából történő felajánlkozás *nem tekinthető kényszernek*, vagy „*kizsákmányolásnak*”. E tekintetben ismét felhívta a figyelmet, hogy az ilyen tevékenységet folytató kiskorú tevékenysége jogellenes, azonban büntető vagy igazgatási szankció nem kapcsolódik hozzá. A Lanzarote-i Egyezmény 3. cikk c) pontja értelmében áldozatnak a szexuális kizsákmányolásnak vagy a szexuális zaklatásnak kitett gyermek minősül, tehát a Lanzarote-i Egyezmény értelmében sem tekinthető minden prostitúciós tevékenységet folytató kiskorú áldozatnak.

A Szabstv. 2. § (7) bekezdése alapján szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, akivel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn. A Btk. 19. § (1) bekezdése alapján nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt olyan kényszer vagy fenyegetés hatása alatt követi el, amely miatt képtelen az akaratának megfelelő magatartásra. A Btk. 20. § (1) bekezdése szerint, nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott. A Btk. 20. § (2) bekezdése értelmében, nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van. A fentiek alapján, ha a 14. életévet betöltött személy fenyegetés vagy kényszer hatására követi el a cselekményt, úgy nem tartozik a szabálysértésért felelősséggel, úgyszintén ha tévedésben cselekedett. Tehát *ha* a kiskorú bűncselekmény, vagy szabálysértés áldozataként kényszer, avagy fenyegetés hatására végzi a tiltott prostitúciót, avagy megtévesztették a prostitúciós tevékenység mibenlétével (például nem is tud róla, hogy másnak ellenszolgáltatást adnak), jogellenességével kapcsolatban (például nem tudta, hogy a helyszín védett övezet), vele szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn és így a szabálysértésért nem tartozik felelősséggel.

A belügyminiszter szerint fontos látni, hogy prostitúciós tevékenységet szankciómentesen nem csak *a türelmi zónákban* lehet folytatni. Az Szbtv. előírása pontosan meghatározza azon védett övezeteket, amelyek területén prostitúciós tevékenységet nem lehet folytatni. A Szbtv. 7. § (3) bekezdése értelmében, a többlakásos ház közös tulajdonban vagy használatban álló területén, közterületen elhelyezett létesítményekben, illetőleg járműben, valamint a védett övezeten belül a nem lakás céljára szolgáló helyiségben a prostituált szexuális szolgáltatást nem nyújthat. Az Szbtv. 8. §-a szerint, az önkormányzat a prostitúció tömeges megjelenése esetén rendeletében egy türelmi zónát jelölhet ki. Kivételesen – ha egy türelmi zóna kijelölése nem lehetséges – több türelmi zóna is létesíthető. A közterületi prostitúció folyamatos észlelése esetén türelmi zóna kijelölése nem mellőzhető az ötvenezer lélekszám feletti települések esetében.

A prostituált a szexuális szolgáltatása igénybevételére csak 18. életévét betöltött személyt hívhat fel, illetőleg csak 18. életévét betöltött személy erre irányuló ajánlattételét fogadhatja el. Tilos a szexuális szolgáltatásra felajánkozás mást, illetőleg másokat zaklató módja. A prostituált szexuális szolgáltatásra akkor ajánlkozhat fel, ha rendelkezik az egészségügyért felelős miniszter rendeletében előírt orvosi igazolással. Tilos a védett övezetben ellenszolgáltatást felajánlva mást szexuális szolgáltatás nyújtására felhívni, illetve más személy szexuális szolgáltatásának felajánlását elfogadni. Tilos írásban, kép- vagy hangrögzítő, illetve más berendezés útján más személy szexuális szolgáltatását felajánlani, azt reklámozni vagy ilyen cselekményekben közreműködni.

A fenti tilalmak megtartása mellett, pl. ha türelmi zónát jelöltek ki, annak területén, ha ilyen terület kijelölésére nem került sor, akkor a védett övezeten kívül, valamint magánlakásban a prostitúciós tevékenység nem valósít meg sem bűncselekményt, sem szabálysértést. Tilos azonban lakást másnak prostitúciós célra rendelkezésre bocsájtani, avagy nyilvános házat üzemeltetni.

A Btk. 201. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott bűncselekménnyel kapcsolatban felhívta a figyelmet a miniszter, hogy ez a cselekmény *célzatos*, tehát csak akkor valósul meg, ha valaki épületet vagy egyéb helyet kifejezetten prostitúció céljára bocsát másnak (akár ingyenes, akár visszerthes ügylet keretében) a rendelkezésére. A bérelt lakásban prostitúciós tevékenységet folytatni önmagában nem bűncselekmény. Tény azonban, hogy Magyarország területén egyedül *Tiszavasváriban került sor türelmi zóna kijelölésére*, mindazonáltal a Magyarországi Prostituáltak Érdekvédelmi Egyesülete kérésére több településen is kiadtak igazolást egyes közterületek esetében arról, hogy az adott terület *nem minősül védett övezetnek*.

3. Az önkéntesség és a kényszer értelmezési keretei a 18 év alatti gyermekek prostitúciós tevékenysége kapcsán Magyarország nemzetközi gyermekjogi kötelezettségei fényében

3.1 Ombudsmanként, illetve az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként az alapjogi, illetve gyermekjogi álláspontom alapját a Gyermekjogi Egyezmény, a Lanzarote-i Egyezmény és a Gyermekprostitúcióról szóló Fakultatív Jegyzőkönyvben foglaltak jelentik: *azaz fogalmilag kizártnak tartom az önkéntességet a prostitúcióban, ha az 18. életévét be nem töltött személy végzi*. Mindezek alapján tehát minden esetben abból kell kiindulni, hogy a kiskorú a prostitúciós tevékenységet valamilyen – akár fizikai, akár lelki, akár gazdasági kényszer vagy fenyegetés – hatására végzi. A Lanzarote-i Egyezmény 3. cikk c) pontja értelmében áldozatnak a szexuális kizsákmányolásnak vagy a szexuális zaklatásnak kitett gyermek minősül. A Gyermekprostitúcióról szóló fakultatív Jegyzőkönyv 2. cikk b) pontja szerint gyermekprostitúciónak minősül a gyermek szexuális tevékenységekben történő felhasználása, díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében

A fentiekből, valamint az állam gyermekvédelmi kötelezettségéből is levezethető, hogy automatikusan, kivételt nem engedve, *minden esetben kényszer áldozatának kell tekinteni azt a 18. életévét be nem töltött személyt, aki prostitúciós tevékenységet végez*. Álláspontom szerint egy megdönthetetlen vélelemről van szó: egyszerűen *nem fogadható el magyarázatként a prostitúciós tevékenységen ért gyermekkorú személy esetében az önkéntesség*, akkor sem, ha valamennyi érintett ezt meggyőzően és egybehangzóan állítaná. Könnyen előfordulhat, hogy maga a gyermek nincs tudatában annak, hogy ő áldozat, sőt nem is érzi áldozatnak magát és abban az esetben is, ha a

kényszer nem látványos: anyagi javak megszerzése vagy valamilyen függőség motiválja. Pusztán azért, mert a gyermekkorú személyt nem éri közvetlen és direkt fizikai fenyegetés vagy kényszer (pl. bántalmazás vagy szexuális erőszak), *nem beszélhetünk a kényszer hiányáról*. Nem egyeztethető össze az emberi méltósághoz való joggal az a helyzet, hogy egy kényszerhelyzetben lévő személyt áldozatként büntetőjogi vagy szabálysértési jogi szankció fenyeget.

Amint arra az Alkotmánybíróság több határozatában is felhívta a figyelmet: a *döntés súlya az, ami a gyermek joggyakorlásának korlátozását indokolja mindaddig, amíg felelős döntésre nem képes*. A döntést azok a *következmények, kockázatok* tehetik súlyossá, amelyeket a döntéssel a gyermek vállal. Állami kötelezettség, hogy *a gyermek személyiségfejlődéséhez szükséges védelmet és gondoskodást nyújtson*, mindez vonatkozik az egyértelműen káros hatások távol tartására, magában foglalja, hogy az állam a személyiségét, s így az egész jövőbeli életét meghatározó súlyos kockázatvállalást is elhárítsa.

Nem igényel hosszú igazolást, hogy a gyermek prostitúciós tevékenysége alapjaiban sérti a védelemhez és gondoskodáshoz való jogát, éles ellentétben áll a legjobb érdekével. Amennyiben egy gyermek ilyen helyzetbe kerül, az egyben azt is jelenti, hogy a szülő (törvényes képviselő), az állam részéről nem tett eleget a védelemhez, gondoskodáshoz való jog érvényesülésének. Az állam jogvédelmi kötelezettsége, hogy az ilyen helyzetbe került és így *áldozattá vált* gyermekeknek¹¹ hatékony *segítséget, támogatást* nyújtson, megóvja őket akár a saját, súlyos következményekkel járó döntéseitől, de mindezt a gyermekvédelmi rendszeren belül, nem pedig szankciók alkalmazásával. Másfelől a megelőzés területén az állam részéről – hasonlóan a drogfogyasztás területéhez – nem fakultatív feladat a gyermekek, a fiatalok megszólítása, a *jogtudatoság* előmozdítása.

Jelen vizsgálatom megerősítette, hogy *számszerűsíthető módon is szinte minden megkeresett megyében és a fővárosban is* – a rendőrség számára is érzékelhető módon – *jelen van a gyermekprostitúciós tevékenység*. Mindez annak ellenére is így van, hogy valamennyi válasz elismeri a *látencia* miatt azt, hogy mindössze az ilyen cselekményeknek egy kisebb hányada kerül valamilyen módon a gyermekvédelmi hatóságok, a rendőrség látókörébe. Rögzítenem kell azt is, hogy a kiskorúak ilyen irányú, súlyos kizsákmányolását másként közelíti meg a jogi szabályozás és másként a hatóság. A kapott válaszok alapján számos esetben elsősorban bűncselekmény, illetve szabálysértés elkövetőjeként és nem áldozataként tekintenek a prostitúcióval érintett gyermekekre.

3.2 A szankciórendszerrel összefüggésben szükséges kiemelni, hogy a Btk. 201. § (1) bekezdése alapján a *prostitúció elősegítése büntettét* valósítja meg és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki mást prostitúcióra rábír, épületet vagy egyéb helyet prostitúció céljára másnak a rendelkezésére bocsát, *18. életévét be nem töltött személy prostitúciójához segítséget nyújt*. Még súlyosabban, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki *18. életévét be nem töltött személyt* bír rá prostitúcióra. A Btk. 203. § (1) bekezdése alapján a *gyermekprostitúció kihasználása büntettét* követi el, aki *18. életévét be nem töltött személy prostitúciójából haszonszerzésre törekszik*. Három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a Btk. 203. § (2) bekezdése alapján az, aki *18. életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt, tehát kiskorú prostituált szolgáltatásának az igénybe vétele az igénybe vevő személy részéről bűncselekmény*.

A Szabstv. 172. §-a alapján tiltott prostitúció szabálysértéséről akkor beszélhetünk, ha valaki a külön törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján hozott önkormányzati rendeletben a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi. A Szabstv. 7. §-a szerint a szabálysértés miatt alkalmazható büntetések: a szabálysértési elzárás, a pénzbírság és a közérdekű munka. A Szabstv. 27. §-a szerint fiatalkorú az a személy, aki a szabálysértés elkövetésekor a 14. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem. A Szabstv. 179. §-a szerint a tiltott prostitúció szabálysértése esetén szabálysértési elzárás büntetés kiszabásának is helye van.

Jelen pillanatban – amint arra a belügyminiszter több válaszában is felhívta a figyelmet – a felnőtt prostitúciós tevékenység végzése önmagában nem minősül sem szabálysértésnek, sem

¹¹ Részletesen bemutatja az áldozat felismerés szempontjait az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló 354/2012 (XII. 13.) Korm. rendelet, valamint az EMMI 2016. EÜK 9. számú szakmai irányelve. Lásd: http://www.hbcs.hu/uploads/jogszabaly/2339/fajlok/EEM_szakami_iranyelve.pdf

bűncselekménynek, amennyiben megfelel az előírt korlátozásoknak és tilalmaknak. A miniszter azzal érvelt a Ptk. előírása alapján, hogy a 18 év alatti, azaz gyermekkorú személy jogszerűen nem végezhet prostitúciós tevékenységet (amellett, hogy az azt igénybe vevő személy viszont már büntethető). Megfordítva ezt az egyébként helytálló megállapítást azonban az is nyilvánvaló, hogy *ha egy 18 év alatti személy a tilalmakat megsértve (pl. türelmi zónán kívül a közterületen, vagy éppen orvosi igazolás hiányában)*¹² *végez prostitúciós tevékenységet, akkor vele szemben is szabálysértési eljárás indul tiltott prostitúció miatt.* Megjegyzendő az is, hogy egy gyermekkorú prostituált esetében – ahol az önkéntesség a már kifejtettek szerint cáfolható, – eleve nehezen értelmezhető a tilalmak és korlátozások megszegése, hiszen nem önkéntes a döntés.

A hatályos jogszabályok alapján tehát – a hatalmas látencia mellett – *tiltott prostitúciós tevékenység miatt szabálysértési eljárás folytatható le 18 és 14 év közötti személlyel szemben*, sőt a bíróság akár *elzárást is kiszabhat* adott esetben. A belügyminisztériumi válasz szerint a szabálysértési felelősség alól kizárólag akkor mentesül a gyermekkorú személy, ha bizonyítható, hogy a prostitúciós tevékenységet kényszer vagy fenyegetés hatására követte el.

A megkeresett szervek válaszai alapján megállapítható, hogy eltérő az egyes megyei rendőr-főkapitányságok eljárása, gyakorlata akkor, ha egy gyermeket tiltott prostitúciós tevékenységen érnek. A válaszokból kiderül, hogy több rendőrkapitányság is indított tiltott prostitúciós tevékenység miatt eljárást, ahol *az elkövető személy 18 év alatti volt, másutt viszont ilyen nem fordult elő.* A gyermekotthonok válaszai szerint gyakran fordul elő a *pénzbírság*, amit nem tudnak megfizetni a fiatalok. Általában éppen a jogellenes távollét miatt a gyermekotthonokból vagy a családtól való szökés nem tette lehetővé az időben való reakciót a közérdekű munkabüntetésre váltásra, így gyakran *az elzárás lett a végső büntetési forma.* Tapasztalataik szerint *ritka, hogy ezek a fiatalok vagy családjuk jövedelemmel, vagyonnal bírnak*, így rendszerint a gyermekotthonok kifizetik a pénzbírságokat, hogy a gyermeknek *ne kelljen az elzárást elszenvedni*, amely egy speciális szükségletű gyermek esetében különösen traumatizáló. Előfordul, hogy a 18 év alatti elkövető csak figyelmeztetést kap, éppen azért mert nincs vagyona, jövedelme. *Mindez a szankció alkalmazásának diszfunkcionális működését példázza*, egy közvetett vagy közvetlen, fizikai, lelki vagy gazdasági kényszer vagy fenyegetés hatása alatt álló 18 év alatti személy esetében sem a generális, sem a speciális prevenció sem működik. Jelenleg *nincsen olyan a felelősségre vonást kizáró szabály*, amely a jogalkalmazók számára egyértelművé tenné, hogy tiltott prostitúció miatt 18 év alatti személyek – mivel ők lényegében, a fentiek szerint áldozatnak tekintendők – nem szankcionálhatóak.

A rendőrségi válaszokban többnyire azt hangsúlyozták, hogy eljárásuk során *a büntetőjogi terminológiát használják*: gyermekkorúnak a 14. életévét be nem töltött személyt értik, míg a 14-18 év közöttieket fiatalokként tekintik. Más jogkövetkezmények és eljárásjogi kötelezettségek vonatkoznak így a gyermekkorú elkövetőkre és mások a fiatalokra. A kiskorúakkal szemben kezdeményezett eljárásuk során a Btk. és a Szabstv. rendelkezéseit, a rendőrségnek a prostitúcióval és ezen belül a gyermekprostitúcióval kapcsolatos feladatait szabályozó 13/2014 (V.16.) ORFK utasítását alkalmazzák. Ezért sok esetben – amennyiben a gyermeket prostitúciós tevékenységen érik – őrizetbe veszik, és szabálysértési eljárást kezdeményeznek ellene.

Az ismertetett rendőr-főkapitányságok válaszai alapján is látható, hogy a 18. életévüket be nem töltött gyermekek tiltott prostitúciós tevékenység észlelésekor nem áldozatként, hanem *elkövetőként kezelik*, és szabálysértési eljárást kezdeményeznek ellenük. Ha igazolódik, hogy az elkövető a cselekményt kényszer, fenyegetés hatására tette, úgy az a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően *büntethetőséget kizáró ok.* A problémát azonban – amint arra már utaltam – pontosan az jelenti, hogy *magát a kényszert, fenyegetést nehezen lehet bizonyítani*, a fenti adatokból egyértelműen kitűnik, hogy a gyermekek, az őket prostitúcióra rábíró (kényszerítő) személyeket nem jelentik fel, nem vallanak ellenük, nem egyszer az esetleges feljelentést kényszer hatására visszavonják.

¹² A Szabstv. 172. §-ához fűzött kommentár alapján prostitúciós tevékenység nem folytatható orvosi igazolás hiányában. Az Sztb. 9. § (3) bekezdése kimondja, hogy prostituált szexuális szolgáltatásra akkor ajánlkozhat fel, ha rendelkezik az egészségügyért felelős miniszter rendeletében előírt orvosi igazolással.

A kapott válaszok értelmében a rendőri szervek munkatársai a belső utasításoknak és a jogszabályoknak megfelelően járnak el. A szabályozás tekintetében és a gyakorlatban ugyanakkor a nemzetközi gyermekjogi és kötelezettségek nyomán egy *alapvető szemléletváltásra* van szükség.

Mindezek alapján megállapítom, hogy nem egyezhető össze a Gyermekjogi Egyezmény 19. cikkében, valamint a Lanzarote-i Egyezmény 3. cikkében foglalt kötelezettségekkel, és a gyermekek emberi méltóságához, valamint védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszátartást okozó az a jogi helyzet, hogy – a kényszer vélelmezése helyett – a magyar szabálysértési jogban a 18-14 év közötti személyek esetében is lehetőség van a felelősségre vonásra és szankcionálásra tiltott prostitúciós tevékenység végzése miatt.

Kétségtelen, hogy önmagában az, hogy a 18 év alatti személyek esetén nem kerülhet sor tiltott prostitúció miatt szabálysértési eljárás lefolytatására, illetve a szankcionálására számos, fent jelzett problémára megoldást jelentene. Ezzel együtt nem tekinthető önmagában elégségesnek, hanem pusztán az első lépésnek az érintett gyermekek jogainak védelme terén. Önmagában az sem elegendő, hogy a gyermekprostitúciós tevékenységet elősegítő, abban aktívan közreműködő nagykorú személyekkel szemben a hatályos büntetőjogi szabályok értelmében fel lehet lépni. Az ilyen helyzetbe került és a jog által is mindvégig következetesen és automatikusan *áldozatnak tekintett* gyermekek esetében ugyanis a veszélyeztető közvetlen környezet miatt – akár annak akarata ellenére – fokozottan *be kell lépnie a gyermekvédelmi rendszernek.*

A Lanzarote-i Egyezmény által is megkövetelt, az áldozatok hatékonyabb segítése, megvédése nélkül – amellett, hogy egyfajta bizalmat alapozhat meg és segítheti a kerítéssel, futtatással foglalkozó személyek jobb büntetőjogi felelősségre vonását – ugyanis nem lehet visszaszorítani a gyermekprostitúció létező jelenségét hazánkban. Amint arra több válaszadó is utalt, nem kerülhető meg továbbá a gyermekvédelmi intézmények, hatóságok, szakemberek és a rendőrség közötti *hatékonyabb együttműködés sem*; mindez nem múlhat pusztán azon, hogy egy-egy településen, megyében mennyire elkötelezettek az érintettek.

4. A prostitúció veszélyének súlyosan kitett, gyermekvédelmi szakellátásában nevelkedő gyermekek esetében a megelőzés és a megóvás eszközzrendszere kapcsán

Már a korábbi vizsgálatom során a gyermekprostitúció jelensége elleni fellépés és megelőzés kapcsán kiemelt fókuszot kapott a gyermekvédelmi szakellátásában nevelkedő gyermekek helyzete, esetükben ugyanis a veszélyeztetettség magasabb, mint a családban nevelkedő gyerekek esetében. A kapott válaszokból kitűnik, hogy a gyermekotthonokban az engedélyezett eltávozás alatt, illetve az intézményből való elszökés alkalmával *halmozottan megnő a prostituálódás veszélye (akkor is, ha nem eleve ez a szándék motiválta a szökést vagy a vissza nem térést).* Jellemző tapasztalat az, hogy a futtatók sokszor már az intézmény előtt várják a gyermekeket, sőt adott esetben ismert a személyük is az intézmények előtt, de nincsen ellenük olyan közvetlen bizonyíték, amely nyomán eljárhatnának, intézkedhetnének velük szemben. Magam is osztom azt a véleményt, hogy a súlyosabb, visszatérő problémák esetében – az arányosság elvét tiszteletben tartva – *az indokolt izoláció* jelenthet megoldást, azonban ennek alkalmazása megfelelő, garanciális jogszabályi rendelkezések hiányában – hiszen a gyermek jogait korlátozó intézkedésről van szó – nehezen működik. Kétoldalú a jelenlegi probléma: egyrészt eszköztelennek érzik magukat a gyermekvédelmi intézmények, a másik oldalról viszont a személyi szabadság arányos korlátozására hiányoznak azok az alapjogi-jogállami garanciák, amelyek az intézményektől számon kérhetőek lennének.

4.1 Mindezek okán üdvözöltem az EMMI Szociális Ügyekért és a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkársága által *a speciális gyermekotthonok, speciális lakásotthonok és a gyermekotthonok speciális csoportjai működését érintő jogszabály-módosítások előkészítése érdekében létrehozott munkacsoport megalakítását.* A munkacsoportban az EMMI mellett az Igazságügyi Minisztérium, a Legfőbb Ügyészség, az OBDK (jogutódja az Integrált Jogvédelmi Szolgálat), a NRSZH, mint országos módszertani feladatellátásért felelős szervezet, a SZGYF, mint fenntartó és az EMMI Rákospalotai Javítóintézete és Speciális Gyermekotthona képviseltette magát. Az alakuló ülés

kifejezetten a speciális gyermekotthonban élő gyermekek személyes szabadsága korlátozásának problémáira fókuszált, amelyre mind a korábbi jelentéseim, mind pedig a Legfőbb Ügyészség 2015. évben lefolytatott speciális gyermekotthonokat érintő törvényességi ellenőrzése összefoglaló jelentése (T.KvFKV.5332/2015/1.I.) felhívta a figyelmet.

A speciális gyermekotthonokban, illetve – a Legfőbb Ügyészség és az OBDK tapasztalatai szerint – az egyéb gyermekotthonokban (ahol egyébként nem is állnak rendelkezésre megfelelő izolációs lehetőség építészeti vagy egyéb okokból) is a gyakorlatban széles körben előfordul az intézménybe újonnan bekerült, valamint az engedély nélküli eltávozást követően oda visszatért, visszahozott gyermek *izolációja*. Ilyenkor arra kötelezik a gyerekeket, hogy az intézmény vagy annak meghatározott részének területét hosszabb ideig (a Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthon házirendje alapján például *30 napig*) csak kísérővel vagy egyáltalán ne hagyja el. Bizonyos esetekben mindez a szabadságkorlátozás egyben a kapcsolattartás olyan korlátozásával is együtt járhat, amelyről a gyámhatóság határozatában nem rendelkezett.

A *Gyvt. hatályos szabályai értelmében* a speciális gyermekotthon vezetője szükség esetén 24, legfeljebb 48 óra időtartamra korlátozhatja a gyermek személyes szabadságát, s amennyiben úgy ítéli meg, hogy ez hosszabb időtartamra is indokolt, a gyámhatóságnál a gyermek nevelési felügyeletének elrendelését kell kezdeményeznie. Külön szabályok vonatkoznak emellett a biztonsági elkülönítő helységek alkalmazására, ezzel kevesebb a probléma. Az intézményi gyakorlatban általánosan alkalmazzák a hosszabb időtartamú szabadságkorlátozást, az EMMI és az SZGYF képviselői kifejtették, hogy a rendelkezésükre álló adatok alapján a nevelési felügyelet elrendelésére a gyakorlatban nagyon ritkán kerül sor, a jogintézmény jelenlegi kihasználatlansága tehát felülvizsgálatra szorul. A gyakorlatban működő, elismert intézményi izolációra a Legfőbb Ügyészség tapasztalatai szerint a házirendben foglaltakra hivatkozással intézményenként, ennek nyomán gyámhivatalonként eltérő szabályokat alkalmaznak.

A speciális gyermekotthonokat, illetve a fenntartót képviselő résztvevők az ülésen rámutattak arra, hogy *az izoláció alkalmazása során* azt kell mérlegelni, hogy a gyermek személyes szabadsághoz való joga a védelemhez és gondoskodáshoz való jogával ütközik. Ha a gyermek gyermekotthonban kerül elhelyezésre, akkor az állam lép a szülő helyébe. A speciális gyermekotthon ellátottjai fokozottan veszélyeztetettek a kábítószer-használat, a prostitúció és általában a bűncselekmények áldozatává válás szempontjából. Vannak olyan gyermekek, akik esetében egyáltalán nem indokolt megengedni az intézmények kísérő nélküli elhagyását.

A speciális gyermekotthon képviselője elmondta, hogy a frissen bekerültek esetében szükségesnek látják, hogy a jogalkotó minden esetben, általános jelleggel biztosítson egy olyan átmeneti, kezdeti izolációs időszakot, melynek során a gyermekkel kialakulhat a megfelelő kapcsolat, a bizalom minimális szintje, miközben védve van a külső veszélyeztető tényezőkkel szemben. Úgy látják, hogy a szökés után visszatérő gyermek esetében szintén indokolt egy olyan időszak automatikus meghatározása, amikor újraépíthető vele a viszony, illetve kideríthető, hogy pontosan mi történt vele a kint tartózkodása alatt, mire van szüksége, jó döntés volt-e, hogy elengedték oda, ahonnan megszökött, illetve „eltűnt”; *erre 1-2 nap ugyanis nem elég*. Alkalmazandó lehet ilyen intézkedés véleményük szerint súlyosabb szabályszegések esetében is.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az ülésen rámutatott arra, hogy még ha gyakorlati szempontok alapján indokolt is a gyermek szabadságának ilyen jellegű korlátozása, az intézmény házirendje és működése nem lehet ellentétes a jogszabályokkal, a korlátozásnak jogszabályon kell alapulnia. Kiemelte, hogy nem önmagában a szabadság korlátozása jelenti a problémát, hanem az, ha arra nem törvényi felhatalmazás alapján kerül sor, ahogyan azt az Alaptörvény, a nemzetközi egyezmények megkövetelik. Munkatársaim a jelentések megállapításaival egybehangzóan kiemelték, hogy a gyermek legfőbb érdeke valóban indoka lehet a szabadság korlátozásának, azonban ennek törvényen kell alapulnia, egységes gyakorlat alapján pedig az egyedi, konkrét ügyben hozott, ilyen módon a törvényes képviselőnek jogorvoslati lehetőséget biztosító egyedi határozatnak kell elrendelnie. Minden ilyen esetben a helyzethez, körülményekhez képest ki kell kérni a gyermek véleményét, tájékoztatni kell az intézkedésről. A szülői felügyeleti jog

gyakorlásával szemben ugyanis az állam, a közhatalom nyilvánul meg, hozzátevé, hogy a tartós izoláció még a szülő nevelési jogával sem fér össze, annak jogkövetkezményei vannak.

Mivel a már hivatkozott, a Zalaegerszegi Gyermekotthon működését vizsgáló AJB-159/2017. számú jelentésben külön felkértem az emberi erőforrásokért felelős minisztert, hogy támogassa és segítse elő a szakértői munkacsoportban már megkezdett egyeztetéseket és – a megszületett záró tanulmány mielőbbi nyilvánosságra hozatala mellett – mindezek nyomán a jogszabály-módosítások előkészítését. Mindezekre figyelemmel a jelen vizsgálat kapcsán nem láttam indokoltnak erre vonatkozóan újabb ombudsmani intézkedés megtételét.

4.2 A gyermekprostitúció kétségtelenül nem pusztán rendészeti kérdés és nem is kizárólag a gyermekvédelmi szakellátást érintő, hanem egy komplex társadalmi probléma. Nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a gyermekvédelmi szakellátásba kerülő gyermekek eleve súlyosan veszélyeztetve vannak, így *másokhoz képest könnyebben válhatnak szexuális kizsákmányolás áldozatává* (ami nem azt jelenti, hogy minden szakellátásban élő gyermek egyformán lenne veszélyeztetett). Nem véletlen az sem, hogy az SZGYF által életre hívott munkacsoport is ezt állította a fókuszába.

A gyermekvédelmi szakellátást érintően rá kell mutatnom, hogy a Gyvt. 17. § (2) bekezdés b) pontja alapján a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai kötelesek hatósági eljárást kezdeményezni – többek között – a gyermek bántalmazása, illetve egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén. A *gyermek felismert szexuális kizsákmányolása egyértelműen súlyos veszélyeztetettségnek minősül.*

Amennyiben csak ennek a gyanúja merül fel, a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga álláspontom szerint akkor is megköveteli, hogy az azt észlelő szerv a „gyanú” végére járjon, meggyőződjön arról, hogy a gyermek valóban veszélyeztetett-e és megtegye a szükséges intézkedéseket. Mind a 2011-es jelentés, mind a jelenlegi vizsgálat során kapott válaszokból kiderült, hogy a szakellátásban dolgozók pusztán a gyermek prostituálttá válásának gyanúja esetén – közvetlen bizonyíték hiányában – nem tudnak ilyen jelzést tenni.

Mindez a jogi helyzet azonban alkalmas arra, hogy a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárás elvével és a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő visszásságot okozzon.

A gyermekotthonok válaszai alapján szerzett tapasztalatok szerint nincs olyan központi, egységes gyakorlatot szolgáló átfogó intézkedési terv, valamint a szakemberek számára elérhető képzés, továbbképzés, iránymutatás, szakmai protokoll, amely kifejezetten a gyermekotthonban dolgozók munkáját segítené, illetve a gyermekvédelmi szakellátásban felmerülő kihívásokra adna választ.

A kapott válaszok nyomán jelenleg több olyan általános jellegű stratégia is létezik, amely kapcsolódhat a gyermekprostitúció elleni fellépéshez, illetve annak megelőzéséhez. Itt említendő az Emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013–2016 közötti Nemzeti Stratégia, illetve a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia (2013–2023) is. Ezek azonban vagy egyáltalán nem térnek ki erre a területre, vagy átfogó jellegűek és nem specializáltak a gyermekprostitúcióra fókuszálnak.

Nem kell külön igazolni, hogy egy gyermek prostituálttá válása nemcsak a gyermek jogait sérti, hanem *olyan traumával és következményekkel jár, amelyek utólagos orvoslása rendkívül nehéz.* Mindezeket felismerve, fel kell hívnom a figyelmet a Lanzarote-i Egyezmény 5. cikk 1. pontjára, amely kifejezetten kimondja, hogy mindegyik Fél megteszi a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket a gyermekek védelmével és jogaival kapcsolatos tudatosság növelése céljából azon személyek körében, akik rendszeres kapcsolatban állnak a gyermekekkel az oktatási, az egészségügyi, a szociális védelem, az igazságszolgáltatás, a büntetőeljárás és a büntetés-végrehajtás területén. A Lanzarote-i Egyezmény 5. cikk 2. pontja szerint mindegyik Fél megteszi a szükséges jogalkotási, más intézkedéseket azért, hogy e személyek megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról, zaklatásáról, e cselekmények felismerésének módjairól.

Mindezek alapján továbbra is fenn kell tartanom azt a korábbi ombudsmani álláspontot, amely szerint a specifikusan a gyermekprostitúció hatékonyabb felismerését, a gyermekprostitúcióhoz vezető helyzetek megelőzését célzó ténylegesen megvalósuló cselekvési terv, intézkedéscsomag hiánya, valamint a tematikus szakemberképzés, az átfogó megelőzési intézkedések elmaradása nem felel meg a Lanzarote-i Egyezmény rendelkezéseinek és visszásságot okoz a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben.

A gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekeket érintő gyermekprostitúciós fenyegetés visszaszorítása érdekében létrejött munkacsoport keretében ugyanakkor hiteles információk gyűjtése érdekében a már meglévő adatok, kutatási eredmények feltérképezésére, aktualizálására, elemzésére kerülhet sor, a kutatások tervezése, lebonyolítása, a meglévő kutatások kiterjesztése, átdolgozása is fontos előrelépést jelenthet. Sor kerülhet az összegyűjtött adatok elemzésére, a trendek felvázolására, előre jelzésére, veszélyeztetett gyermekcsoportok azonosítására, jellemzőik leírására.

5. A rendőrségi programok működésévek, jó gyakorlatok hasznosításával összefüggésben

A megkeresésekre adott válaszok alapján eltérő kép alakult ki abban a tekintetben, hogy a megyei, fővárosi rendőr-főkapitányságok milyen feladatokat látnak el, milyen szakmai felkészültséggel rendelkeznek a gyermekprostitúciós tevékenység megelőzése, megakadályozása terén (képzések, továbbképzések, ismeretterjesztő kampányok, nemzetközi kapcsolatok, civil szervezetekkel való együttműködés). Látható, hogy egyes programok (DADA, ELLEN-SZER) ugyan átfogó módon minden megyében működnek jelenleg, azonban kérdéses, hogy ezek a programok pontosan hány gyermeket, ezen belül hány kifejezetten veszélyeztetett (például a szakellátásban nevelkedő) gyermeket tudnak ténylegesen és hatékonyan elérni, megszólítani és érdemi hatást kifejteni a megelőzésben. Ezt támaszthatja alá álláspontom szerint, hogy a rendőrségtől kapott válaszok értelmében ezeken az iskolai programokon egyetlen jelzés sem érkezik a résztvevő diákoktól, hogy saját maguk vagy a környezetükben találkoztak volna a prostitúció jelenségével. Volt olyan a jelenséggel statisztikailag is kimutathatóan érintett rendőr-főkapitányság, amely azt jelezte, hogy „amennyiben ilyen [gyermekprostitúciós érintettség] felmerülne, úgy a főkapitányság nem rendelkezik ezek kezelésére szolgáló szakmai protokollal”.

Hasonlóképp fel kell hívnom a figyelmet arra is, hogy bár a legtöbb rendőrkapitányság a gyermekvédelmi intézményekkel, szervekkel való együttműködés fontosságára utalt, eközben a tényleges, érdemi kooperáció megvalósulása, például megállapodás-kötés, az eseti jellegűn túli, rendszeresített kommunikáció formájában kevés megyében valósul meg. A jelenlegi gyakorlat alapján például nagy jelentősége lenne annak, hogy a gyermekotthonok és rendőrség effektíven együttműködjenek már a gyermekprostitúció megelőzése kapcsán, ne csak a gyermek szökésének kezelése során vagy éppen akkor, amikor már prostitúciós tevékenységen érik őt.

Ki kell emelnem a rendőri szervek közül a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányságot, amely példaértékű szemlélettel dolgozik, magát a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjának is tekintve a gyermekprostitúció jelenlétét több vetületben vizsgálta. A Rendőr-főkapitányság ismertetett gyakorlata is jól alátámasztja, hogy a gyermekprostitúciós esetek statisztikai alacsony előfordulása egyáltalán nem jelentheti a veszélyeztetettség csekély voltát, hiszen igen komoly a látencia. Éppen ezért a prevenció adta lehetőségek lehető legszélesebb körű alkalmazását az e megyében végrehajtott bűnmegelőzési tevékenység hasznosulása számtalan esetben igazolta, ezeket indokolt lehet országos szinten is alkalmazni.

Végül fel kell hívnom a figyelmet, hogy a kapott tájékoztatás alapján 2011-es ombudsmani jelentést követően számos előrelépés történt a gyermekvédelmi szakellátás rendszerében a gyermekprostitúció felismerése és megelőzése terén. Ilyen a gyermekbántalmazás felismerése és kezelése címmel indított képzés az SZGYF által fenntartott valamennyi intézményben, valamint az ezekben az intézményekben bevezetett rendkívüli jelentések rendszere. Munkatársaim révén magam is közvetlenül meggyőződhettem arról, hogy az utóbbi években több sikeres interaktív, a gyermekeket is bevonó megelőző és áldozatsegítő program is indult az EMMI Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthonban és az EMMI Esztergomi Gyermekotthonban, ráadásul a központi kezdeményezések mellett az intézmények szakmai-civil partnerek bevonásával számos mintaértékű egyedi programot indítottak.¹³

¹³ Mindezeket a kezdeményezéseket, programokat a tényállás részletesen ismerteti.

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt alapjogokkal összefüggő visszaállás bekövetkezésének jövőbeli megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 37. §-a alapján *megfontolásra javasolom* a belügyminiszternek, hogy – az igazságügyi miniszter és az emberi erőforrásokért felelős miniszterrel együttműködésben – a nemzetközi gyermekjogi standardokkal összhangban kezdeményezze a Szabstv. olyan tartalmú módosítását, amely értelmében a jövőben 18 év alatti személy nem büntethető semmilyen esetben sem tiltott prostitúció szabálysértésének elkövetése miatt;
- 2) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* az emberi erőforrások miniszterét, hogy
 - a) aktívan támogassa, segítse elő a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekeket érintő gyermekprostitúciós fenyegetés visszaszorítása kapcsán tevékenykedő szakértői munkacsoportban megkezdett munkát és mindezek nyomán tegye meg a szükséges intézkedéseket, így különösen a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, illetve szakmai protokollok, képzési anyagok és jogszabály-módosítások előkészítését;
 - b) kezdeményezze – a belügyminiszterrel, valamint a nemzetgazdasági miniszterrel együttműködésben – egy olyan specifikus intézkedéscsomag, cselekvési terv kidolgozását, amelynek keretében figyelmet fordítanak
 - ba) a gyermekek jogtudatosítására, tematikus kampányok indítására a Lanzarote-i Egyezmény szerint annak elmélyítésére, hogy a gyermekprostitúció veszélyének, illetve a bármilyen más szexuális zaklatásnak, kizsákmányolásnak kitétt gyermek mely szervezetekhez, személyekhez fordulhat bizalommal segítségért, illetve támogatásért;
 - bb) a gyermekprostitúció felismerése, megelőzése kapcsán a gyermekvédelemben – mind az alapellátásban, mind a szakellátásban – dolgozók munkáját segítő képzésekre;
 - c) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* az országos rendőrfőkapitányt, hogy
 - a) tekintse át – szakértők bevonásával – a gyermekprostitúció jelenségének kezelését érintő meglévő szakmai protokollokat, valamint a rendőri szervek által jelenleg országos szinten működtetett bűnmegelőzési programok gyermekprostitúció kérdésével kapcsolatos elemét, amennyiben indokolt, akkor vizsgálja felül és aktualizálja azok tartalmát, illetve vizsgálja meg az egyes megyei rendőrkapitánysági jó gyakorlatok általánossá tételét;
 - b) kérje fel valamennyi megyei és fővárosi rendőr-főkapitányság vezetőjét arra, hogy egyes megyékben a rendőri szervek és a gyermekvédelmi intézmények, így különösen a gyermekotthonok közötti együttműködés érdemivé és folyamatossá tételének lehetőségét, megállapodások kidolgozását a gyermekprostitúció megelőzése területén;
 - c) gondoskodjon arról, hogy a képzések, illetve továbbképzések alkalmával az állomány tagjai folyamatosan részletes ismeretanyaghoz, aktuális információkhoz jussanak a gyermekprostitúció jelensége, illetve az annak visszaszorítása, kezelése és megelőzése érdekében tehető rendőri intézkedések kapcsán.

Budapest, 2018. március 8.

